

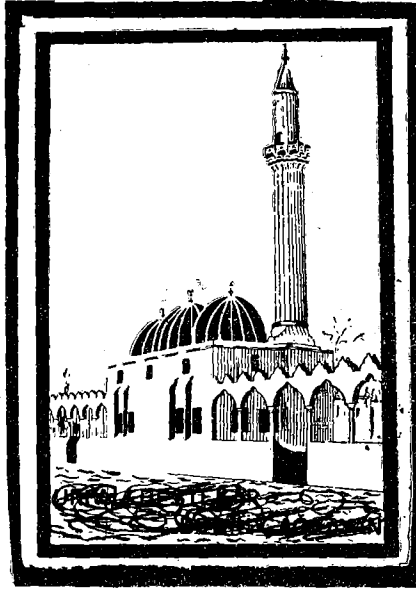
URTA
1970

Türkiye'nin en büyük
sanatkârlarından
hemşerimiz
NURİ SESİGÜZEL

1970 URFA ALMANAK

Yıl : 2 Sayı : 2 - 1971

Genel Yayın Müdürü :

M. Fâdıl BILLURCU

Mesul Yazı İşleri Müdürü:

FARUK HAMEVİOĞLU

İdare Müdürü :

HALİL AKTÜCCAR

Ankara Temsilcisi :

M. AKİF İNAN

Urfa Temsilcisi :

OSMAN ÖZDEMİR

Fotoğraflar :

HÜSEYİN KIRCALI

BAHADDİN AKBAŞ

Fiyatı : 10 Lira

İdarehane :

Aydınlık Han No. 27

Cağaloğlu - İstanbul

Telefon : 27 91 25

Yazı İşleri Tlf: 71 04 10

Dizgi - Baskı :

ÖZDEMİR BASİMEVİ

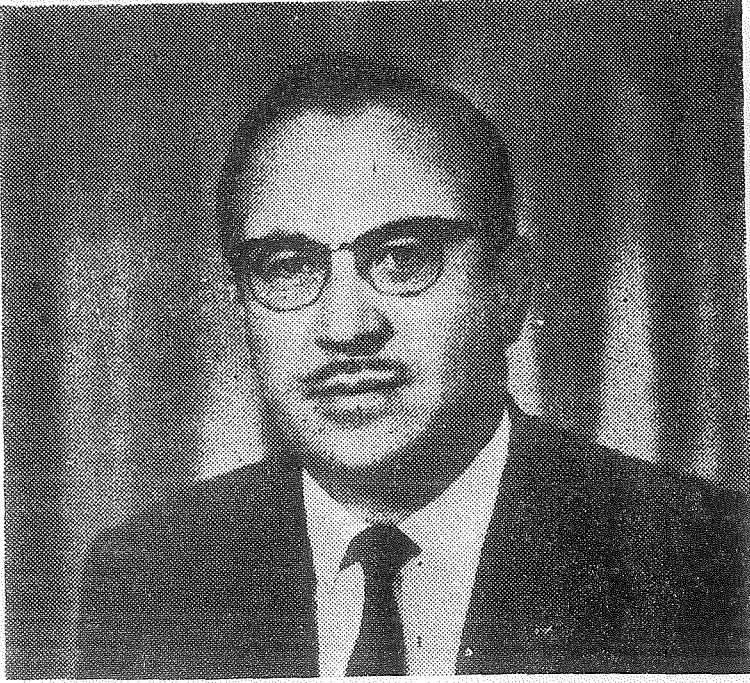
Türbedar Sok. Aydınlık Han

No. : 2 Cağaloğlu - İstanbul

Klişe : NET KLİŞE

Baskı Tarihi; Ağustos 1971

Sahibi : **A. BİLLURCU**

VALİMİZ KEMAL DİNİZ VE MESELELERİMİZ

Reşit AKALIN

Kuruluşundan bugüne, Urfamız bir çok idareci ve valiler görmüştür. Birkaç idareci dışında şehrimiz bu yönde gereken nasibini maalesef alamamıştır.

Uzak illerden edindiğimiz malumata göre, sayın valimiz N. Kemal Deniz, namuslu, sakın, kimseyi incitmek istemeyen bir idarecimizdir.

Devlet adamlığının en büyük vasıflarından biri gözü kara olmaktır. Toplumun yararına olan bir icraat bir kaç kişiyi tedirgin edebilir. Hattâ zarara, sokabilir. Fakat zaman büyük eserlerin, doğuşuna daima şahid olmuştur.

Muhterem valimizden gözü kara olmasını bekler, şehrimizin askıda olan meselelerinden hiç olmazsa bir kaçına çözüm yolu bulmasını ümid ederiz.

Her Urfalı Dinize inanmakta ve gözle görülür icraatlar beklemektedir.

Saygılarımızla..

Sevgili Urfah,

Bizden Size

Sabırlı bir çalışma, büyük maddî harcamalarla, elinizde tuttuğunuz Yılığımızın ikinci sayısını da çıkarmış bulunuyoruz.

Amacımız; üzerinde doğup, büyüdüğümüz, her karış toprağına şükran borçlu olduğumuz, Urfamıza, bir nebze yararlı olabilirsek kendimizi mutlu hissedeceğiz.

Urfa'yı seven, benliğinde daima Urfa'nın hasretini duyan, hemşerilerimizin görüşlerini, yine hemşerilerimize duyurmakla kendimize düşen vazifemizi, imkânlar nisbetinde yerine getirmeye çalıştık.

Dergiyi hazırlayışımızda hiç bir zaman kişisel görüş ve menfaatlerimizi, ön plânda tutmayıp, geri kalışımızın nedenlerini hemşerilerimizin dert ve davalarını imkânlarımız nisbetinde belirli bir yüzeye çıkarmağa çalıştık.

Böyle külfetli bir eserin hazırlanmasında, maddî, manevî yardımlarını esirgemeyen, Ur-

*Abdülkadir
Bilmen..*

Bizden Size

fa'dan ayrı, kalbi hâlâ Urfa için çarpan muhterem hemşerilerimize, huzurlarınızda teşekkür etmeyi kutsal bir vazife biliriz.

11 Nisan şenliklerinde biraraya gelen hemşerilerimiz, zaferin tatlı anıları arasında, büyük ve ciddi bir mes'uliyet duygusu ile kentimizin hayatî konularına, iktisadî problemlerine her nedense bir türlü eğilememişlerdir.

Yarım asırdan beri büyük felâketler görmeyen Urfa'mız sanayileşme ve modern ziraatçılık yoluna girememiş, milyonlar ya küplerde ya da pashî kasalarda fakir hemşerilerimizin hizmetinden uzak bırakılmıştır.

Sevgili Urfalı. Asrımız; fertlerin mevcut imkânlarını toplumların hizmetine vermeyi adeta zorlama yoluna girmiştir.

Varlıklı hemşerilerimiz, kenar mahallelerdeki ekmeği zor bulan, yalnayak, gözü trahomlu fakir dindaşlarını düşünmedikleri an, kapıya kadar gelen aşırı akımlar kendilerini dönüşü olmayan karanlıklara sürükleyecektir.

Bunun böylece bilinmesinde büyük faydalar vardır.

Sevgili Urfalı;

İşsizlik ve fakirliğin meydana getirdiği âsab bozukluğunu, dedikoduyu, riya, tefecilik ve devir'cilikle uğraşan toplumlar daima hakkın kaçınılmaz sillesini yemişlerdir.

Ümitli yarınlar; fakir fukarayı kollayan, iş sahaları açan, komşusu açken kendilerinin tok olmaya gönlü razı olamayan zihniyete sahip olan toplumlarındır.

İçimizdeki kahraman Urfalı mefkûresinin her şeye rağmen hâlâ ölmediğine inanır, sevgili asil ve ârif hemşerilerime mutlu yarınlar dilerim.

daima iyiye, güzele, doğruya

Sonsuz Saygılarımla

İbâdullah Bakkıncı

ANZİLHA

Zarif minareli güzel bir cami, birisi restore edilmiş iki eski medrese, kalın gövdeli asırlık çınarlar, yeni gelişmiş nazlı çamlar, ağlayan söğütler, öbek öbek, renk renk çiçekler, suları pırıl pırıl iki göl, kutsal balıklar, etrafı kanallarla çevrili yemyeşil ada bir park; İbrahim Peygamberin doğduğu mağara, Zilkha ile birlikte ateşe atıldıkları yer ve güneyi tutan yalçın kayalar üzerine oturtulmuş çifte mancınıklarıyla gösterişli bir kale.. İşte, ANZİLHA!...

Urfa gibi sıcak ve kurak bir yerde insan yazın tatlı bir serinliğe Anzilha'da kavuşur; hafta tatilinin birkaç istirahat saatini dostları ile Anzilha'da geçirir, yeşile ve suya Anzilha'da doyar. Efsane, tarih, mistik duygular Anzilha'da birbirine karışır. Urfa'ya dışarıdan yeni gelen garipler hayallerindeki göl şehrinden, yılanlar - eklepler diyarından burada kurtulurlar.

Sade yağmız, çığkötemiz, küheylan atlarımız içli türkülerimiz, kara gözlü ceylanlarımız, Nemrut, İbrahim ve Zilkha... Bunlar Urfa'nın hem şöhreti, hem de kader dayanaklarıdır. Kötü ruhlu Nem-

rud, Tanrı'nın koruduğu İbrahim ve onun vefalı sevgilisi bu topraklarda doğdular, bu topraklarda yaşadılar, bu topraklara, bu sulara adlarını verdiler. Belki de kendilerinden sonra bu topraklarda yaşayacak olan torunlarının kaderlerini, kader çizgilerini yazmış oldular.

Anzilha böylece her yönü ile ilgi çeken, gönül çeken, ziyaretçi çeken Urfa için bulunmaz, paha biçilmez değerde bir köşedir. Bir zamanlar Hasan Paşa Camiinden başlayarak bu geniş alanın her yanı daha da ağaçlık ve bahçelikmiş. Giriş yolu boyunca devam eden erik bahçeleri arasında yeşil-mavi bir gölgelik içinde dertli su dolapları döner, yanık türküler çağılır, ve geceleri sabahlara kadar bül-büllerin şakıması duyulurmuş...

Anzilha'yı; bu kadar güzel, bu kadar hazır bir imkânı, şuurlu bir zevk ile ele alıp eksiklerini tamamlamak; özellikle günümüzün turistik anlayışına uygun bir duruma getirmek, samimi kaygımız olmalıdır. Anzilha'nın Urfa'nın da ötesinde, Türkiye çapında taşıdığı önemi gereken yerden duyurabilmeliyiz, artık!

İhsan BARLAS

Neomeddin Cevheri; bir ara turizm bakanlığı yapan muhterem hemşerimiz Cevheri Urfa'ya faydalı olacağı bir zamanda vazifeyi devretmiştir. Kısa süren vazifesi esnasında temiz icraatıyla taktir toplayan hemşerimizden şehrimiz ilerde çok şeyler kazanacaktır. Zaman daima iyi niyetlilerin lehine çalışır.

Urfa'da Bahar

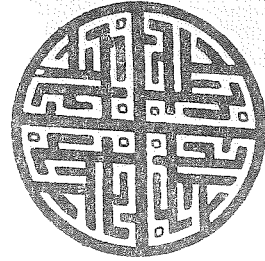
Mehmet H. ÖCAL

— M. Hulûsi Kılıçaslan'a —

Yar elinde «Tuba Dalı»
Girmiş Urfaya Urfaya...
Ak mekikle yeşil halı;
Örmüş Urfaya Urfaya...

«Eyyub'un sabır gelini,
Baldan tatlı hoş dilini,
Yeşil fışkırtan elini;
Sürmüş Urfaya Urfaya...
Fınarlar coşmuş da burdan,
«Dergâh»a varan huzurdan,
Zaman kınad'açmış nurdan,
Germiş Urfaya Urfaya...

Gök kuşağında nakışlar,
Şen duyguları alkışlar,
Aşk murad'eden kuşlar;
Ermiş Urfaya Urfaya...

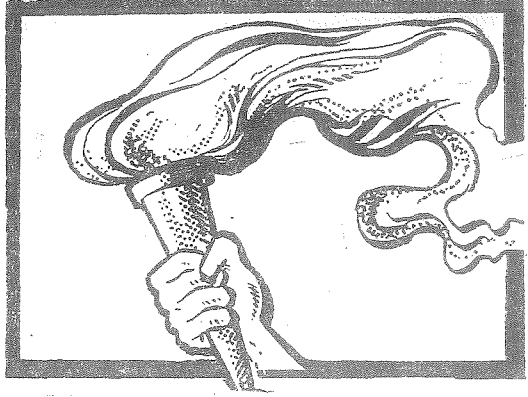
Kumrular başlarken yâde,
Açılmış en kutsal vâde,
Bülbüller gülden seccade;
Sermiş Urfaya Urfaya...

Şehitler kılmuş namazı,
Eylerken Hak'ka niyazı,
Mevlâm en mübarek nazı;
Vermiş Urfaya Urfaya...

«Şebeke»de şakır bülbül,
«Onbir Nisan»dadır gönül,
Yar «Erenler»den binbir gül;
Dermiş Urfaya Urfaya...

ÖLÇÜ

Yazan: Mustafa Kuran

İnsanın hayvandan şekilde ayrı-
lısındaki hikmet aklın eşya ve hay-
van üzerindeki tekamül imkanına uy-
gun yaratılışıdır. Mânâda insan sı-
fır rakamının değerine benzer. Sıfır
yalnız başına kendi yuvarlak halka-
sından yan yana alt alta sonsuza ka-
dar sıralansa matematik olarak sı-
fırı veyahut sıfırları ifade eder. Sı-
fır rakamların solunda kaldığı müd-
detçe yine eski sonsuza kadar sıra-
lansa kendi içinde bir değer kaza-
namaz. Sıfır rakamların sağında en
büyük değeri temsil eder. İnsan da
sıfır rakamının durumundadır. Hay-
van ortada şeklin insanını ikiye bö-
ler: Sağında müslüman insan; sol
da inanmıyan insan (belhüm adal).
Kur'an tâbiriyle hayvandan aşağı in-
san. Gerçek insan sağda olandır.
Burada sözlerimiz bu tarife göre
kendini sağda kabul eden insandır.
Yazımızdaki sağ ve sol kelimesi şu
veya bu beşerin vazettiği kaideler
için kullanılmamıştır. Doğrudan doğ-
ruya Kur'ana göre insanın yeri işa-
retlenmiştir.

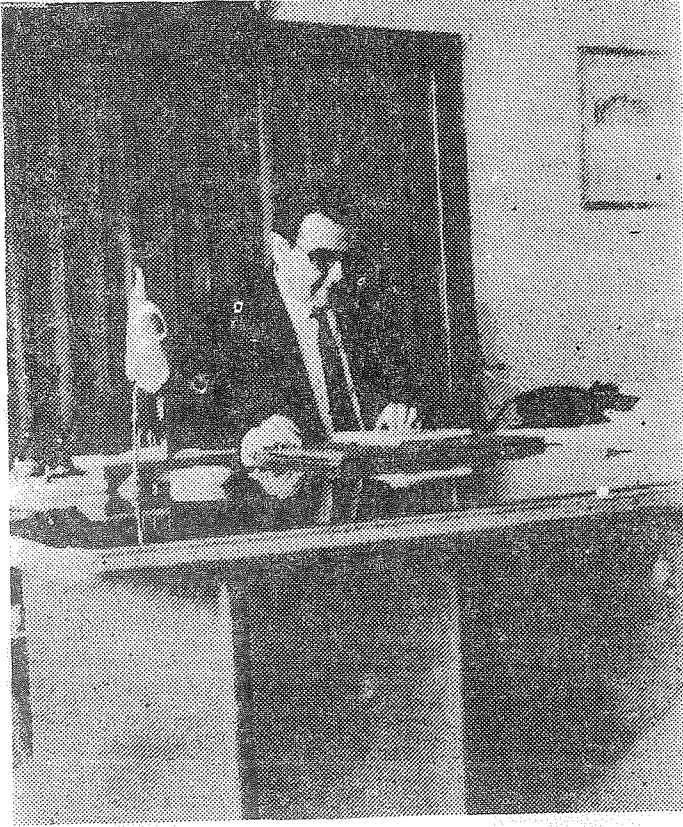
Filozofların insan - hayvan ayı-
rımı tarifi ve biyolojik tasnifleri;
Fizyolojik esaslara dayandığı için
üzerinde durmuyoruz.

Kendimi sağda (inanana) kabul e-
den insan şahadet getiren insandır.

Kelime-i şahadeti kabul eden onu
tasdik eden insan bu kabullenişin
ağırlığını mânâsını ve mesuliyetini
bilmek mecburiyetindedir. Müs-
lûman İslâmın tarifini topyekün bu
kabulleniş içinde sezmek kavramak
ondaki incelliği görmek öz bir cümle
ile kelime-i şahadet nelere zıt veya
hut neler kelime-i şahadete zıt ise
bunu ayırmayı bilmek sorumlulu-
ğu içindedir. Açık bir dille İslâmı
küfürden ayırmayı bilmek.

İslâm bir tûmdür. Bu tûmün dı-
şında kalan her inanç ve sisteme
zıddır. Müslûman kelime-i şahadet
için de İslâmı kavrayan anlayışın
adamı olursa; kimin veya neyin
kim hesabına ne yaptığını bilir ve
küfrün her çeşit bürüneceği renkte
onu tanır. İşte bu anlayış işte bu
tanıyış İslâmın ölçüsünü değer yar-
gıcı olarak kullanmakla; topyekün
küfrün sınırını İslâmdan ayırır.

Müslûman cemiyet ve sistem plâ-
nında belirtilen mânâyı değerlendi-
rirse bu anlayışı fert plânına (nef-
se) kendiliğinden inkılap eder. İslâ-
mı nefes nefes değerlendirir. İslâmı
bir edebiyat akımı bir sanat anlayı-
şı hevesinden aksiyona hareketinde
konuşmasında nakış — nakış İslâmı
özer.

Mustafa Bengisu; ilerdeki saygılarımızda okuyacağınız Urfa coğrafyasının yazarı Urfa Lisesi Müdürü M. Bengisu; şehrimizin meşyetlerini üzerinde toplayan muhterem bir hemşerimizdir. İcrası daima Urfa ve Urfalılar için olmuştur.

A N Z E L H A

O sokak denilen reziller boyunca
Fislikler gördüm Anzelha,
Çirkefler gördüm.
Kazara yaşayan insanlar
Masallar içinde kördüğüm..
Seni canlı bir hüzün halinde bağı-
ma bastım.
Sen benim memleketimsin Anzelha
Derdini söylemezsem
Haram olur, anamdan emdiğim süt.
Zehir olur yediğim her lokma...
'Anzelha,

İnanki uyandım artık rüyadan.
Değil vatan parçası
Sadece İzmir, sadece Bursa
Acımadan, hincundan çıldırabilirim
Anzelha!
Böyle mi olmalıydı, tarihler yaşa-
mış Urfa?
Böyle mi kalmalıydı?
Her şey geçer Anzelha
Nemrudun şehri de bir gün şenle-
nir.
Doğar nur-topu gibi yarınlar ana-
sından;
Aının zeytin dalıyla gölgelenir.

Halim YAĞCIOĞLU

Kâni Baba isimli bu yazımızın baş tarafı teknik bir hatadan dolayı 47. sayfaya girmiştir. Özür dileriz.

Şiirleri topluca basılmış değildir. Hürriyet Kasedesi ünvanlı yazısı o zaman Halepte çıkan Sada—yi Şehba ve Adana'da çıkan Yaşasın Ordu gazetelerinde neşrolunmuştur. Adı geçen neşriyatı göremediğimizden kesin bir izahatta bulunamıyorduz.

Hususi hayatında hiç evlenmemiş olan Kani Baba, aile tesirinin de rol oynadığı bir Mevlevî — Mesrep tip olarak bilinir. Zaten Mesneviye fazla ilgi göstermesi, şiirlerinin umumi karakteri, bunu yeteri kadar izah edebiliyor (4)

Hattı da çok güzel olan merhum'un sülûs ve talik levhalar yazdığı bilinmektedir. Olgun, mütevazî, nüktedan, hoş — sohbet olan şair, iyi domina oynar ve tavlayı da severmiş. Hoşa giden konuşmalarının aralarında «He canım he canım» diye dervişane baş sallayışı halâ halk arasında unutulmuş değildir.

Daha geniş bir etüdü icap ettiren Kani Baba'yı bu yazımızla yâd etmiş olurken, kendisi için Allahtan rahmet ve mağfiret niyaz ederiz. Ruhuna şad olsun.

Şiirlerinden örnekler :

Gazel I.

Hevâ—yı aşkla bir âfet—i dildâr'a
çarpıldım.
Giriftâr—ı kemend—i kakül—i zer
tar'a çarpıldım.
Bahar—i vasl ile seyr—i çemenzar
idi mahsûdum
Mezarım gül deyü, gülzara gittim
hâra çarpıldım.
Beni sûzân eden ol şule-i hüsn-ü
dîlârâdır,

Dönüp pervane-veş devran ederken,
nâra çarpıldım.
Nola Ferhad-veş dağlar delerse tîr-i
feryadım,
Ne tali'dir bu yarâb gene ararken
mara çarpıldım.
Nedendir Kaniâ bir yerde aram ü
karar'ım yok,
Keman-âsâ atıldım dârdan divâra
çarpıldım.

Gazel II.

Dilâ bu acz-i hal ile riyâdan
geçmedin gettin
Hele Zühhâd-veş hubb-ı sivâdan
geçmedin gettin.
Beh-i havf ü recâda gayriden arzuyu
kat' ettin
Neden geçtinse geçtin reh-güzer-i
aşk-ı Mevlâda,
Der-i garret-medâr-ı evliyâdan
geçmedin gettin.
Uruç etdim deyü evc-i kemâle
fahredüp kaldım,
Bilâ şâhit bu köhne iddiadan
geçmedin gettin
İbadet kisvesin berdüş edüp zâhid
gibi Kani'
Riyâzet hücrelerinde bu riyadan
geçmedin gettin.

(1) Verdi Kankılıç, Kerkükte yazan bir Türk şairi Birecikli Namık Ekrem, Hayatı, şahsiyeti, ve eserleri, Birecik, 1967

(2) Başpınar Dergisi, — Gaziantep, cilt: 5,

(3) Bu defterdeki Mesnevi tercümesi Kani Baba'nın sadece bir istin sahi olması ihtimali kuvvetlidir. Yoksa bir mesnevi tercümesine girişmiş değildir.

(4) Aynı zamanda Nakşi tarikatı ne de muhabbeti olduğu bilinmektedir.

Karalar ve Beyazlar. Niçin Beyaz olamıyoruz...

Aziz Urfam

Tarihin sırdaşı manâ ocağı;
Halî'e, Eyyub'e mekândır Urfam..
Veîlilerle meskûn taşı, toprağı,
Hakikat ehline vatandır Urfam!..

Dostunun dostudur müşrike düşman,
Nemruda delildir Halîülrahman..
Oldu İbrahim'e ateş gülistan;
Mü'mine şifâdır dermandır Urfam!..

Bir ülvî makamdır manâda Dergâh;
Baş vurur tâ ârşa orda Zikrullah!..
Lûtfîle olmuştur uşşaka penâh,
Rabb-ı zülcelâlden ihsândır Urfam.

Suayb'ın şehridir Circis'e makam
Burdadır saâdet ebedi ikrâm;
Haktan erişmiştir mukaddes selâm.
Ayette mübeşşir fermanıdır Urfam!..

Bediüzzemandır şehrin kal'ası;
İmam Bakır alır gönülden pası,
Dede Osmandan git öğren ihlâsı..
Himmetle doludur Rahmandır Urfam!

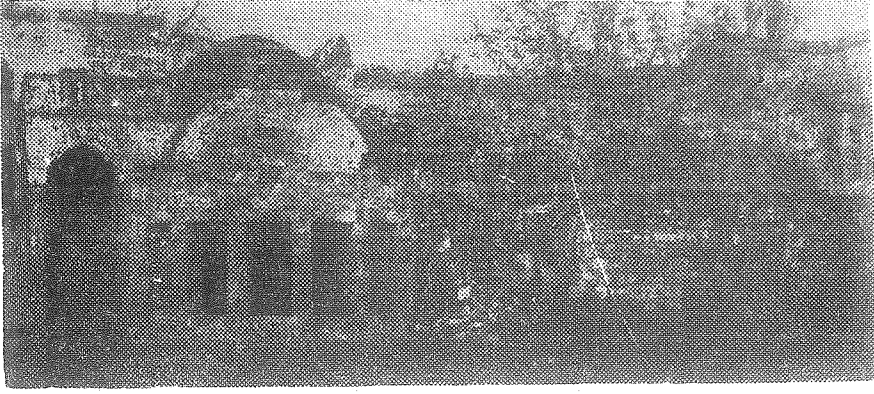
İlmin sancığıdır tarihte Harran,
Buradan minnetle feyz aldı cihan..
İbn-i Sina gibi vardır âlîman.
İimde, irfânda ummândır Urfam!..

Şirde müstesna nağmede yektâ,
Şivesi âzeri pek zârif edâ;
Nâbi — Abdi—Şevket — Hikmette
dehâ,
Kelâm meclisinde sultandır Urfam!..

Çelikten duvardır örfü adeti;
Yıkılmadı yıkılmaz Hakka ülfeti,
Kendi öz nefsinde yaşar gurbeti..
Bir garip mihnetle ihvandır Urfam.

Arkadaş! Urfaya hor bakıp durma,
Münevverim diye lâf çakıp durma.
O, baykuş sesini bari duyurma,
asâfsız eller de virândır Urfam!..

MUSTAFA AYHAN ABAMOR

Bu yıkık duvarlar arasında koca bir tarih yatıyor...

Eyyub İdin şimdi İbrahim ol!

Yazan: Mithat İnan

Büyük kitabımız Kur'an'ın Sa'd Süresinin 44. Ayetinde Ulu Allah, Hz. Eyyüp için: «Biz Eyyüb'u sabırlı bulduk. O ne güzel ne şerefli bir kul idi ki, daima Allah'a yönelir ve ona sığınır» diye buyurmaktadır.

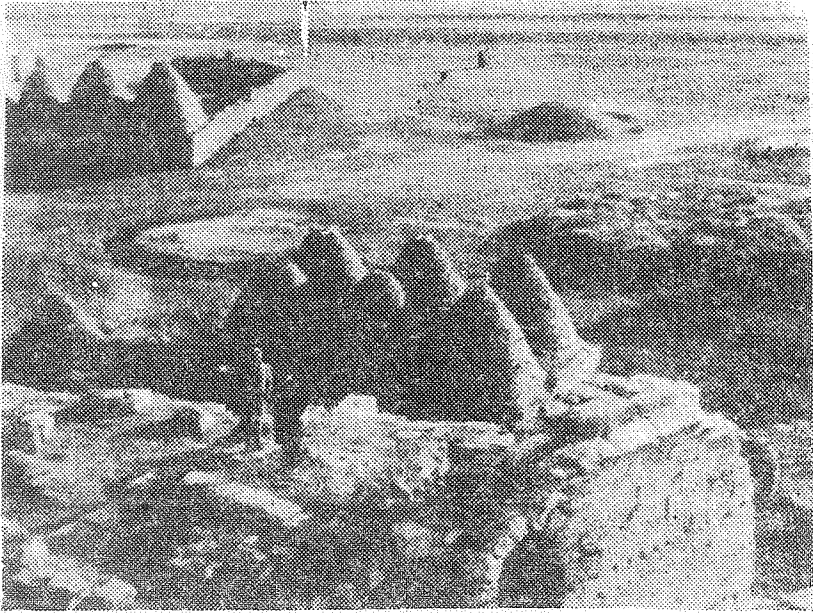
Hz. Eyyüp, tarihi gerçek ve inançlara göre Urfa ve yöresinde yaşamış, orada çile doldurmuş ve Tanrı'nın da kitabında belirttiği gibi sabrın en güzel örneğini vermiştir. Sonunda çektiği acılar son bulmuş ve mutlu bir ömür sürmüştür. Hz. Eyyüp. Ama Hz. Eyyub'un hemşerileri olan her türlü yaşama zorluklarına katlanmasını ondan öğrenen Urfalılar çile örgüsü, bu güne kadar halâ bitmemiştir. Üstelik her gün biraz daha ağırlaşan ve çeşitli biçimde artan sıkıntılar ve acı gerçekler ile karşı karşıya bırakılmıştır. Bu çözüm bekleyen sıkıntılarının sayısı gerçekten çoktur.

Bu sıkıntılarının ve mes'elelerin arasında ilki ve en zoru, aynı zamanda bütün dertlere çözüm yolu bulacak, çile örgüsünü ki

sa bir zamanda tiftik tiftik atıp, yerine mutluluğu getirip, Urfa'nın ve Urfalıların yüzünü güldürecek me selemiz. Eğitim ve öğretindir. Başka bir olanaktan yardım ummak boştur. Ancak eğitim ve öğretimini tamamlayan aydınlarımız şehrimize dönerse ve bizim için çalışmalarını sürdürülürse o zaman kurtuluş vardır.

Yurdumuzda bugünkü şartlara göre eğitim yapmak ve onu kendi olanaklarımızla yürütmek çok güçtür. Urfa'da ise durum Urfalı için çok daha güçtür. Urfa'nın ilk, ortaokul ve lise problemleri korkunç denecek kadar kötü bir yödedir.

Köylerimizde onbinlerce yavrumuz ilkokuldan dahi uzaktır. Değil ilkokuldan, Türkçeden Alfabe'den de uzaktır. Onbinlerce çocuğumuza kendi dilimizi öğrenme olanaklarını verememenin sorumluluğu, her Urfalının boynunda olduğu gibi; daha fazla olarak oraya ilkokulu götürme miş olan hükümetlerin omuzlarındadır. Şu iktidar zamanını, ya da bu iktidar zamanına değil, bütün iktidarlara bu deyişimizle suçluyoruz.

Burada insanlar yaşar: Eski Turizm Bakanı hemşerimiz Necmeddin Cevheri Urfa'nın bir köyünde inceleme yapıyor..

Batı Anadolu'nun ilkokulu olmayan köyü yok gibidir. Üstelik benim şehrimin gençleri, genellikle Batı Ana dolu'da yedek subay öğretmenlikle rini yapıp, vatani görevlerini yerine getirmektedirler. Bu sözlerimizle böl gecilik yaptığımız anlaşılmalıdır. Vatan bir bütündür ve bütün Türklerindir. Urfa'da Türkiye'nin 63. ili dir. Diğer illerden hiç bir farkı yok tur görünüşte. Ama neden benim onbinlerce yavrum alfabesizdir yol suzdur, okulsuzdur, Türkçesizdir. Bu alfabesizlik ileride ayrı bir milli sorumluluk yaratırsa bunun vebalı okulu Urfa'ya çok görenlerindir.

Türkiye'nin hiç bir yerinde 2500 öğrencili orta okul yoktur. Çok dar bina ve öğretmen kadrosu ile Urfa Lisesi Ortaokulu, 2500 öğrencilidir. Lisenin de durumu bununla aynı du

rumdadır. Böyle eğitim ve öğretim yönü, her haliyle sakıncalı olan okuldan, kaliteli öğrenci beklemek için akıldan yoksun olmak gereklidir.

Eğitim konusunda her Urfalı artık sabır ve büyüklerinin akıllarınıca gelmeyi bekleme düşüncesinden vazgeçmelidir. Her önlerine çıkan fırsatta, maddi ve manevi bütün bas kılarını ve baskı guruplarını çalıştı rarak, temsilcilerini hergün bu konu ile ilgili durumda tutmalıdır. Ve söz sarası kendilerine gelince dert lerini, sabır çilesinden sıyrılarak avazları çıktığı kadar, bangır bangır bağurmahdurlar.

Bu sesler birleşmeli ve bir koro halinde yüz bin şehirli ve yüzelli bir de merkeze bağlı köylünün güçlü ve tek sesi olmalıdır ki, kapalı

kapılar arkasında oturan sorumlular bu seslerle: «Gerçekçi eğitim ve öğretim istiyoruz.» «Okul, okul istiyoruz» «Alfabe istiyoruz» «Bilgi istiyoruz» «Türkçe istiyoruz» sesleri ile koltuklarında rahatsız olsunlar ve bizim detlerimizle ilgilenstirler.

Bu sabır oyunun ilk perdesidir. İkinci perdesi, bu birinci perdedeki çaresizlikler üzerine oturtulmuş da ha acıklı sahnelerle doludur.

Bu ikinci bölümde, büyük kentlere gelip, gerek bilgi ve görgüsünü arttırmak; gerekse ekmeğini kazanmayı sağlamak için okullara başvuran, yüzde yetmişi okuma fırsatı bulamayıp geri dönen gençlerin dramı ile, okul bulup çaresizlikler içerisinde öğrenimini sürdüren öğrenciler acıklı durumu ile doludur.

Benim şehrimin çocukları diğer Doğu ve güney Doğu'dan gelen genç

ler gibi, devlet okullarına, bozuk uygulanan eğitim ve öğretim sonucu giremezler. Devlettten okuma fırsatı isteyen öğrencilerimize Devlet okullarının kapıları kapanır. Çünkü büyük kentlerin liselerinde iyi öğrenim görmüş gençler girerler Devlet okullarına.

Bizimkilerin çoğunun özel okullar da okuma olanağı da yoktur. Benim hemşehrilerimin kimisi kaderi ne rıza gösterir geri döner kimisi ise gündüz çalışıp kazandığı para ile özel okullara devam eder. Yoklukla karşı karşıya kalır. Gerek bunlar, gerekse devletten okuma imkânını, kişisel çalışması sonucu bulunan öğrencilerimiz birer küçük Ely yüp olurlar. Sabırla yoklukla, sıkıntı ile tahsil çilelerini doldururlar. Mutlaka ki bu konunun da çözümü vardır. Bu çözüm gençlerimizin bir dayanışma içerisinde olmaları gerektiğini kavramaları ve herkesin her kese yardım elini uzatması ile olacaktır. Bu dayanışmanın ilk basamağı Urfa Yüksek öğrenim kurumunun çalışır durumuna (pasif durumdan kurtarılması) sokulması ile olur.

Öncelikle eski öğrenciler kendi arasında örgütlenerek büyük kentlere yeni gelen, oranın yaşama durumunu bilmeyen gençlere yol gösterici olarak onları büyük şehrin ejder ağzından kurtarıp sefalet ve açlıkla otel köşelerinde çile doldurmadan sıyırmalıdır. Onlara Üniversiteye giriş şartlarını hazırlamalı, ve onlara başarı yollarını göstermelidirler.

Büyük şehirlere ilk defa gelenlere, birisinin yakınlık göstermesi elinden tutması çok şey anlatır ve çok şeyi değiştirir.

Yine eski öğrenciler; 15 günde veya ayda bir yeni öğrencilere uyarı

cı ve yol gösterici konuşmalar yapmak için onları belli bir yerde toplamalıdır. Kendi şehrimizin yaşama koşulları ile büyük şehirlerin yaşama ve davranış koşulları eş değildir. Gençlerimizin çok zor ve kötü duruma düşmemeleri için bu çalışma mutlaka yapılmalıdır. Bu yaşırsa gençlerimiz kalabalık içinde erimeden ve aşâğılık duygularına itilmeden yaşama olanağını kendiliğinden bulacaklardır. Toplum dışına itilmiş olmayacaklar, görgü yönlerini geliştirecek aşırı utanma sıklıma ve toplumdaki uzaklaşma duyguları giderilecek, rahat yaşama sosyal yönden etkisiz yaşama dönemine kolaylıkla gireceklerdir. Bu toplantılarda ayrı ayrı dertlere çözüm aranmalı ve de sonuca bağlanmalıdır.

İkinci nokta şiddetle ve çok çabuk olarak yurt probleminin hallidir. Diğer şehirler ve onların gençleri hangi yolları izlemişlerse, bizim gençlerimiz de aynı yolları izleyerek bir yurt sahibi olmalıdırlar. Sefalet içinde otel veya pansiyon köşelerinde barınmaya itilmiş insanlar yerine toplu ve beraber yaşamaya alışkın sosyal yapısı güçlü gençler yetiştirilmelidir. Bu yarıtlar basit birer yapıdan daha çok insanca yaşamaya uygun modern, her türlü ekşiği tamamlanmış bir yapı olmalıdır.

Bu yurtlarda beraber eğlence adet ve gelenekleri sürdüren gün ve geceler düzenlenmelidir.

Daha sonra gençlerimize Devlet kuruluşlarından ve özel kuruluşlardan burslar aranmalı, çalışmak isteyenlere iş bulma olanağı aranma

lıdır, yaşama ve karınlarını doyurma garantisi sağlanmış olmalıdır.

Sağlık durumları ile ilgilenecek hemşehri doktorları toplayıp, onları haftada birer gün bir kaç saatliği ne yurda getirtmeye çalışılmalıdır. Böylece parasız muayene olma olanağına kavuşmuş olunacaktır. Öğrencinin eğitim ve öğretimine etkili olacak bir yön de sağlıktır.

Ve bütün bunların sonunda da yetiştirdiği gencini, Urfa'ya Urfalıya hizmete, şehrimize göndermenin çarelerini tatlılıkla ve gerekirse zorla aramalıdır. (1)

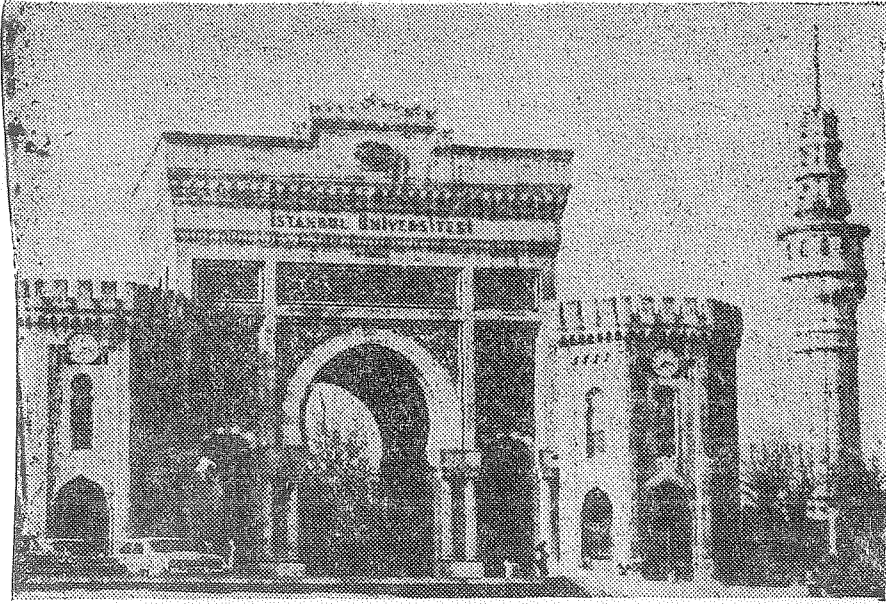
Çile ve sabır felsefesini bütün ay rınıtlarıyla ilâhî bir biçimde uygulayan Hz Eyyub'un torunlarına düşen görevler sonsuzdur.

Mutlu yarınları kavuşmak ve Urfa'nın 2. kurtuluşunu sağlamak için çekilen çile bitmiş ve sabır bardağı ağzına kadar dolmuştur.

Dokunulmaz ve çözülmez gibi du man işlerimizi çözümleme zamanı gelmiştir. Urfalı kardeşim Hz. İbrahim'de senindir. O'da senin toprağının malı'dır. O'nda olan çalışma gücü ve azmini de kendinde bul çalışma baltasını al, O'nun putlara vurduğu gibi sen de acılı ve çözülmez yıkılma bilmeyen davalarını ve bunun üzerindeki çile perdesini kır, parçala.

Her iyi işin Urfa ve Urfalı için olsun.

(1) Üniversiteden mezun olupta Urfa'da görev yapmak istemeyen arkadaşlarımızın haklı durumu ve daha da haklı olarak bekleyen sabırlı Urfalıların durumu ayrı bir yazının konusuudur.

İstanbul Üniversitesinin giriş kapısı...

Urfalı Gencin Feryadı

Hüseyin BAŞARAN

Urfalı, senin gözyaşların dinmi
yemek mi? Bu dertler son bulmaya-
cak mı? Çilen dolmayacak mı Urfa-
lım? Dolmayacak mı? Ne tarafın-
dan bakılsa ızdırapla dolusun Urfa-
lım.

Derdin o kadar büyüktü; Nem-
rut dağı, merkape tepesi yanında
bir habbe kalır. Senin derdin bir de
miz bir umman...

Ben bu yazıda bu ummandan
bir damla, bir yudum sunacağım.
Urfa'lı yüksek tahsil gençliğinin ne
gibi güçlüklerle karşılaştığını; ne gi-
bi şartlar altında çalıştığını sizlere
izah edeceğim. Ben, küçük bir fi-
danken kopup, annesine, babasına,
kendisini yidiren, giydiren, bu

millete bir şeyler verebilmek, bu
milletin gelişmesi, güzelleşmesi,
milletin müreffeh ve mesut bir şe-
kilde yaşayabilmesi için, yollara dü-
şen, İstanbul, Ankara, İzmir ve Er-
zurum gibi büyük şehirlerimize oku-
maya gelen genç kardeşlerimin dert
ve davalarından bahsedeceğim.

Küçük şehirlerden kazalardan
koca koca yerlere gelen Urfalı.
Yol bilmez, yer bilmez, günlerce
kaybolmama çabası gösterir. Mille-
tin manevî değerlerine bağlı, küçük
şehirlerden gelen gençler; örf ve â-
detlerle yaşayan bir ortamdan «mo-
dern dedikleri» modernden ziyade
modacı ve açık bir ortamda kendile-
rini bulurlar. Bu ortama karışabil-
mek, bu ortama uyabilmek için güc-
lük çekerler.

İntibaksızlık bir devreden sonra son bulur. Esas dertler işte o zaman başlar. Ve bitmek tükenmek bilmez. Okul biter, fakülte biter; dertler bitmez. Bitiren talebenin ya kasını bırakır yeni gelen diğerine yapıştır. Okulunu, fakültesini bitirir. Veya dertler onu bitirir, eritir, yok eder. Gencecik yaşında heder eder ziyan eder.

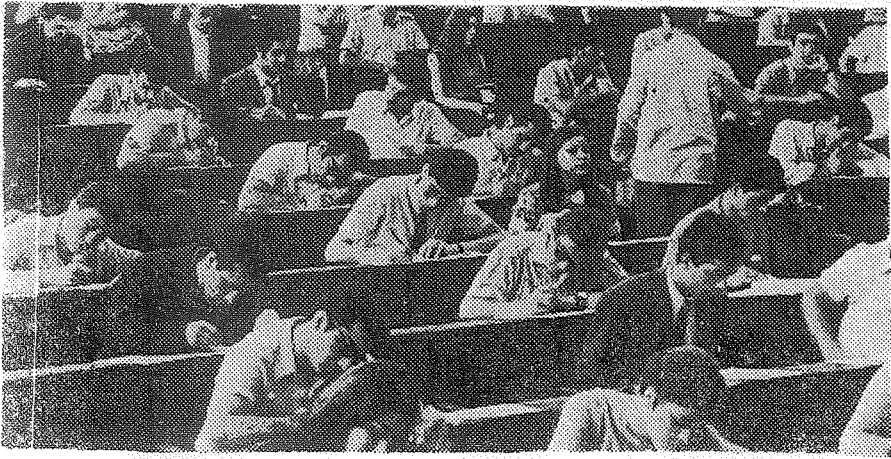
Kötü ve zor şartlarla orta tahsili bitirmiş. Lisede öğretmen bulamamış, zor belâ okuldan mezun olmuş ve yükseleceğim, yüksek tahsil yapacağım diye buralara kadar gelmiş olan gençler; kayıt olacak okul bulamaz. Sen az puan aldın; sen girebilecek kadar puanı toplayamadın diye birde azarlanmış, suç ken dininmiş gibi...

Çeşitli zorluklarla bir yere kaydolurlar. Kalacak bir yurt, barınacak bir ev, başını sokacak bir oda bulamaz. Bunun sıkıntısını yıllar yılı çeker. Benim hemşerilerim çeker. Her vîlayetin birer yurdu varken hatta ve hatta bir çok kazalar birer yurda sahipken; sen küçücük bir yurda bile malik değilsin. Yüksek ücret ödeyerek kaldığın, oda bulabilirsen kaldığın; gayri nizami, gayri sıhhi özel yurtlar gençliğini yavaş yavaş elinden alır. O nazik o taze vücudunu ağır, ağır pis ve rutubetli hava çürütür. Senin en verimli olduğun çağda, seni alır götürür.

Bir de para derdin var. Onu anlatmak dahi yürekler acısı. Sen, Anadolunun en uzak sayılan bir köşesi. Urfa'dan kopup gelen genç kar

deşim. Sen herkesden daha çok bilirsin bunun ne demek olduğunu. Sen herkesten çok çekersin bu derdi, bu acıyı. Beş, on nüfusa bakan baban, var gayretiyle senin cebine çalışır. Çünkü ümidi sendedir. Evdekileri acı bırakır. Bütün kazandığını gönderir. Eve yedirse bile yemezler, giydirse bile giymezler, son kuruş, son meteliklerine kadar sana gönderirler. Lâkin yetmez, yetişmez. Baban da bilir yetmediğini; daha çok, daha fazla gönderebilmek için parçalar kendi kendini. Ama nafiye. Taşı sıkır, un yapar. Lakin fayda etmez. İş yoktur. Ancak senede 70-100 gün arası çalışabilir. Toprak yoktur. Olsada kuraklıktan, kara sabanla tarımdan mahsul alamaz. Ellerini Allaha açar ve senin için iki damla göz yaşı akıtır. Toprağın gördüğü ve göreceği su, bütün bu iki damladır. Yetmez, yetişmez, yetmedikçede bu çile bitmez. Mahşere kadar bitmez. Memlekette kazanda aş yerine taş kaynar. Bir kurtarıcı beklerler. Bir yardım eli uzanacak diye beklerler. Her akşam ümitte yatarlar; her sabah ümitle kalkarlar. Bu ümit ışığı sensin. Fakat sen gün geçtikçe uzaklaşmakta, gün geçtikçe ufalmakta, gün geçtikçe sönüp kaybolmaktasın. Bunu sen de bilirsin.

Lokanta yok, yok... Lokanta çok çok olmasına çok senin kesene uygun bir lokanta yok. Gelen parayla üç, beş gün idare edersin. En fazla on gün. Sonra, sonra borç alacağın yer de yok. Aç, susuz gezersin sokaklarda başı boş. Bir sefalet tab

Urfalı talebelerden bir kısmı üniversite imtihanında...

losundan farksızdır yaşantın. Zaten sefillerin son perdesini oynamaktasın. Sess'z sedasız. Son perdesini.... Perde kapanınca ya çürüyüp gideceksin yada ağır zayıyla kurtulacaksın. Hangisinin olacağı şimdiden kestirilemez. Şimdiden bilinmez artık hayatın acı gerçekleri ya vaş yavaş omuzuna yüklenmiştir. Artık sen bir sıcak çorbaya hasret ve bir difm ekmekten yoksunsun. Üstün başın perişan; tam bir mecnun, tam bir avarisin. Sokaklar senin, sen sokaklarınsın. Korkarsın bir gün gelecek, kaldırımlarda yüz çevirecek senden. Bundan korkarsın. Ve o gün gelinceye kadar dejik ayakkabınla kaldırımlarda sabahları beklersin. Sabahları ipe çekersin. Sabah olsa, fakülte açılısada; anfiye girip uyumayı beklersin. Ders dinlemez uyur. Soğuğa karşı, yağmura, kara karşı. Ayağında bincık, olan çamura karşı, daha mukavim olabilmek için uyursun. Dinlemek

istesen de ders kitabın yokki dinliyesin. Yüksek fiatları ödeyip almazsın o kitapları. O fahiş fiatları veremezsin.

Halbuki annenin, babamın ümidi sensin. Halbuki sen ulvi hislerle bu raya gelmişsin. Dopdolusun, taptazesin, canlısın. Vatamı yeni baştan onarmak için çalışıyor çabalıyorsun. Seni yidiren giydiren bu yaşa getiren büyüten milletin için çalışıyorsun. Onların bitmek bilmeyen dertlerine melhem olabilmek için çırpınıp duruyorsun. Yokluğun doğurduğu acıya çare olabilmek için çırpınıyorsun. Safalete son vermek, bu geri kalmışlığın yükünden kurtulmak ve milletini kurtarmaya uğraşıyorsun. Bu uğraşta bütün yoklukla mücadele ediyorsun.

İşte senin üniversite hayatının bir sahifesi. Bitmeyen dertlerinden bir yaprak. Urfalı. İşte dertlerinden bir yaprak. Bunlar bütün Anadolu çocuğunun derdi. İşte senin çilen...

URFA İÇİN

Yazan : OSMAN AKYOL

Edessa idi adın
Sonra Alruha oldu
Sen Diyarı-Mudardın
Bu ad İslâmda kondu.

Hazreti İbrahimin
Burdadır doğduğu yer
Nemrudun ateşinin
Gülüstan olduğu yer.

Harran'dır medresesi
İlim ve irfan dağı
Sonra rasathanesi
Eyyubun sıhhat bağı

Bütün bunlar öncesi
Sonrası kitaplarda
Reha'ya dek nicesi
Olunmaz amma Urfa.

Aşıkların dertlidir
Dertlilerin hep aşık
Kulak ver kimler gelir
Çalınan çifte kaşık.

Halepten sana gelen
Ağaçların yok şimdi
Çoraklaşmış bağların
Sahipleri değişti.

Fakirleştin Urfa sen
Bu halini bilmesen
Diyeceğim unuttun
Zenginliği eskiden.

Buğdayını başkası
Fıstığını diğeri
Suyunu Fırat çaldı
Aç Urfa gözlerini.

Gam dolu türkülerin
Dert dolu gönüllerin
Silkin de kendine dön
Boş kalacak ellerin.

Bir tarih yazdı adın
Herkes bilsin bu defa
Yükselmektir muradın
Öyle bilir Osman.

Sinende tarih yaşar
Suyundan içmeyen çok
Sevgi Fırat'tan taşar
Adını bilmeyen yok.

Sende çağlayanlar var
Senden çıkar Urfa
Türküünü gök duyar
Birde Urfa yolları.

Mektuplar

Evet Hemşehrilerim

Yazan : Mehmet Erkaya

Duymuşsundur geçtiğimiz sene bu mecmuayı çıkarmaya başladık. Niye mi? Canım belki Urfa'nın geçmişi bilmeyen vardır elbet. Adam sende deme yahu...

Dünyada ilk insanlar Urfa'da barınıp yuvalanmışlar ya, yok yok senin için söylemiyorum. Hem sen Nemrut'un hükümdarlığını Hazreti Peygamberimizin Atası Hz. İbrahim'in nasıl ateşe atıldığını, sonra dünyada ilk ayetin Urfa'ya bu hadise sırasında indiğini bilmez olur musun?... Cebrail Aleyhisselam'ın yine bu hadise de en seri inişini yaptığını bilirsin elbet. Tarihini mi, ne zararı var canım bilmeyiver, sana gelinceye kadar bilen çıktı mı ki?.

Ben geçenlerde sana sormuştum da, bir araştır diye; tabii hemşehrilerimden eleştiren olmamıştır da belki tesadüfen eleştirip yazacak kadar işgüzar bir vatandaş çıkmıştır diye düşünmüştüm. Ama sen haklı olarak zahmete değmez bu mevzu için şöyle bir soruşturmuş-tun zahir, tabii ki kulaktan dolma bildiklerimizden başka bir ip ucu bu lamadığım bana yazmıştın, şimdi tekrara ne hacet...

Ha ba kunutuyrdum! Hz. Adem Urfa'nın merkeze bağlı Sultantepe köyünde çift sürmüştü, yok be hemşerim bilgichik taslamıyorum sana karşı, hafızamı kuvvelendireyim diye sana tekrarlıyorum.

Hemşerim boş ver bunları, bu gün ne yemek var öğlene? Lahmacun mu, yoksa güveç mi, bilemedim de

göl mi? Ne, patlıcanlı kebab mı, ha.. bir de kadayıf var yanında, deme be hemşerim. Bizim uğraşımız da ne münasebetsiz şey değil mi?...

Şey hemşerim sen Urfa için biraz çaba diyecektim, şey... biraz yardım... Meselâ bir Urfa'yı Tanıtma ve Yardım Derneği kurmak gerekli maddi yardımı sağlamak ve gerekli çabayı göstermekle canım Urfa'ya yeterince ilgi ve yöneliş sağlanabilir.

Sen buna lüzum yok diyorsun öyle mi?... Doğru doğru, cidden lüzum yok. Zaten Urfa'yı tanıtacak ne var sanki... Hem biliyormusun gençlerde bir Alman kızı gazetede tefrika etmişti Urfa'yı... Nasıl patlıcanlı kebab yenir bir güzel tarif etmiştir işte...

Sonra biz varız Urfa için didinen Burada rahatız tabii uğraşmamız la zım, Urfa'da oturmanın sıkıntısını biz çekmiyoruz ki. Aziz hemşerim sen günlük sekiz saatini nasıl tüketiyim diye kendini harabederken bizim burda öyle bir derdimiz yok. Sen mesela geceleri vakit öldüreme mekten kendini erkenden yatağa kapatıp sabahı iple çekmek illetinin çaresizliği içindeyken, biz geceleri uzun bir yol sertiveninden sonra gece yarısı eve uğrayıp, sabahları gün ağarırken evden dışarı uğramak durumundayız çok şükür... Bu ve bunun gibi koşuşmalarımız arasında senin de yükünü omuzlayıp sürüklesek ne çıkar değil mi, canım hemşerim benim...

Sen böyle ipe sapa gelmez şeyler için tedirgin olup üzölme emi?...

N Â B İ

Yazan : İbrahim Billureu

Divan Edebiyatımızın toplumcu şairi Nabi 1640 yılında Urfada doğmuştur. Nabi Urfanın bilgin bir ailesine mensuptur. 25 yaşlarında İstanbula gelerek I. İbrahim IV. Mehmet II. Süleyman II. Ahmet II. Mustafa III Ahmet gibi Devrin padişahlarının saltanatlarını gördü. Ve kısa zamanda büyük bir kudretli şair olduğunu İstanbul sanat alemine kabul ettirmeyi başardı. Avcı Mehmetmedin Lehistan seferine katılmıştır. 35 yaşlarında ise Hacca gitmiş ve dönüşünde Padişaha Tuhfet-ül Haremeyn adlı Hicaz seyahatname sini sunmuştur. Muhasıp Mustafa paşanın ölümünden sonra Halebe yerleşerek orada 25 yıl yaşadktan sonra 70 yaşlarında iken Baltacı Mehmet paşanın ricası ile tekrar İstanbula gelmiş ve 2 yılda Üsküdar'da yaşadktan sonra 1712 yılında 72 yaşlarında iken ölmüştür. Mezarı ise şimdiki Karaca Ahmettedir. Urfalı şair Nâbi devri ne üstünlüğünü kabul ettirmiş bilgin faziletli ermiş bir insandır. Hayatında fırtınalı bir devre geçmiştir. Padişahlara fazla yanaşmamıştır fakat daima kendisini sevdirmiştir. Nâbi Hacca giderken avcı Mehmet kendisine çok yakınlık göstermiş ve zamanın valisine de şöyle yazıyordu: Nabi'nin hac seferinde hayırlı hacıda teşekküre değer gayretlerinizin bulunmasını isterim. Demişdi.

Nabının çok akıcı rahat pürüzsüz bir şiir üslubu vardır, sanatları düşkündür. Sade dil kullanmıştır. Urfanın

nın medarı iftihar olan Nâbi'de divan şairleri gibi büyük gücünü gazel tarzında göstermiştir.

GAZEL

Bağı dehrin, hazanın hem
baharın görmüşüz

Biz neşatında gaamında ruzigarın
görmüşüz.

Top-ı ah-ı inkisara payidar olmaz
yine

Kışver-ı cahın nice sezgin hışarın
görmüşüz.

Bir hurişyle eder bin hanei ikbali
pest

Ehli derdin şeyl-i eşk-i inkisarın
görmüşüz.

Her hadeng-i canğüdaz-ı ahdır
sermayesi

Biz bu meyda'nın nice çapuk-
puvarın görmüşüz

Kâse-i deryuzeye tebdil olur cam-ı
murad

Biz bu meyda'nın nice çapuk
suvarın görmüşüz.

BESTEKÂRLIĞI

1967 yılının lâtif bir Nisan günü idi. Türk tarihinde müstesna bir yeri olan Lâle devrinin ünlü şairi Nedim anılacaktı. Bu münasebetle Ka

racaaahmet'te şairin kabri başında yapılacak anma törenine bende çağrılmıştım. Zamanın Üsküdar kaymakanı, çevrenin okulları ve Çiğneş Çelebinin kurucusu Nezahat Nuretin Hanımefendi, Nedim'in kabri etrafında toplanmıştık. Bazılarımız gönülden kopan bir sesle kulağa fı sıldar gibi söylüyoruz :

Ey Nedim, ey bülbül-i Şeydâ, niçin hâmuşsun?

Senden evvel, çok nevâlar, güftüğü lar var idi.

O susuyor, gönlümüzle konuşmak la yetiniyor, ama işte etrafını saran torunlarının eski kıyafetlerle canlı Lâleleri andıran kalabalığı, bir gönül bahçesinde açmış çiçekler gibi dalgalanıyor.

Yaşatıyor çocuklar bu devrin

baharını

Çevirip Lâlelerle Nedim'in mezarını Aşka atsan gönüller buldu yine çok şükür

En halis Nedimini, en konuşkan yarını

O senenin mayısında bir sabah okuduğum «Tevhid'i efkâr» gazetesini henüz keşfetmiş olduğu «Nedim»in mezarında bir ihtifâl yapıla çağı yazılı idi. Devrin en büyük ve tanınmış Nazım Devlerinin katıldığı bu ihtifâlde bulunduktan sonra ihtifâle katılanlarla birlikte ve Talât Bey'in rehberliğinde Karacaahmet'te medfun bazı meşhurların merke di ziyaret edildi ve daha sonra meşhur şair Nâbi'nin mezarına gidildi.

Bu ilk ziyaretten sonra eslâfa ait kabir taşları üzerinde yaptığım araştırmalar için Karaca Ahmet mezarlığına her gidişimde Nâbiye de uğrayarak kendi kendimle konuşur gibi bu ünlü şairin eserlerinden bazı parçalar okumayı itiyat edindim...

NÂBİ'NİN KİŞİLİĞİ

Nâbi Divan şairlerinin en bü-

yüklerinden biridir. Hayatında devrinin birinci şairi sayıldı ölümünden sonra da yıllarca taklit olunan bir üstad oldu. Onun kendinden ev de Üsküdarlı Şair Talât Bey'in yeri Bu ulvî manzarayı yaşarken hatırlarım beni 1923 yılına sürekledi. Kendinden evvel gelen Fuzulî, Bâkî ve Nef'î gibi büyük şairlerden ve kendinden sonra yetişip kıymet ve şöhret bulan Nedimlerden Şeyh Galiplerden esaslı bir ayrılığı vardır Ötekileri yüksek tabakaya mensup olanların okuyup tanıdıkları üstadlardı. Nâbiyi halk da tanımış ve sevmişti. Daha hayatta iken, şöhreti bütün İmparatorluğa yayılmıştı. Bugün bile halk arasında; «Nâbi gibi söyler» sözü döner, durur.

Nâbi'nin yaşadığı devirde Osmanlı edebiyatı tamamen İran nüfuzu altında idi. Tebrizli Saip, Buharî lâkabını taşıyan Şevket gibi İran şairlerini taklid etmek onlar gibi düğünüp yazmak Osmanlı şairleri için bir şeref sayılıyordu. Ve her şair, o şerefe ermek kaygusunu taşıyor du. Nâbi de bu imreniştikten kendini kurtaramadı, Saibin ve Şevketin mukallidi oldu. Bununla beraber çok kuvvetli şahsiyeti, engin bilgisile başlıbaşına bir şair olmak yolunu buldu.

Onun henüz gençken ortaya koyduğu eserler, devrin büyük üstadları tarafından takdir edilmiştir. Gün geçtikçe biraz daha gelişen Nâbi nihayet Osmanlı şair âleminin en parlak yıldızı haline geldi ve umumi denilecek bir sevgi ve saygı kazandı.

Nâbiden sonra yetişen bir kısım üstadlar onun daha fazla fikri mefhumlarla dolu his ve hayâle nisbeten az hitap eden mesleğini tenkid etmekten çekinmemişlerdir. Lâkin tenkidler büyük şairin Türk şiiri üzerindeki sürekli nüfuzunu ve halk

arasına kadar yayılan şöhretini sarı-
samadı. Filhakika Nâbide ne derin
bir hassasiyet, ne de zengin bir na-
yâl vardır. Fakat o, pek büyük bir
kudreti, çok sağlam ve olgun
hayrete değer bir sanat sahibidir.
Hayalden ziyade fikre kıymet verir
Bütün yazılarında imrendirici bir
vuzuh, eşsiz denilecek bir selâset gö-
ze çarpar, eski şairlerden hemen
kimse'nin tesiri altında kalmamıştır
Şahsiyetinin teşekkülünde İranlı Sa-
hibin tesiri apaçık görülmekle bera-
ber kendinde yine hususî bir canlı-
lık pek belli bir benlik sezilir.

Nâbi bir çok eserlerinde yaşadığı
devrin içtimâî hayatını ve müesses-
lerini tenkit etmiştir. «Hayriye»si
ahlâkî ve terbiyevî bir eser olarak
kaleme alınmış olmakla beraber dev-
rin temayülleri de aksettiren par-
lak bir ayna gibidir. Nâbi, kasideler-
rinden ve mensur eserlerinden zi-
yade bilhassa 'gazellezi'le büyük
şöhretini yaymıştır. Kendinden son-
ra yetişen şairlerden Sümbülzade
Vehbi Hayriyeyi «Lâtîfiye» adlı mes-
nevisiye tanzir etmekten kendini
alıkoymamış ve fakat Nâbi derece-
sine yükselememiştir.

Nâbi, «Urfalı»dır. 1665 de, 4. Sul-
tan Mehmet devrinde İstanbul'a gel-
miş Muhasip Mustafa Paşa'ya sun-
duğu bir şiirle intisap ederek ka-
ramsarlıktan kurtulmuştur.

Bir garibim cenabına geldim
Bin ümid ile bâbına geldim
Kereminden zamane sir oldu
Fark devrinde bir fakir oldu

Tezkireci Salim'in deyişiyle «Musa-
hip Mustafa Paşa'nın dairesi nelva'
yi erbab-ı irfan ve mecmua-i hüner
veran» idi. Nâbi, Paşa'nın teveccü-
hünü kazandı. Şiiri de sür'atle geliş-
ti ve şöhretlendi. Hattâ Nâilî bile bu
genç şairi beğendi. Nâbi bu takdiri
ömrünün sonlarında bile hatırlar.

Ellî yıldır ki müsellemin sana secca-
dei nazm
Şimdi sensin şuarâ zümresine Şeyh-i
kebir
O zamanlar sana teslim idi mey-
dan-ı suhan
Ki, senin sözlerine Naili olmuşdu
esir

NABİ ve MUSİKİ

Vekâyi-ül-Fuzalâ: Sohbeti lezzet-
li, külfetsiz, seri-ül-intikal bediüi
irtica gayet güzel ve tatlı konuşan»
bir adam olduğunu ve «kültür bakı-
mından devrinde tek hususiyle Fars
çada ve edebiyat bilgilerinde eşsiz
sayılmağa lâyık bulunduğunu» kay-
deder. Atrab-âsâr'da da, Şeyhülislâm
Mehmed Esad Efendi'nin belirttiği
ne göre, Nâbi musikide de üstad-
dır. Güzel besteler yapmıştır. Mese-
lâ Ruhavî Makamında, usul-i nîm-
devirde :

Ruhunda bâdeden yârim ki âb-ü tâb
olur peydâ
Derûnumda benim bir mâ'den-i sı-
mâb olur peydâ

Musikiyi Diyarbakırlı Seyyid Yah-
ya'dan öğrendiğini Abdülkadir Ka-
rahan, Nâbi isimli Türk klâsiklerin
den bir eserinde kaydediyor. Sünbül-
zade Vehbî'nin

Ben bağ-ı hüner Sünbüliyem, sünbü-
le-beste,
Nâbi'nin usulünde makam ise
Rehavî

demesi, buna işaret sayılabilir.

Musahip Mustafa Paşa'nın yardı-
mı ile Hicaza gitti. Tantanah bir se-
yahatten sonra avdetinde Paşanın
kâhyalığına yükseldi. Bir aralık
Halebe çekildi, günlerini hep şiire
verdi. Baltacı Mehmet Paşa, Halep
valisi iken Nâbiyi çok sevmiş ve
yanından ayırmaz olmuştu, ikinci
defa Sadrazam olup İstanbul'a gelir
ken şairi de beraber getirdi, baş mu-
hasebeci yaptı.

Nâbi, bu gelişten sonra bir dana İstanbul'dan ayrılmadı ve (1712) de öldü. Can çektiği sırada «Nâbi be huzur âmed» cümlesini söylediği riayet olunur ki ebceet hesabı ve hicri tarihle kendinin ölüm yılını gösterir :

NABİ'DEN BİRKAÇ

ÖRNEK :

Çok da mağrur olma kim meyhane-i
ikbalde

Biz hezaran mesti mağrurun huma
rın görmüşüz

Bir hadengi cangüda-i âh'dır
sermayesi (1)

NABİ'NİN FELSEFİ DÜŞÜNCELERİ

Edebiyat tarihi yazarı Ağâh Sırrı Bey, «Nâbi'nin «Surname» adlı muhalled eserinin tahlili hakkında yazdığı yazılarda şairimizin edebi şahsiyetini şöyle anlatıyor

«His ve hayal, Nâbi'nin eserlerin de kuvvetli bir unsur olarak görülmez. Buna mukabil, fikir bakımından zengin ve kuvvetlidir: Dikkat edilirse, bu fikirlerin felsefi bir in-sicamla zaruri bir silsileye dayandığı görülür Zamanının Allah ve kâinat, kaza ve kader, rıza ve tevekkül, kanaat ve teslimiyet gibi telâkileri, hiç bir şairin eserinde, Nâbi'nin eserlerinde olduğu kadar açıkça belirtilmiş değildir

(Bir Müsebbib-ül-Esbab, bir İlet-i Ulâ vardır. Bütün hadiseler on da nihayet bulur. Her şey takdir-i İlâhi ile taayyün etmiştir, değiştirilmez. Buna rızadan başka çare yoktur.) İşte, Nâbi'nin eserlerinde en açık ifadesini bulmuş olan zamanın Felsefesi.

Surnâmenin başındaki münacatta her şeyin Allah'tan geldiğini muhtelif dehillerle teselsül ettiren şair:

İtti bisâbka-i isti'dad

Bu kadar lûtfu ihâda f'âd

beytile ifade etmek istediği fikre aykırı gibi görünür Hakikatte bu iki fikir arasında bir tezat yoktur

Ona göre Allah, herkesin nasibini liyakatına göre vermekle beraber (bisâbka-i isti'dad) âa olsa kullarından lütfunu esirgemez. Bu suretle Nâbi (Allah'ın inayeti için kabiliyet şarttır) fikrine saplanıp kalmış olmuyor. Zaten istidat ve liyakatı veren de Allah değil midir?

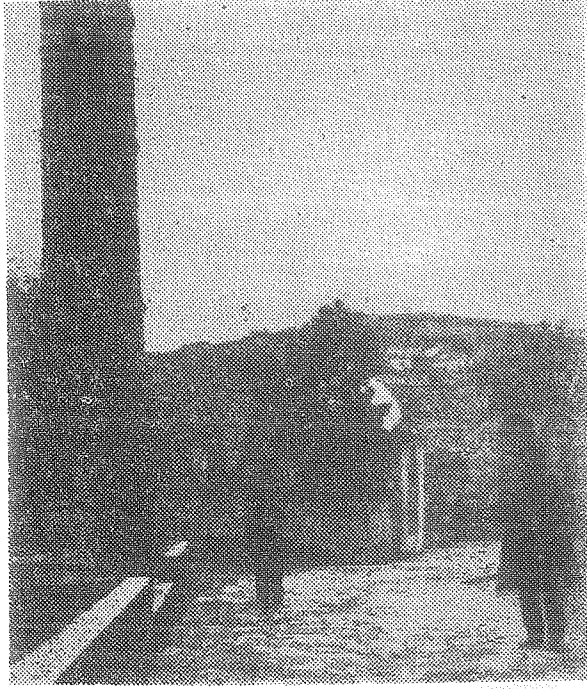
Nâbi bütün fikirlerini ve kanaatlerini birer dârbimesel icazile söylemeğe muvaffak olmuştur. Sözde dârbimesel iradı Sabit'te görüldüğü ve hile esasen hem devrinin bir modası, hem de Nâbi'nin mizacından gelen bir hususiyettir.

Nâbi, fikirlerini ve kanaatlerini hayatına tatbika muvaffak olabilir miştir. Bundan dolayıdır ki eserlerinde arzularını hudutlandırmış bir insan olarak görünür. O hiç bir zaman büyük bir mansıp peşinde koşmamış nihayet Divan Hocalığını kendine bir gaye olarak çizmiştir. Nitekim oğluna yaptığı tavsiye de budur.»

NABİ'NİN ÜZÜNTÜSÜ

«Yalnız III. Ahmet'in cülûsiyle, Nâbi, bir başka bakımdan biraz üzüldü. Çünkü terbiye edip yetiştirdiği Ramî Mehmet Paşa, Edirne vakası üzerine, gizlenmeğe mecbur olmuştu. Muarızları: «Hay Ramî Çelebi» Şân-ı Vezâret bu Mudur?» diyorlardı. Nâbi, bu durumda, Paşayı, zeki rûktelerle koruyan ve gizlenmesini mazur gösteren bir gazel yazmaktan kendini alamamıştı.

Nâbi, Halep'te, çok rahattı ve itibar içinde yaşıyordu. Burada kendisi için bir ev yaptırmıştı. Oğlu için de bir köşk inşa etmişti. Dostları ile mektuplaşmaktan geri kalmıyordu İstanbul'daki devlet adamları, âlimler şairler kendisinden gazeller

Beş bin yıllık Urfamız, sorumsuz ellerde bu hale düştü...

ve tarihler istiyorlardı. Başka şe
hirlerden de yazılar, hürmetnâmeler
eksik olmuyordu. Söz gelimi Mani
sâ'dan Berri isminde bir aktar ona
güzel şiirler gönderip hayranlığını
bildiriyordu. Nâbi de cevap vermek
te «Aferiniyye» yollamakta gecikmi
yordu İstanbul'da da erkândan Ka
laylı Ahmet Paşa'ya, Teberdar Meh
med Paşa'ya ve başkalarına kaside
ler gönderiyordu O kadar ki Erzu
rumlu bir Ermeni şair olan ve hak
kâklıkla uğraştığı için Hakki mah
lâsı ile tanınan Mususla bile mek
tuplaşıyordu»

(1) Nâbi'nin mezarının hemen ya

nında medfun ve Uskûdarın son mu
tasavvıflarından Uskûdar Mihri
mah camii imamı Hafız Eşref Ede
yi (vefatı 1954) de burada rahmet
le anmayı bir vazife sayarım. Yeri
gelmişken ondan işittiğim şu güzel
beyti de kaydedivereyim.

Yıkardım kasr-ı çarhı, hedm eder
dim tâ zeminiaden,

Anın sermayesi bir âhıdır amma,
telâşım çok!

Biz bu meydanın nice çapüksüvarını
görmüşüz.

Gönca gülsün, gül açulsın, cüy
feryat eylesin

Sen dur ey bülbül biraz genişende yâ
rim söyleyin

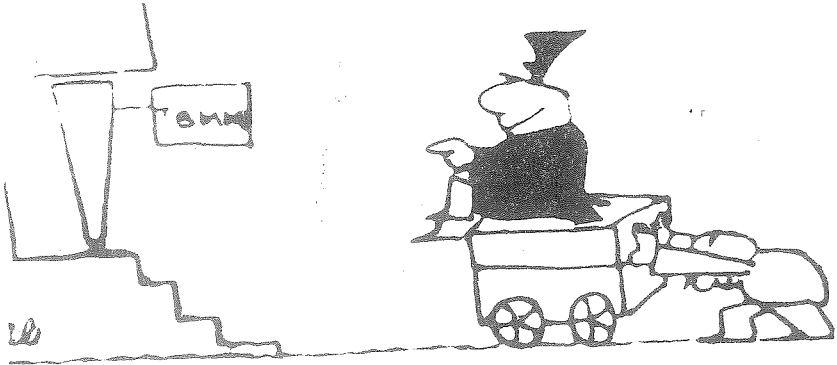
AKSİYON

Yazan Halil Akyüz

Aksiyon, doğrudan doğruya inanmanın, tasdik etmenin, eşyaya nakış nakış işlenmesidir. Kalbin kelimayı şehadeti tasdik, dilin ikrarı beden ve ruhun kıyamda dolması, kibleye mihlanması, akdın kabulüne aksiyondur. Müslümanın aksiyonu, kişinin islâm potasında yoğrulması, islâm imbiliğinden damla damla akması ve her zerrenin ruh ve bedende mezc olarak dipdiri bir inansa ve bedecaze girmesi tasdikinin aksiyondur. Müslüman, zamanın akışında her saniyeye cevap ve recek imtihana hazırlıklı olan kişidir. Müslüman, teslimiyetle, aksiyona girer. Kıyamda ayak parmağını yere mihlayan, göz bebeğini yüce huzura bağlayan, vücudunu kuşşuz kafes gibi sessizleştirir. Geceyi ikiye bölen ezan çağrısını, doyasına dinliyen bu dâvete uykuyu göbeğinden yarararak koşan kişinin, dirseğinden damlayan her zerre su; o damlacığın da en büyük aksiyonunu hissedendir. Yorganından silkinerek cami'e bağlanan yolda her bastığı ayak, toprağa müslümanın aksiyonu

nu yazar. Toprağın aksiyonu bitkinin filizi ile gök'ün göz yaşlarının birleşmesiyle başlar. İslâm, bir hayattır. Onu hayattan ayrı düşünmek, hayatı bilmemek, hayatı parçalamak demektir. Hayat, (İslâm) kendisi bizatihi aksiyondur. Müslüman, inancında nedenler aramaz. Kuru aklın kabul ettiği hikmetleri aramaz. Zaten, müslüman olmak en büyük hikmet değil midir? Münakaşa eden insan, inanmayı akıl kaosu içerisinde arayandır. Halbuki Müslümanlık samimiyet ve teslimiyettir. Kişi, samimi ise, emirlere tutsak olmalıdır. Yerine getiremediği emirler karşısında sebeplere isyan, isyanı mümkün olmadığı yerde ise bağrını yırtar yırtar buğz etmelidir. Samimiyet, nefsin yok olduğu yerde vardır. Nefis, biyolojik itişleriyle günlük arzularına peşin cevap alabilmek için devamlı zayıf iradeyi tahrik edicidir.

İnanmak bir muameledir. Bu muamelenin en güzeli İslâmdır. Her mutlak doğruyu, her mutlak güzel işi İslâm emreder. Bu emre bağlı kişinin kul payı çirkinliği olamaz. Müslümanın gözleri harama kör-

Urfa Milletvekili Meclise geliyor...

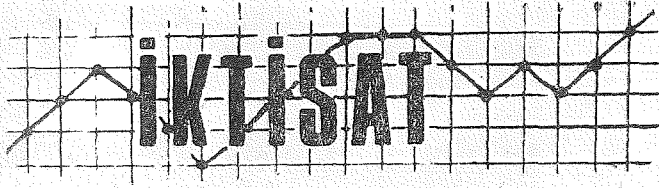

dür. Haram müslümanın, ağzını açamaz, annesine sarılamaz. Müslümanın parası, malı, mülkü emeğinden çıkan terinin müşahhas aksiyonudur... Müslümanın her sözü, sıcağın da güneşi eritir. Gölgesinde kayalar ıpekleştirir Müslüman sabrın, şükürün, tevekkülün temsilcisi ve aksiyonun kendisidir. İlmün yanında, ilmin taa ötesinde tefekkürün içinde son suza dirilişin müjdecisidir. Akıl bilgisine yardımcı cüzlerdendir. Müslüman ince ve yüce düşünür. Telâk

kinin değil ölçünün adamıdır. Cemi yette görünüşün estetik yapısında, yürüyüşünde, giyinişinde belirli hatlarla apayrı bir üslup taşır. Ruh ve beden mimarisinin mutlak yüce, mutlak büyük olduğunu, en cüzü hâlinde gösterecek kadar mahirdir.

Müslüman, Allahtan korkandır. Müslüman, Allah rızası için seven, Allah rızası için çalışan, Allah rızası için kavga edendir. Müslümanın korkusu da kavgası da sükûtu da aksiyonun aksiyonudur...

Urfa'da Bedel

Yazan: Mahmut Alagöz

Faiz denilince; Yalnız bankalarda ki faiz ile göz göre göre verilen faizler akla gelmemelidir.

Bunlar gibi daha nice faiz çeşitle ri vardır bilmiyerek veya bilerek yüzümüzü Haktan çevirerek işliyoruz. Günlük hayatımızda yaptığımız bütün alışverişlerimizde faiz gibi bir günahı kebairi hiç sıklımdan işliyoruz hiç de müteessir olduğumuz yok.

İşte bu gibi faiz çeşitlerinden birisi olan Devir üzerinde duracağız. Evvela devirin mahiyetini bir az aydınlattıktan sonra devirin zararlarını sayıp millet ve memleket üzerinde yapmış olduğu tesirleri bir bir elimden geldiği kadar anlatmaya çalışacağım.

Meşhur faizciler milletın nazarında da muzır olan faizin ismini değiştirerek istemişler ve faizin esası olan bu fiile DEVİR ismini takmışlardır ki millete hiç sezdirmeden yutturmuşlar ve kendileri gibi bazı sahte hocalardan da aldıkları fetvalarla milleti bu uçsuz bucaksız uçuruma yuvarlamışlar.

Devir Şudur: Borç verecek adam «Faizci» kendi ticaret metaından bir kısmını borç alana o zamandaki fiyatın iki misli kadar paha ile o adama satar; yine aynı saatda aynı malı, bu sefer o zamandaki fiyatların yarı fiyatına o adamdan satın alır. (Satış bir veya iki sene vade iledir fakat buna mukabil alış peşin para iledir)

Şimdi burada yapılan işin muhasebesini yapalım: Malı satan adam — faizci — bir satarken birde alırken kâr ediyor, kâr üzerine kâr. Malı alan adam bir alırken birde satarken zarar ediyor zarar üzerine zarar. Alıcı bu zarara mukabil biraz er telemeden istifade ediyor yani o alınan fazlalık ertelenen zamana mu kabildir. Bu olaya faiz değil de ne denir.

Devir veren kişilerin dayandığı temel kuvvet deviri bir nevi satış kabul ediyorlar. Halbuki satış ile devir arasında hiç bir yakınlık yoktur. Aralarında çok farklar vardır. Biz burada bir kaç farkı zikretelim.

1 — Satış : Satıcı tarafından bir mal alıcıya arz edildiğinde aralarında bu malın fiyatını kestirerek bu fiyata karşılık alıcının o malı alması demektir. Bunun yanında Devir de ise deviri veren kişi iadesinde belirli bir fark istemesidir. Bu çe-

Kaçak çay ve Tütün satan Urfalı garibanlardan ikisi...

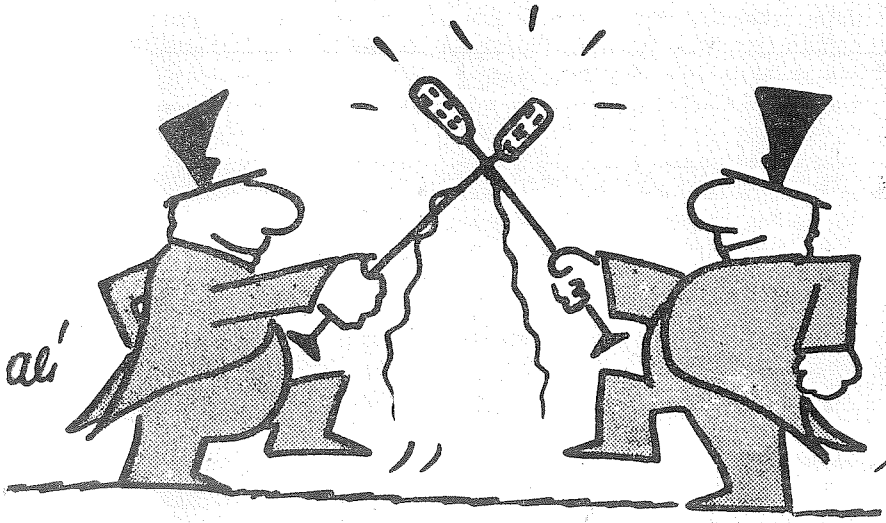
şit işlemler servete karşılık servet olup mühlete mukabil olan fazlalık ise faizdir ki bu da faiz kurallarına giriyor demektir ve devir, satıştan ziyade faizdir.

Halbuki İslâm'da: Eğer alıcı ile satıcı bir malın satışında fiyat üzerinde anlaşılarda, alıcı bu parayı şu kadar bir mühlet ile şu kadar fazla ödemeyi satıcıya şart koşarsa, bunu dahi İslâm faiz kabul ediyor. Bunu faiz kabul eden bir nizam nasıl olurda deviri faiz kabul etmesin? Devir bir satıştır diyenler kendilerini aldatıyorlar.

Demek bizim bütün satıcılarımız bu çeşit faizi hiç çekinmeden işliyorlar. Çünkü hangi satıcıya gidersen vadesiz ile vadeli satışın fiyat farkları ilk olarak göze çarpar.

2 — Satışta alıcı ile satıcı arasında karşılıklı faydalanma eşit seviye dedir. Çünkü müşteri bir taraftan satın aldığı mal ile faydalanırken diğer taraftan satıcı da müşteriye o malı hazırlamak için sarf ettiği emeğinin vaktinin ve kabiliyetinin mukabilini almıştır.

Fakat devir işlemlerinde karşılıklı faydalanma eşit seviyede değil-

**Mikrofonu sopa sanan, Urfayı Ankarada temsil eden
Vekillerimize ithaf...**

dir. Çünkü devir veren adam verdi ği adamdan bir miktar para alıyor, bu parayı alırken hiç bir zahmete ve meşakkete katlanmıyor, yalnız bir malı sana verdim ve senden al dım demekle kifayet buluyor. Buna mukabil deviri alan adam yalnız bir mühlet elde etmektedir. Bu ya yararına yada zararınadır. Yapılan istatistiklere göre yüzde doksandan fazlası zararına oluyor.

3 — Satıcı müşteriden ne kadar ölçüsüz kazanç alırsa alsın bunu yalnız bir defaya mahsus alır. Fakat devir işlemlerinde devir verenin borçludan aldığı kâr zincirlemesine devam eder hiç kesilmez, Hatta zamanında verilmediği takdirde daha da artar ve kuvvetleşir bu yüzden nice köy sahipleri köylerini bırakıp kaçmışlar nice aileler yıkılıp perişan olmuşlar bu gibi

misallerin her gün yüzlercesini işi tiyor ve gözümüzle görüyoruz.

Yukarıda saydığımız gibi daha nice farklardandır ki devir ile satışı karıştırmamak lazımdır; demek devirin saşşla hiç bir ilgisi yoktur. O da faizin bir çeşididir.

Akli yönden düşünürsek dahi devir'in ana yapısı icabı: Fertleri hasislik, cimrilik taş yüreklilik, bencillik, para sevgisi ve uğrunda her şeyi göze alma gibi aşağı ahlâk ile; nitelendirdiği kadar; iyi ahlâk temelleri olan; Başkasını koruma, merhamet, sevgi, yardımlaşma sıfatlarını da siler kaldırır.

Bu devir denilen nesne Yurdumuzda daha ziyade Urfaya musallat olmuş bir sarı hastalık gibi Urfanın bünyesine yerleşmiş onu gün bu gün çökertip uçuruma doğru sürükliyor.

Bütün ticaret müesseseleri bu devir yüzünden iflâs ettiler. Köy ağaları devirden aldıkları paraları saz ve barlarda eğlencelerle harcar ken zavallı halk da yoksulluk için de kıvranıp duruyor. Devirde kazanılan para tamamen haram olduğundan «haram para ancak haramdan gider» kaydı ile bu paraların tümü pavyonlarda kumarhanelerde heder olup gidiyor.

Şahit olduğum bir manzara yı sizlere anlatmak isterim. Manzara şu:

Bu sene Urfanın çok verimli bir ovası olan bozovayı gezdim orada karşılaştığım manzara şu: Bu kos koca ova belli başlı bir kaç ağanın elindedir. Arazilerin münbitliğine ve verimli olmasına söz yok fakat ne çareki o koskoca ova baştan aşağıya kadar bomboş hiç bir yerde bir yeşillığe rastlamazsın. O güzelim sular şırıl şırıl akıyor fakat istifa de eden yok. Sordum bazı köylüler den: bu ova niçin böyle perişan hal dedir?. Aldığım cevap şu :

Ağalarımız devir ala ala her biri si milyonlarca borç altına girmişler. Almış oldukları bu paraların hepsi ni sefahat yerine sarf edip buraların işlemesi için hiç bir çaba göstermediler bunun yanında borç veren kişiler — faizciler — borcunu alamayınca o münbit araziye el koy muşlar işlemez hale getirmişler bunun içindirki, bütün arazi bomboş tur; ne ağa istifade ediyor ne faiz çi nede köylü. Fakir köylü halk da toprak işlemez hale gelince oralar dan göç etmek mecburiyetinde kalmışlar. O güzelim araziler bomboş, o araziye baktığım zaman o arazi yi kendi lisanı haliyle ağlar görür sündüz. Ve sanki insana haykırarak gelin bizi bu zalimlerin ellerinden kurtarın sedasını iştirsiniz.

O güzelim ovada iki şahıs oynar

durur biri devir alan serkeş ağa diğeri devir veren faizci bunlardan başkasını bulamazsınız. Evet söyle diklerim tek bozovaya mahsus de ğil. Güzelim Harran ve Suruç ovaları da bunlardan farksızdır. İşte zavallı Urfanın hali bu...

Bizleri en çok sinirlendiren nokta şudur ki: Yakarıda bahsettiğim iki şahsın «Kumarbaz ağa ile faizci hamın» oğulları ve kızları bir iki ke lime firengi okuduktan sonra kendi lerini ülemayı kül zan edip İstanbul Ankara ve diğer kültür merkezlerinde görülmemiş rezaletler çıkarır lar. İstedikleri ne? Sosyal adalet, köylü hakkını koruma, ırgatı gözet leme imiş. Kör olası gözleri, zalim babalarının yaptıklarını her halde göremiyorlar. Eğer onlar hakikaten samimi iseler: onlara hatırlatalım ki, islah evvelâ dar çevrede başlar evvela babalarını islah etsinler. Kendi köylülerine yaptıkları zulmü işkenceyi kaldırsınlar sonra gelip bu rada ne yapacaklarsa yapsınlar. Yoksa bir fiili işleyen bir kimsenin; kalkıp başkasına sen aynı fiili işleme demesi divanélîkten ve aptallık tan başka bir şey değildir.

Okuyucularımdan özür dilerim elimde olmayarak mevzumdan çıktım ne yapalım dert insanı zorla konuşturur. Biz yine mevzumuza dönelim.

Evet bu olaylar iki kere iki dört eder derecesinde gerçektir Mahkemelerde yapılan davaların yüzde sek seni devir veren ile alan arasında geçer. Hacı müessesesi devir verenlerin namına çalışır. Emniyet mensupları devir verenleri korumakla mükelleftirler. Bunlar gibi daha nice olaylar bunu bize bildirmektedir.

Şimdi de İslâmın faiz hakkındaki görüşünü açıklayıp konumuza son verelim.

Şüphesiz Kur-anı Kerim kötü olan şeyleri yasaklamıştır. Bilhassa bazılarının üzerinde çok durmuştur. İşte bunlardan birisi de faizdir. Allahu Tealâ faiz hakkında şöyle buyuruyor: «Ey iman edenler eğer gerçekten iman ettiyseniz Allahtan korkunuz ve faiz olarak arda kalamı terk ediniz eğer yapamazsanız — bu emr edildiği şeyi — biliniz ki Allah ve Resulü ile savaşmış olacaksınız» Elbakara 278 — 279

Faiz hakkında Peygamber efendimiz S.A.V. de şöyle buyuruyor: Faiz 73 bölümdür. En basiti kişinin annesi ile nikâhlanması gibidir. Faizin faizi ise Müslüman kişinin ırzıdır demektedir.

Peygamber Efendimiz (S.A.V.) faizin uygulanmasını kesinlikle yasaklamıştır.

İdeali İslâm devletinden faizin tamamen kalkması için devamlı bir şekilde çalışmıştır. Müslim ve Buharinin rivayet ettikleri bir hadiste «Faiz yiyeni de yedireni de şahitlik edip yazışmalarında rol oynayanları da lânetlemiş ve hepsi eşittir demiştir.»

İşte devir senetlerini imzalayan vekillerin kulakları çınlasın. Bunun gibi daha nice faizin çirkin halleri vardır ki saymakla bitmez. Müslüman kardeşlerim kendimize gelelim ne yaptığımızı anlayalım boşu boşuna dünyevi menfaat için bu günahı kebairi işlemeyelim bir işi yaparken içine faiz giriyor mu girmiyor mu iyice tetkik edelim sonra yapalım.

Allah hepimize helâl çalışıp helâl kazanmayı nasip eylesin

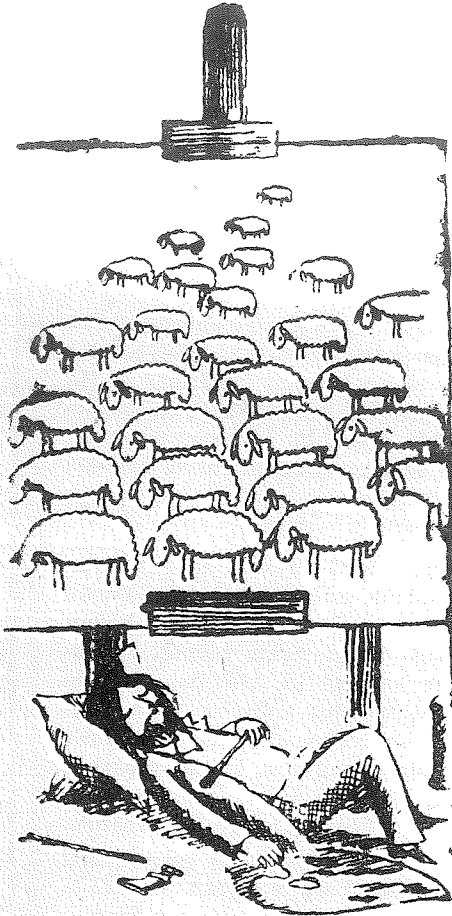
Âmin

Carcuna

Yazan: Ünal Oruç

Batı mülkiyet hukukunun, doğu eğitim sistemi ile sentezi; mümkünün dışındadır. Türkiye eğitim politikasındaki istikrarsızlığın ana sebebi bundandır.

Bir fikir, kendi bünyesinin hareketini, kendi felsefesinin ortamını ister. Bu

hareket ve ortamı bulamazsa, ikliminin tersine kahr ki; bu durum, o fikri çöceleştirir, bodurlaştırır. Son iki asır içinde Türkiye, garbın turfanda fikirlerinin pazar yeri haline çevrildi. Gümrüksüz ithal edilen garbın yozlaşmış görüşleri, doğuluğu gerçek mânâda mayalamadıysa da, kendine has müşteri bulabildi. Türkiyede batı, kurduğu bitpazarından istihlak eden müşterileri Türkiye bünyesinde birer kahraman gibi göstermesini, yine batının oyunu meydana koydu. Batı, kendi gerçeğini dahi bu sahte kahramanlara göstermedi. Türkiyede tanzimata başlayan batılılaşma, yalnız taklidi geçmiyen örneklerle dolu değil; aynı zamanda bir yığın taklitçinin enflasyonunu karşımıza çıkarır.

Temel prensip ve kuruluşunu yitiren bu sahte kahramanların elinde Türkiye; dilini, kültürünü, vesâir bütün müesseselerini önce melezleştirir, sonra da türenişle noktalar. Mâzi ile irtibata köprü olan dil, öyle bir havaya bürünür ki; her gelen nesil, bir öncesinin kültür yapısını, tarih şuurunu, bütün kıymet ve hasletlerini tanıma imkânı bulamaz. Mâziden kopan nesil, batının hazırladığı istikbale ha zırlanmama plânına bağdaş kurar. Türk Milleti ve Cür Cuna karşısında, meselelerini bir takım basit aktüalitenin peşine takar. İşte günümüzün vebası olan çılgınlıklar, temel kaidelerin zıtlığından doğduğu halde; göze şekil ve sebep olarak şu ve bu değerlendirmeler çarpar.

Sokaktaki mini eteği, üniversite rezaletini, bu günlük şekliyle tanzimata bağlamak bir doğruyu itiraftır. Basınından, günümüzün meşin topuna kadar bu karma karış kaçırları tanzimata yüklemek ve bu ana günahın sebebini ondan başlatmak lâzumdur. Tarihi bir kritik ve tanzimattan bu yana gelişin nedenlerini bu sütuna sızdırma imkânımız olsa idi, söylediklerimin ağırlığını okuyucu kendi ölçüsünde de gerlendirdi.

FIKİRSİZLİK

Yazan :
Verdi KANKILIÇ

Edebiyat Mualimi - Birecik

Her insanda, bulunduğu zaman hoş kaçmıyan basitlik alemeti; fi kirsizlik ve ciddi bir mes'ele peşin de olmayıştır. Hele bu, bir münevver sayılan kişide görülürse çirkin liği kat kat artmakta ve cemiyeti miz namına üzüntümüzü ziyadeleştirmektedir.

Hayatın akışına kapılmış; muka yese ve murakabesiz yaşıyan bir insan, ömrünü sarhoşlukla geçiriyor demektir. Cemiyet ise, bu ihmali af vetmez ve reaksiyonlarını derhal ortaya koyar. Bozulmaya yüz tutan topluluğu, diriltecek mübarek el bir kahraman elidir. Bildiğiniz üzere bu kahramanı ekseriya münevver taba kadan bekleriz. Fakat asıl felaket aydın kişilerin de muhasebe ve cidd di mesele sathından çıkması ile baş lar. Bugünkü Türkiye'nin hali, bu duruma eğilmenin açıkğı içerisinde dir.

Bütün ailesi: vurdum duymazcası na yaşamak; maddi menfaatların peşinde sürüklenmek, ve her türlü nefsanî heveslerin arkası sıra gitmek olan bir topluluk, memlekete ışık saçamaz ve böylelerine münevver de denilemez. Hele kalkınma çabaları gösteren Urfamız'a bu gibiler zarar vermekten öteye gidemezler.

Mekteplerde edinilmiş pek sathî üç — beş kelimelik bilgi ezberlenmiş bir kaç sözle işlerinin bittğini sananlar utandırıcı bir eblehliğin kucağına düşerek iğreti bir aydın rolüne girerler. Her birinde bilinen tavır ve hareketler görürsünüz. Mu hatabının sık sık sözünü kesmeler sahte bilgicilik taslamalar, bütünüy

le ezberlenmiş mimikler ve el kol hareketleri, böylelerinin vaz geçilmez alışkanlıklarıdır.

Memleket davalarının hiç birisine samimiyetle inanmamış olmaları yanında belli başlı fikir hareketlerin den de bihaber ve gafildirler. Ama söz sırası geldimi derhal birer bilgi kesilir yuvarlak laflarla topluluğu taciz ederler. Mesleklerinin erbabı olmadıkları için sun'î bir öfkeyle «bu gün git; yarın gel» formülünü tatbikata koyarlar. Biz bütün bu tiplere fikirsizler ve bu has talığa fikirsizlik diyoruz...

İçki ve kumarın iğrenç sohbetleri ile vakit geçiren; rüşvet almayı en mübah bir geçim vasıtası sayan hangi memur olursa olsun, aydın olma vasfını kaybetmiştir. Aile mes'u liyetinden tutunuz; vatan, millet ve hele inanç duygusundan mahrum olanlar, insan olmak haysiyetinden çok şey kaybetmişlerdir.

Hiç bir şahıs veya zümreyi hedef almadan çizistirmeye çalıştığımız bu yazımıza, bilhassa şunu da ilave etmeliyiz Şark illerimiz bizlerden en ziyadesiyle hizmet beklemektedir. Memleket gerçeklerini bilmeden millî ideallerin heyecanını taşmadan uğramış yurt köşelerini kaldırmak mümkün olamaz. Her münevverin boynuna büyük bir mesuliyet ve vebal yüklenmiştir ki: bu hususta göstereceği en ufak gaffet, memlekete çoğa mal olduktan başka; o'nu aydın bir kişi yapan hasletlerden de soymuş olur...

Temennimiz, beyinleri etleştiren; idrakleri söndüren, görüş ufkumuzu daraltan ve bedava yaşamak mana sına gelen fikirsizlik hastalığından, memleket aydınlarının masun kalmasıdır. Öğretmeninden, hakimine; küçük memurundan, yüksek kademe lerdeki amirine kadar bu gerçeği derinden düşünmeliyiz...

Kooperatifçilik

İsmail TUNCAY
Millî Eğitim Müdürü

Urfa Öğretmenler Derneğinin kurmuş olduğu «Urfa Öğretmenleri yardımlaşma ve biriktirme sandığı» sevinç verici bir kuruluştur. Bu kuruluş sadece para biriktirilen kasa olarak düşünülmemelidir.

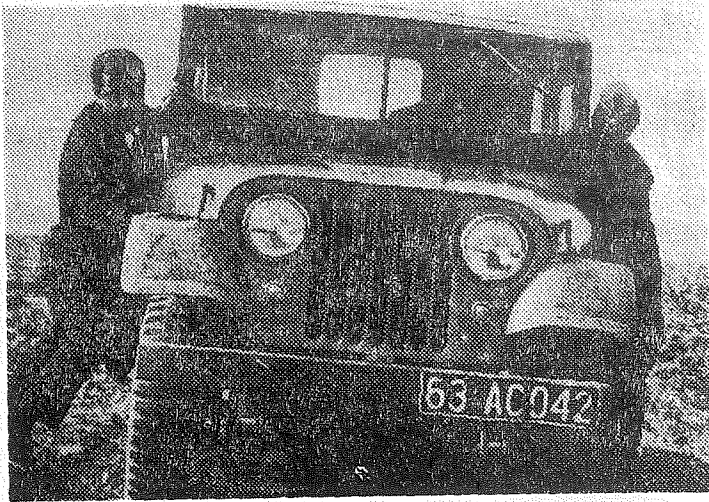
Demokratik bir düzenin müjdecisi olan kooperatifçilik memleketimizde oldukça geç kavranmıştır. Her ne kadar memleketimiz çapında kooperatifçilik dünya öçüsünde bir kıymet olmaktan uzak ise de, son zamanlarda kooperatifçiliğimize artan bir teveccüh ve alâka bizleri memnun etmektedir:

Kooperatifçiliğin iki esaslı dayanak noktası vardır. Bunlardan birincisi demokratik bir mahiyet arzemesi, ikincisi ise ekonomik ve sosyal gelişmenin sebeplerinden olmasıdır. Garp medeniyetini benimse-

lerinde yer alan kooperatifçilik sayesinde geniş halk kitleleri birlik beraberlik içinde toplum yararına karşılıklı yardımlaşma imkanına sahip olur. Ekonomik ve sosyal gelişme sebepleri olur demıştik. Zira iyi niyetle uygulama sahası bulunduğu takdirde üretici durumuna geçerek mal imali ile birlikte kültürel ahlâki gelişmelere hizmet eder.

Öyle işler vardır ki, bunu şahıslar tek başına yapamaz. Toplumda ihtiyacı şiddetle duyulduğu halde tek başına yapılması imkânsız olan işlerin karşılıklı yardım kefalet sayesinde yapılması mümkündür. İşte bu da kooperatif şirketleri ile mümkün olabilir.

Kooperatifler kâr gayesiyle kurulmadıklarından ihtiyaç maddelerini en müsait fiyatla üreticiden alarak doğrudan doğruya ortaklarına ucuz fiyatla satma prensibi ile çalışacaktır.

meyen devletlerin ekonomik bünye
Son çeyrek asırda tüketim mal
larında süratli bir artına görülmüştür.

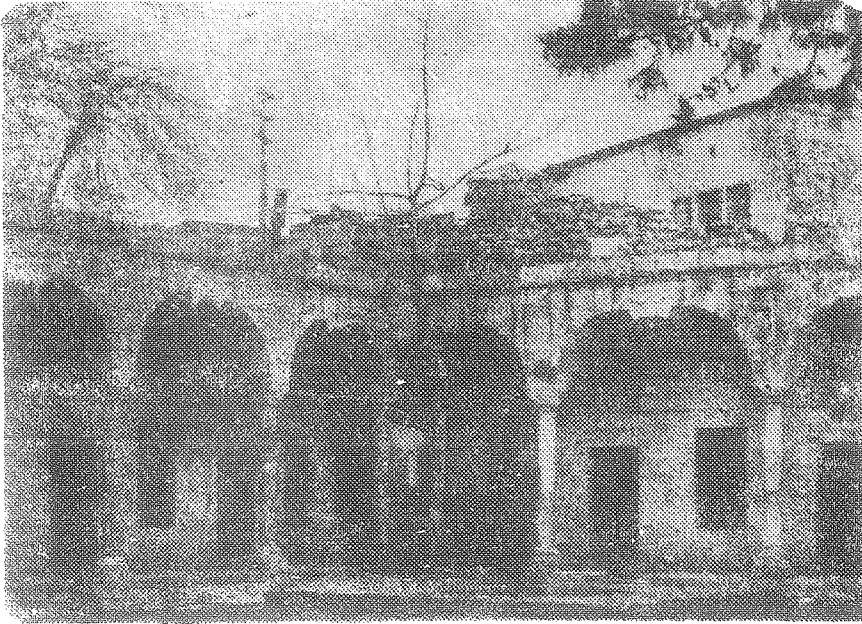
Bu artış ise bilhassa dar ve saba-
bit gelirli kimseleri zaman zaman
müskül duruma sokmuştur. Hayat
pahalılığı hükümetleri uzun düşün-
celere sevk etmiştir. Hayat pahalılı-
ğının çeşitli nedenlerle; bazen de her
ikisi bir arada fiatları yükseltme
temayülünü gösterir. Geçimin güç-
lük göstermesi bilhassa zaruri olan
ihtiyaç maddelerinde olursa hayat
son derecede zorlaşır.

Şimdi günlük ihtiyaçlarımızı to-
min için bizi en çok alakadar eden
tüketim malları üzerinde bir misal
verelim:

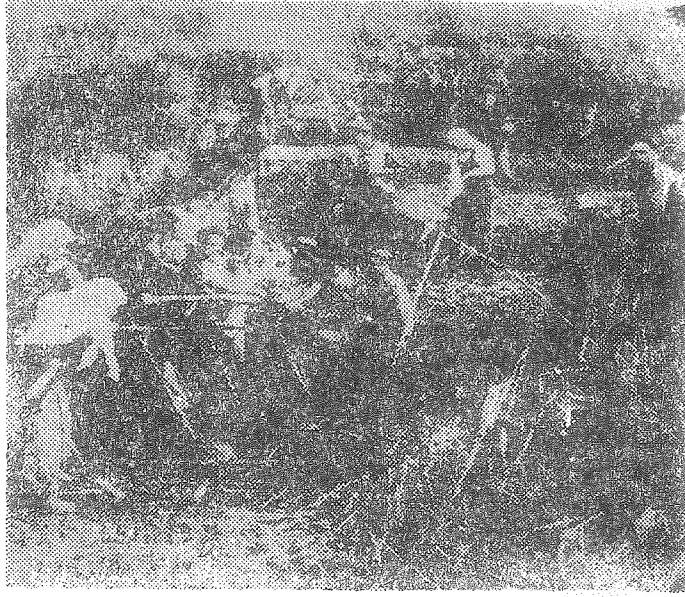
Bir kimsenin aile reisi olarak za-
ruri ihtiyaç maddelerine ayda 400

T. Lirası verdiğini düşünelim. Bu-
günkü parakendeci ve toptancı ka-
zancı % 30 olarak kabul edilirse ay-
da 120 T.L. ile bir senede 1440 T.L.
bu aile reisi tarafından toptancı ve
perakendecilere kâr olarak veriliyor
demektir. İşte yalnız bu kâr mik-
tarı kadar para ile 100 kişilik bir iş-
tirakçi bulunduğunda $1440 \times 100 =$
 144.000 T.L. ile gayet güzel tüketim
kooperatifi kurulabilir. Kooperatifle-
rin esas gayesi kâr olmadığına göre
ortaklarına ve buradan alış ve-
riş yapanlara sağlayacağı fayda aş-
kırdır.

Milli Eğitimin güzide öğretmenle-
ri, elbette memleketimizde bu gibi
kooperatiflerin kurulmasında sizle-
rin büyük rolünüz olacaktır. Bunu
beklemek de her halde hakkımız-
dır.

Hazreti İbrahimden bu güne kalan bir
tarih harap ve yıkık...

SANAT

MEHMET KIVIR

San'atı takdir, san'atkârı teşvik den yoksun toplumlar uygarlık alanında daima geri kalmıya mahkûm durlar.

Özgürlüğü despotluğa benzetip, bir benimle ne çıkar düşüncesiyle menfaat yollarında cirit atanlar, soy ve din kardeşiyle el ele tutuşacağına, onu çiğneyip, hakkını istismar, hüsnüniyetini suistimal edip bir yahudiye ve dünya sefahâtına tercih edenlerdir.

Sizin bahsettiğiniz medeniyet, kaydettiğiniz ilerleme, kişinin ahlâki telakkilerini zedeleyen, güzel mevhununun seviyesinde düşüklük husule getiren şu moda maskalıkları, adalarda şursuzca tepinmeler mi yoksa?

Bir kaç yahudinin kurduğu ga-

zoz fabrikası, bir kaç montajıcının işlettiği atölye. İşte Türkiye'de ta kip edilen, kaydedilen yol ve ilerleme. Ötede müslüman çocuklarının, belediye zabıtalарına rüşvet vermek pahasına simitçilik yaparak yaşamasını idame ettirebildiğini gören hangi yürek sızlamaz.

«Biz zenginiz ya, biz rahatız ya, Varsın ezilsin yok olsun Anadolu» tarzında düşünenler bilsinler ki! Er ya da geç hakkı savunanların şamarı inecektir suratlarına.

Yurdumuz da ki sanayii ağacını sulayıp, zararlı haşarelerden ayıklayıp, budayıp, yeşertmek, san'atlar edinmekle, san'atkârı teşvik sanatını taktir ile kaimdir.

Ne zaman ki bu güreşte kendini yenersin; işte o vakit gerçekler nur gibi ısır gözler önünde. Ve gülmez gülemezsin ağlanacak haline.

URFA

Yayan : Bedri Çağlayan

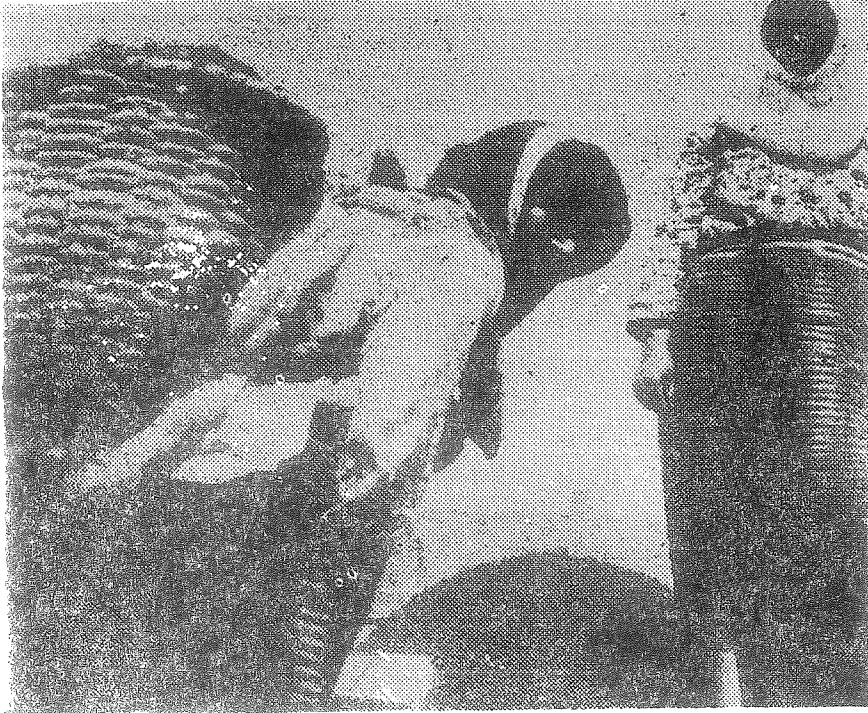
Edirnededen Karsa, Karadenizden Akdenize kadar uzanan güzel yurdumuzun çeşit çeşit dertleri, yaraları var. Yıllarca ihmal edilmiş, harap halinde bırakılmış kentlerimiz, beldelerimiz var. Memleketi baştan başa, adım adım geziniz, cennet mi sali tabii köşeler, imar edilmiş mamureler, tarihin birer hazinesi olan güzel âbideler, eserler, göreceksiniz. Etilerin, Selçukların ve nihayet Osmanlıların medeniyet izlerine rastlayacaksınız. Anlayacaksınız ki, Anadolumuz, canlı bir tarihtir..

Ama gel gör ki, yılların ihmaline

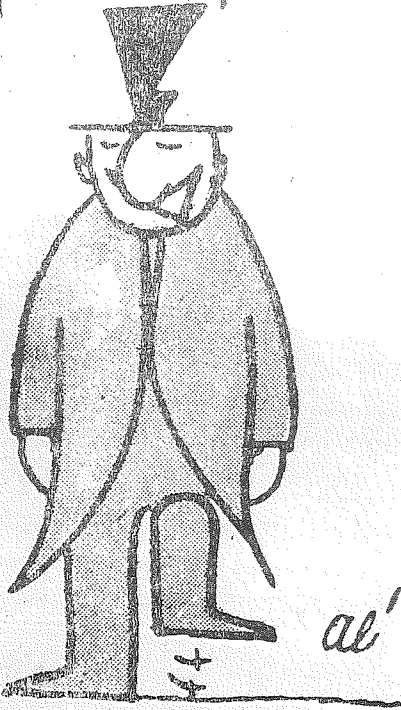
uğramış o güzelim san'at eserlerinin, o tarihi şehirlerin harap hali karşısında ırkilecek, esef duyacaksınız.

Bunlardan biri de tarihi Urfa şehrimizdir. Bugün Güneydoğu Anadolu bölgesinin en kalabalık yerleşme merkezlerinden biri olarak 74.498 nüfuslu, 18.584 km² yüzölçümlü, 9 ilçesi (Akçakale, Viranşehir, Siverek, Suruç, Boz ova, Birecik, Halfeti, Hilvan, Harran) 653 köyü vardır.

Urfa tam bir tarihi şehirdir. O; tarihte bir çok devirler kapatıp, bir çok devirler açmıştır. M.Ö. 4. asırda İran, M.Ö. 174 te Yunan, M.S. 7 asırda Araplar, 11. yüzyılda Bizanslılar, 15. asırda Timur, Akkoyunlular, Osmanlılar, Fransızlar devrini yaşadıkdan sonra nihayet 1920 de

YAPACAĞIMA..
EDECEĞİME!..

ışgaldan kurtulmuştur

Bu asırlar içinde tahrip edilmiş, yeniden yapılmış, baskınlara maruz kalmıştır. Urfanın bu tarihi hızlı yaşayışından o devirlerin kalıntılarından izlere rastlamamak mümkün değildir. 25 burçlu tarihi kale bunu ispat etmiyor mu?

Urfa aynı zamanda «Mukaddes Bir Şehirdir» de... Anadolunun en eski şehirlerinden olduğuna göre Urfa, rivayete göre Nuh Aleyhisselâmin tufanından hemen sonra kurulmuştur. Fine rivayete göre Hz. Eyyüb, Hz. İbrahim Peygamberler buradan geçtikleri, Hz. İsa'nın Havasileri ile Urfa'da bir müddet kaldığıdır. Bunun içindir ki buraya «Peygamberler Şehri» de denilmiştir.

Bu kadar kıymetli haiz Urfa şehrimiz son zamanlardaki modernleşme istisna edilince, diğer G. Doğu Anadolu illerimize nazaran her alanda ihmal edilmiştir. Meselâ Urfa tarih boyunca zâşâah bir hayat yaşayarak birçok medeniyetlere sahne olurken, Diyarbakır, Gaziantep birer köy gibi iken, bugün devletin onlara el uzatması biraz da fedakâr hallının sayesinde Urfayı geride bıraktılar. Halbuki ilgililer sahip çıkmalı, diğer vilâyetlere tanınan imkânlar Urfaya da verilmelidir. Bazı şehirleri ihya edip, bazılarını öksüz bırakmak manasızdır. Demokrat Urfa gazetesi, gayet haklı olarak bu hususta şöyle yakınmaktadır:

«Faraza Tekelin baş müdürlükleri mi kurulacak Güneydoğu Anadolu bölgesinde. Siraga baş müdürlüğü Diyarbakıra, rakı ve benzeri içkilerin baş müdürlüğü Gaziantep'e, P. T.T. baş müdürlüğü Diyarbakıra, Ba yındırlık bölge müdürlüğü Gaziantep'e, Karayolları bölge müdürlüğü Diyarbakıra, Vakıflar bölge müdürlüğü Gaziantep'e. Ve bütün baş ve bölge teşkilâtları gelmiş geçmiş hükümetler tarafından Diyarbakır ve Gaziantep'e miras dağıtılır gibi dağıtılırken tarihi şehir Urfaya üvey evlât muamelesi yapılmış ve de bu nedenle sağımız ve solumuzdaki Diyarbakır, Gaziantep'e devlet yatırı-

nu su gibi akarken Urfa nasibini alamamak yüzünden yerinde saymış, bu iki vilâyet dev adımlarla ilerleme kaydederek bugünkü merhaleye erişmiş. Urfa ise geri kalmıştır...

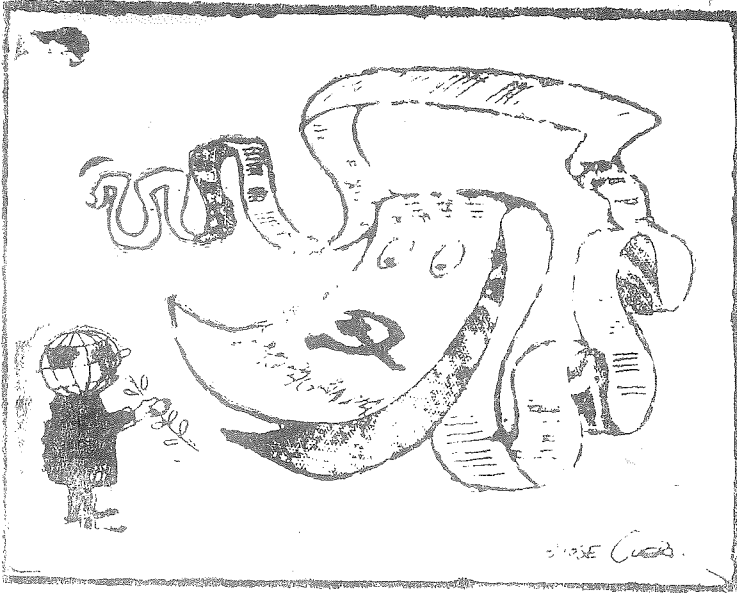
Bu bölge müdürlüklerinin başında olanlar da bazan politik ve bazan da neden olduğunu bilmediğimiz allerjileri sebebiyle Urfayı zaman zaman körletmek çabası gütmüş bu hale sebep olan iş başındaki hükümetler de duruma göz yumarak tarihi kentimiz Urfa'yı bugünkü hale sokmuşlardır.

İşte buraya kadar gelmişken siz kıymetli vatandaşlarımıza yazımızın başından beri değinmek istediğimiz acı fakat acı olduğu kadar da gerçek bir haksızlık olayını duyuracağız.

Efendim malumlarımız olduğu veçhiyle şehirlerarası karayollarına her 10 kilometrede bir gittiğiniz yönteki vilâyete kaç kilometre kaldığını belirten birer tabelâ asılır. Bu tabelâlarda karayolları bölge müdürlükleri nezdindeki trafik mühendisliği tarafından tesbit edilerek asılır. Bizim Güneydoğu Anadolu'da da ka-

rayolları bölge müdürlüğü Diyarbakır'dır. Ve bu bölge müdürlüğü nezdindeki trafik mühendisleri de sayın Turhan Dağ'dır... Karayollarının trafik mühendislikleri de Avrupa standartlarına göre çalıştıklarından bölgelerdeki illeri büyük ve küçük merkezlere ayırır. Karayollarına tabelâlarını asarken yollarda sade büyük merkezlere kaç kilometre kaldığını belirtmişmiş ve küçük merkezleri belirtmezlermişmiş. Ve sayın Turhan Dağ'a göre de Urfa küçük, Diyarbakır, Gaziantep ve Siverek ilçemiz ise büyük merkezler olduğundan, Diyarbakırdan Urfaya doğru karayollarına koydurduğu tabelâlara sadece Gaziantep şu kadar kilometre diye, Siverek şu kadar kilometre diye yazdırıttıranlar Urfa ismini ve kilometresini yazdırırmamış...

Şehrimizde günün konusu haline gelen bu duruma bir son verilerek karayolları kilometre tabelâlarına Urfa-Diyarbakır arasında Urfa tabelâlarının da asılmasına, Ulaştırma, Bayındırlık Bakanlıkları ile Karayolları genel müdürlüğünün dikkatini çeker alâkalarını ümitle bekleriz...

İŞSİZLİK

Yazan: Ahmet Haberveren

Bir zamanlar güneydoğu anadolu bölgesinin en büyük kentli iken sahipsizlik ve ilgisizlik yüzünden yerinde saymaya mahkum bırakılan tarihi Urfa o tarihlerde kendi kazaları mesabesinde olup ve şimdi dev adımlarla her geçen gün biraz daha terakki eden Diyarbakır ve Gaziantep illeri arasına sıkışmış karabahtı ile baş başa terk edilmiş bulunmaktadır...

Gelmiş geçmiş mahalli ve merkezi idarelerin hışmına ve ilgisizlikleri ne uğraya uğraya bugünkü virane hale getirilen, evliyalar enbiyalar ortağı tarihî kentimize bugünkü hükümet elini uzatmakla beraber yılların ihmaliyle kolay kolay izale edememektedir...

İşte bu zeminde ne idüğü belirsiz aşırı solcu ve nereden idare edildikleri henüz katiyetle anlaşılamamış bulunan komünist fikirli anarşistler tarafından istismar konusu yapılarak memleketi karanlık istikamete sürüklemek için çaba (!) sarf etmektedirler...

Kambozuklar için nüfusu 100 bine yaklaşan vilayetimizde ortam bilhessa çok müsait. Bu yıl mahsul yok 1 kilo buğday bu mevsimde 110 kuruş 1 kilo karpuz kavun 100 — 125 kuruş ve her şey şehrimizde işsizlik göz önünde bulundurulacak olursa ateş pahasına. Bu sebeplerdir ki fırsat ters fikirli taraflardan hemen değerlendirilmekte bir gün bir ilçede (Havare) Feryat (!) mitingi tertiplenirken yanında başka bir ilçede açlık (!) mitingi tertiple yapacaklardır...

Gerçi hükümet elinden gelen gayreti sarf ederek Urfa'yı Urfalı ve bütün Türkiye'yi refaha saade te eristirmek için ne lazımsa yapıyor ve yapmaktadır da, fakat böylece fikirlerin hortladığı yer ve vilayetler ön plana alınacak olursa isabetli bir adım atılmış olacaktır...

Faraza geçen seneden beri şehrimiz etrafında çöreklenip zihinleri bulandıran sol ve anarşist çevrelerin işsizlik, feryat, açlık namı altında düzenledikleri mitingleri devam ettirmemeleri için 4—5 binkişinin çalısabileceği bir fabrikanın Urfa'da bir teşebbüsü olacaktır.

Böylece hem Urfalı işsizlikten kurtulacak hemde anarşistlerin faaliyet gösterebilecekleri ortam yok olacaktır. Sayın Demirel hükümetinin konuya dikkatini çeker, alakalanacaklarını ümit ederiz.

Pırıltılar

İnsanlar hikmetten felsefeden ziyade çalgıyı, zurnayı dinler kendine fidedeli kitablardan kaçır da faydasız gürültülerin arkasından koşarlar.

★
İlmin şikayeti, zaman ve mekandan değil, cahilden ve cehalettedir.

★
Pekçok dost olandan sakın. Ya düşman veya münafıktır.

★
Yalan ve yalancılık hangi şekil ve kıyafete girerse girsin kendisini vicdanlardan saklayamaz.

★
Din; her müllette pek yüksek bir rabıttır.

★
Dinsizlik milleti çürüttür. Din aleyhtarları belki bilmiyerek düşmanlarımızın dostu, emellerinin vasıtası olurlar.

★
Dine millete, vatana edilen tecavüzü müdafaa cihaddır. Cihadı terk eden millet esir ve zelim olur.

★
Milleti yükseltmek, gençleri ten vir, fakirliği azaltmak, sanatı ih ya ticareti himaye ile olur.

★
Bir millet üç şeyle yaşar; Din, hikmet, silâh. Hikmet, ilim kuvveti demektir.

★
Kuvvetin hakimiyeti geçicidir. Baki olan hakkın adaletin hakimiyetidir.

★
Ticaret, bahalı satmak değil, malı az kâr ile satıp çok devr etmektir.

★
Ağızdan, kaleminden çıkan vicdandan çıkmalıdır.

M. Fadıl Billurcu

Alim olmak, adam olmak değildir. Adam olmak, herkese sâfi olmakla olur

★
Kendi menfaatını başkasının menfaatına feda etmek büyük fedakârlıktır

★
Kibir ile gurur cehaletin çocuğudur, fazilet ve tevazu felsefenin sevgilisidir

★
Yüzüne gülene aldanan ahmaktır. Gülmenin sebebini tetkik et!

★
Cahil servet ile rütbe ile adam olmaz

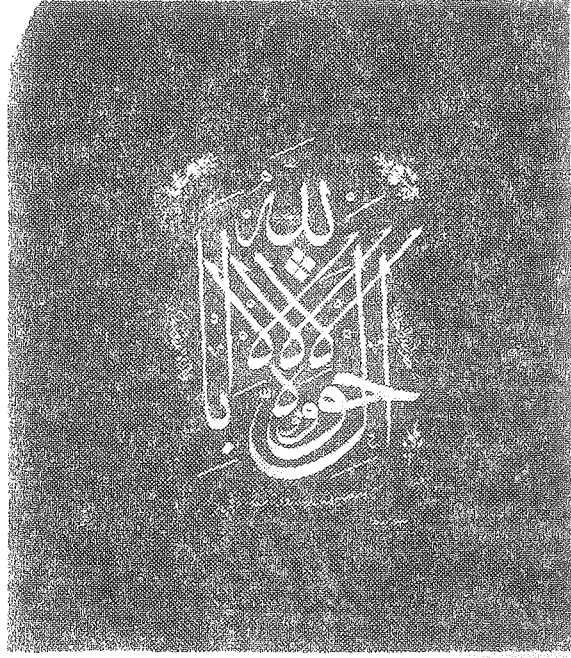
★
Namus, Din, Millet, Vatan, ırz demektir.

★
Hayat için namussuzluğa katlanan alçaktır.

★
En yüksek faziletlerin yükseği dindir. Yani Allah'ı bilmek ve tanımaktır.

★
Dinsizliğin ilk mertebesi: Allah ve ahiret olmadığına insanın her hayvan gibi bir hayvan olduğuna öldükten sonra ebediyyen mahvolacağına, bu âlemin kendi kendine vücud geldiğine, delice itikat etmekten ibarettir.

★
Dinsiz için vicdan ve manevi mesuliyet yoktur, günah yoktur. Her istediğini bir hayvan gibi yapar: Yalnız dünya hayatı için çalışır, her hale katlanır. Ömründe rahat yüzü görmez. En rahat görünen dinsiz daima rahatsızdır: Düşünceler, mehaklar içindedir.

Müslümanım demek yetmez

Yazan: Mustafa Kemancı
«Mü'minler ancak kardeşlerdir.
Kardeşlerin arasını islâh ediniz.» (1)

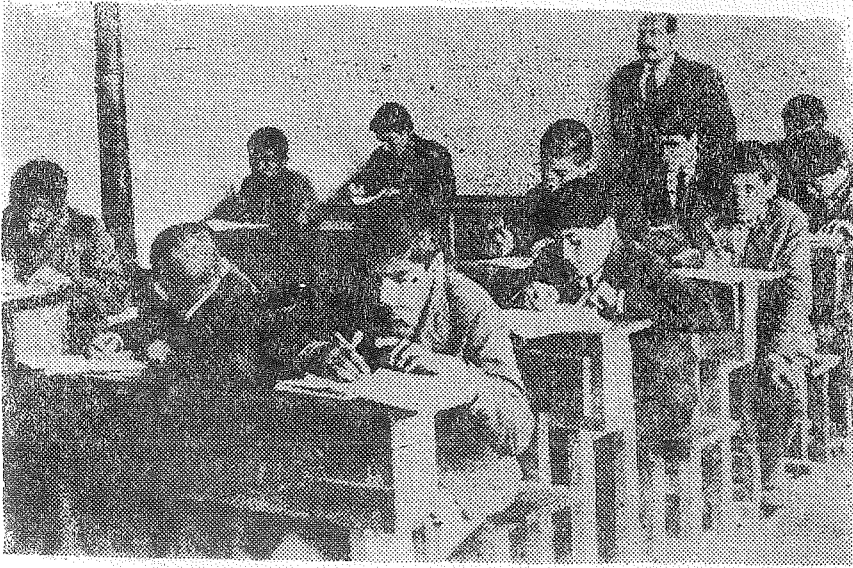
Bugün Türkiyemizin hemen her yerinde İslâmiyetin yasakladığı nehiyatlar alabildiğine işlenmekte, zina, kumar, içki, fuhşiyatın her türlü içtimai düzeni bozmakta ve cemiyetimizi perişan etmektedir.

Buna paralel olarak çok yaygın bulunan aileler ve insanlar arasındaki kin ve düşmanlığın tevliid ettiği kan davaları, son zamanlarda önüne geçilmez bir durum arz etmek tedir.

Kaza veya başka şekilde öldürülenin kanının peşine düşen aile fertleri veya yakınları karşı taraftan müdamadiyen öldürmek isterler. Pekiyi

ama katili öldürmekle iş bitecek mi dir? Bunun arkasından da öldürülenin yakınlarının, hemen misillemeye geçmiyeceğini kim temin edebilir? Böylece bir ondan bir bundan derken gün geçtikçe o ailenin nesli tükenecektir. Kan davası peşinde koşanlar, bugün öldüreceklerini düşünürlerken, yarın mutlaka öldürüleceklerini de hatırdan çıkarmamalıdır. Ama, yüreklerini bir ahtapot gibi saran kin ve düşmanlık, onlara bu düşünme fırsatını veremek midir? Sonra kan davası güdenlerin, öldürmek veya ölmekten başka ellerine ne geçmiştir?

İnsan, Cenabı Hakkın en mümtaz, en mükemmel mahlûkudur. Onu bezeyerek en iyi bir şekilde ya-

Urfaya aydın din adamı yetiştiren İmam - Hatip Okulu Öğrencileri Öğretmenleri Mahmut Mahmutoglu ile...

ratmıştır. Böyle olunca insanı öldürüp, yıkanları, o affedecek midir? Çünkü insan, Allah'ın eseridir, ölürücüsü de ancak O'dur. Dinsizler blic kan davalarının, insanlık dışı, vahşilik, barbarlık olduğunu kabul ederler.

Kan davaları, önce imansızlığın, tenn uzak olmanın, sonra cehaletin ve bilgisizliğin eseridir. Çünkü kalbinde tam bir İslâmi imanı olanlar, bu çok kötü «Cahiliyet Devri» âdetlerinden olan kan davalarının peşinden koşmazlar, Resûlü Ekrem (S.A.): «Her Müslümanın, Müslüman üzerine, kanı, ırzı, malı haram» (2) dir. buyurmaktadır. Öyle ise tam müslüman olanlar, insanları hiç acımadan öldürmek için kan da

valarının peşinden koşabilirler mi? Yine bir Hadislerinde Efendimiz (S. A.): «Olgun bir Müslüman, dilinden ve elinden diğer Müslümanların sâlim kaldığı kimsedir.» (3) diye buyurmaktadır.

İslâmiyetten önce insanlığı mahvu perişan eden bir çok kötülükler almış yürümüşü. Arablar arasında fuhşiyat, içki ve kumarın yanında kız çocukların diri diri kuma gömülmeleri, faiz, tefecilik ve her türlü kan davaları meşru sayılmakta idi. İslâmiyet bir güneş gibi bütün dünya zulmetini aydınlatırken, insanlığın müşterek felâketlerinden olan bütün cahiliyet âdetlerini kaldırdı. Peygamber Efendimiz (S.A.), Veda Hutbesinde bütün bunları izah etti

ve hepsini bir bir kaldırdığını bildirdi.

«Ey insanlar! Her müslümanın diğer Müslümanın kardeşidir... Cahiliyet âdetlerini ayağımın altına alıp çiğniyorum. Bütün kan gütmeye davaları kaldırılmıştır. Bunlar yalan ve uydurma şeylerdir. Ortadan kaldırılan ilk kan davası Abdülmuttalib'in oğullarından Hâris'in kan davasıdır.. Herbirinizin malı, canı ötekine haramdır. Sakın bundan sonra kâfirler gibi kısım kısım olup birbirinizin boynunu vurmayınız... Her katil, suçundan kendisi mes'uldür. Hibir katilin işlediği suç çocuklarına şâmil olmaz...» (4)

Muhterem hemşerilerim, şu sorumuzun cevabını gelin hep birlikte bulmaya çalışalım:

İslâm dinini kabul etmiş, Allaha, Kitablara, Peygamberlere, Meleklerle, Ahiret gününe inanmış olan Urfalılar, kalbelerinde kin, intikam ve bir birlerine karşı düşmandık taşıyabilirler mi? Yahut; Müslümanların kalblerinde hem iman ve hem kin bulunabilir mi?

Eminim ki, buna hiç biriniz «Evet» diyemeyecek ve «Müminlerin kalblerinde yalnız iman bulunur, ki nin doğurduğu kan davası gütmek müslümanlara yakışmaz ve caiz olmaz» diyeceksinizdir. Öyle ise gelin elbirliği ile diğer vilâyetlerimizde olduğu gibi güzel Urfa'mızda da kan davaları güdenleri «Sulh-u salâh»a davet edip yine elbirliği ile kardeş kavgalarına son verelim. Bunun yerine din kardeşliğini, sevgiyi ve yarımlaşmayı tesis edelim; gönüllere, huzuru, sükûnu ve saadeti dolduralım. Cenabı Hak, «Sulh Hayırlıdır.» (5) diye buyurarak gürültüsüz, kavgasız ve emin bir şekilde yaşamak için sulhun en hayırlı olacağına işaret etmektedir. Diğer taraftan şöyle buyurulmaktadır.

«Allahtan korkunuz ve aranızı

ıslah ediniz.» (6) Aranızda düşmanlık kalmamasın, müslümanlar birbirlerine düşmanca davranmasınlar, birbirlerinin hakkına, hukukuna riayet edip, birbirlerini sevsinler.

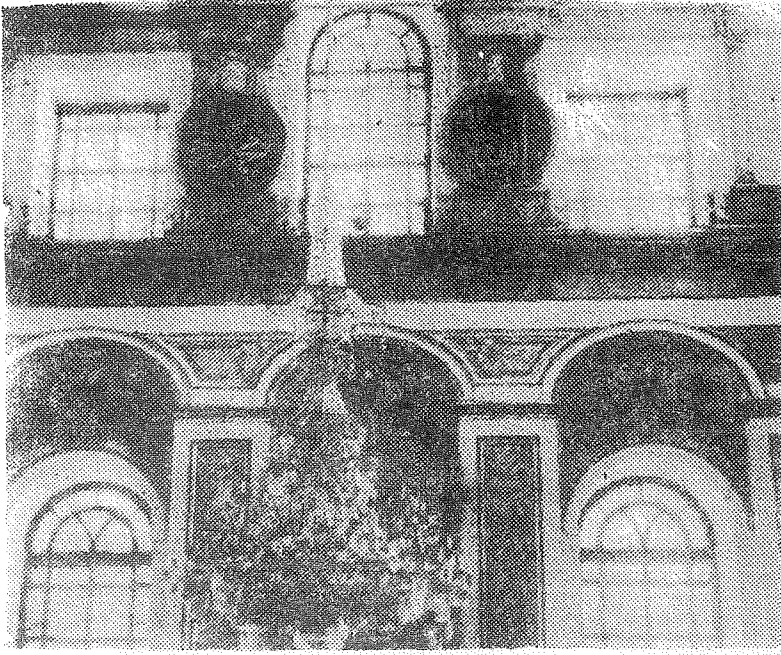
Birbirlerinize «Haksızlık etmekten sakınınız, zira haksızlık Kıyamet Gününde zülmettir.» (7) sahibi için felâket ve hüsrandır.

«Müminler arasındaki fenalığın yapılmasını isteyenler için muhakak, dünya ve âhirette acıklı bir azab vardır.» (8) Hâlâ niye yapılan kötülükleri görmemezlikten gelip, onlara mani olmaya çalışmıyorsunuz? Yıllardan beri işlediğiniz fenalıklara, aranızda sürdürdüğünüz kan davalarına kimler mani olacaklardır? Kendi aranızdaki meselelerde, başkalarını işe karıştırmak doğru mudur? aranızdaki ihtilâfları kaldırıp sulhu kendiniz sağlamalısınız.

«Birbirinize buğz etmeyiniz, yekdiğerini kıskanmayınız. Birbirine arka çevirip alâkanızı kesmeyiniz. Ey Allah'ın kulları! Hepiniz kardeş olunuz. Bir Müslümanın, bir müslümana üç günden ziyade terk edip selâm vermemesi helâl olmaz.» (9)

Artık memleket sathına yayılmış kötülükler gibi salgın halindeki kan davalarının kaldırılmasında dinî bütün müslümanlara, din adamlarına, aydınlara, öğretmenlere ve muhtarlara büyük vazifeler düşmektedir. Eminim ki, bir çok rezaletlerin, nehiylerin son bulmasında en büyük vazifeleri bu saydıklarımız yapacaklar ve yapmalıdırlar. İmanlı Müslümanlardan, Aydınlardan, gerçek din adamları ve vicdanlı mürebbiler olması gereken öğretmenlerden, insanlığa zarar gelmez. Zira bu vasıflarla mücehhez olanların içlerindeki kalb çırpıntıları ve vicdanları, onları, daima insanlığa faydalı olmaya ve hizmet etmeye teşvik edecektir.

Köylerde en büyük vazifenin kendi

Camilerimizi bu halde gezmek istiyoruz...

lerine düştüğünü akıl edip üçlü bir kuvvet meydana getiremeyen imam, öğretmen ve muhtar hangi fikrin, hangi davanın adamıdır, hâlâ anlayamadık? Ne iman öğretmene yaklaştırmak için okula, ne öğretmen imamı görmek için camiye gider. Zavalı muhtar ise iki cami arasında kalmış binamaz gibidir.

Komşusuna kızan köylü, onun harmanını yakar, olmanmış mahsulünü kesip yere serer, diğeri de hemen harekete geçerek ondan öç almaya kalkınca köyde cinayetler, arkasından kan gütmeler başlar. Bu durumda imam evinden, öğretmen kahveden çıkmaz. Halbuki onların böyle umursamamazlıkları doğrudan doğruya köylüye ve milletimize ihanettir.

Bu muzdarip millet ne çektiyse okumuşların vazife ve idealden mahrum oluşlarından çekmiştir. Halbuki bu üçlünün, millete hizmet için harekete geçmeleri çok şeyler kazandıracaktır köylümüze.

Hâsılı onlardan böyle vazifeler beklemek hakkımızdır, onların da hemen harekete geçmeleri lâzımdır.

- (1) Hücürât Sûresi, Âyet: 10
- (2) Hadis-i Şerif
- (3) Hadis-i Şerif
- (4) Veda Hutbesi
- (5) Nûr Sûresi, Âyet: 128
- (6) Enfal Sûresi, Âyet: 1
- (7) Hadis-i Şerif
- (8) Nûr Sûresi, Âyet: 19
- (9) Hadis-i Şerif.

Hakikat

Urfada Sömürü

Yazan: Ali Parmaksız

Sevgili Urfamızın sömürücüleri hep aynı ruh yapısına sahiptirler.

İnançsız ve değersizdirler. Ter-lerlerse dahi başkalarının sırtından geçinmek için terlerler. Cemiyetlerin ası lağı, ökse otudurlar. Ancak bunlar tek tip değildir; boy boy, renk renk ve çeşit çeşittirler. Her tip eskidikçe modası geçer, değerinden kaybeder. Onun için bu sahada keşifler yapılır, yeni sahalar ve me totlar bulunur. Yeni tipler ayağa düşün- ceye demodeleşinceye kadar, korkunç sö mürme imkânları temin ederler.

Ayağa düşmek üzere olan yeni tip bir sömürüden bahsetmek, şartlananların balonlarına bir iğne batırmak zaruret ha line gelmiştir.

Cemiyet hayatı insanların çeşitli mes- lek guruplarında toplanmalarını zaruri kılıyor. Otuziki milyonluk Türkiyede her meslek büyük bir kitleye ve güce sahip tir. Materyalist düzen, değişmez ölçülerle değil de gurupların çekişmesi ve çekişme de gösterdikleri güç esasına göre menfa- atleri taksim edilince, meslek asabiyeti kuvvet kazanıyor. Ve, bu kuvveti kendi çıkarlarına kullanmak üzere bazı gözü a- çıkılar ortaya atılıyor ve yeni bir sömü- rücü tipi teşekkül ediyor.

Bu yeni sömürücü tipinde, gayri mes- ul bir takım kimseler, muayyen meslek sa- hibi guruplarının itibar ve fikriyatını; tam bir işportacı çığırtkanlığı ile sokak- ları, tutturabildiğine satmaktadır. Bun lar yüzbin öğretmen, beş bin âlim, elli- bin bilmem ne, adına konuşuyorlar. Hat ta meslek gurupları sömürülerine yetmi- yor; ilerici, gerici ve zinde güçler diye muhayyel guruplar icad edip bu hayali kuvvetlerin kumanda ve liderliğini, tekeli

lerinde bulundurmanın pozu ve sahtekâr lığı içinde nutuk atıyorlar. Şu hale baki- mız; Nadir Nadi bile, nerdeyse İsmet İnö- nü'yü azledip ilerici güçler adına kendi konuşacak.

Şu yeni sömürü tipinin üstadları ya- kalarından tutup oturacak ve soracak- sını:

— Türkiye'yi ikiye bölmüş, yarısını arkasına ve emrine almış gibi konuşan büyük sömürücü; bırakalım yüzbinler, milyonlar adına konuşma iddiası yalnız ve yalnız karının adına dahi bu kadar ra- hatlık, kesinlik ve tam yetki ile konuşa- bilir misin? Elbette hayır! Pekiyi, adına konuştuğunuzu söylediğiniz şu milyonlar ca muhayyel insandan birinin ismini ve- rin de, ne derece emrinizde olduğunu gi- dip kendilerinden sorabın. Veremezsiniz tabii. Ama sömürürsünüz.

Bu sömürünün gücünü artıran iki yar- dımcı kuvvet vardır. Millet parasıyla bes- lenen radyo, sömürücülerin operatörü; ilân gazeteleri de afişleri gibi kullanılabilirse, modern sömürücülük elbette kuvvet ka- zanır.

Sömürü metotlarının aydınları, yakın- dan bakılınca çok çırkın bir suratmış ve komik haliniz var.

Davulun sesi eskiden uzaktan başka duyulurdu; ama buna da fazla güvenme- yin, şimdi mesafe mefhumu değişmiştir.

Sömürücülerden kurtulmanın, bu men- faat tellallarının ortaya atacağı fitne ile birbirimize düşmemenin en emîn yolu, meslek hassasiyetlerinin çok üstünde Hak'ka bağlılığımızı; yalnız O'nun em- rinde olduğumuz idrâkini devamlı ve can- lı olarak muhafaza etmektir. Felâketler- den ve sömürülmekten kurtulmanın baş- ka yolu da yoktur.

Bir ilçe bir isim

KÂNİ BABA

Verdi Kankılıç

Tarihi değer ve ihtişamı yanında, tarihe geçmiş bir çok siyasî şahsiyetlerin büyük velilerin ve gerçek edip ve şairlerin doğup büyüdüğü yer olan Birecik, şimdiye kadar bu yönde bir kültür incelemesine tabi tutulmamıştı... Ancak, devamlı şekil deki araştırmalarımızın meyvesini geçen seneden beri vermiye başlamış idik. İlk olarak Birecikli Namık Ekrem'i neşriyat sahasına çıkardık. (1)

Bundan böyle belli bir krolonojik sraya göre değil de marufiyetleri ve en sağlam biyografik vesikalarının bolluğu nisbetinde birbirini takiben kaleme alacağımız bu şahsiyetler içinde Bireciği olduğu kadar milli kültürümüzü de alakadar eden kişiler bulunacaktır.

Bu yazımızla, ilmi bir meted takip ederek, Birecik'li Şair Baba Kani'yi tanıtaacağız. Kani Baba'yı, halen yaşıyan Bireciklilerden ekserisi tanır. Hele yaşlıca olanların herbirinde ayrı ayrı hatıraları ve nükteleri yaşamaktadır.

Merhum Şairin, vefatı yıllarında, Birecik'te savcılık vazifesini ifa etmiş olan Sayın Av. Cemil Cahit Güzelbey O'na ait vesika hüviyetindeki terekmesini bugüne kadar muha-

faza etmiştir. Büyük bir kadir — şınaslık göstererek bize lutfettiği bu kalıntılardan dolayı kendilerine şükran hislerimizi belirtmeği vicdanı bir borç telakki ettiğimiz Sayın Güzelbeyin, aynı zamanda Kani Baba hakkında yarım kalmış bir yazısı da vardır. (2)

Merhumla sağlığında röportaj — vari bir sohbet yapan Sayın Ali Rıza Danış Beyefendi'nin elimizdeki hatırat notlarına da istinaden, Kani Baba'nın biyografisini şöylece çizdirebiliriz:

Hayatı: Birecik'li Kni Baba, 1290 1874 yılında Birecikte dünyaya gelmiştir. Asıl adı Hanıfidir. Kani ismini önceleri mahlas olarak kullanmış sonradan asıl isminin yerine kaim olmuştur.

Babası, Ganneçoğlu Abdullah diye bilinen Abdullah Efendidir. Mahalle hocalarında ve bilahire Birecik Rüşdiyesinde tahsilini tamamlamış (1306/1890) Daha sonra, Hacı Sadık Efendiden, Gülistan, Bostan ve Hafız-ı Şirazi; Urfalı Hamid Hoca dan, Mülteke; Mahmutpaşa camii imamı Hacı Hüseyin Hoca dan, Ka side-i Bürde okumuştur. Lazkiye Mevlevî dergahında Mehmed Saib Dede merhumdan 1315/1899 senesin

de Mesnevi okumuş ve son zamanlara kadar; Mevlâna Hazretlerinin bu eseri onun için bir feyz kaynağı olmuştur. Mesnevi'den çok hoşlandığına en güzel işaret, elimizdeki bir parça defterin Mesnevi'nin tercümesine hasredilmiş olmasıdır. (3)

1310/1894 senesinde Birecik Reji Ziraat kitabesinde vazife görmüş ve 1313/1897 yılında askerlik görevi ile Maraşa gönderilmiştir. Askerde başçavuşluğa terfi etmiştir. 1314/1898 senesinde Adana Yazıcı başçavuşluğuna, az sonra da Halep Cebel-i Sem'an taburu depo memur muavinliğine nakil edilmiş, oradan Tarsus Tabur katibi muavinliğine nakledilerek vazifesini burada idame ettirmiştir. 1324/1908 yılında da Harbin ilanı üzerine vazifesinden istifa ederek Birecik'e dönmüştür.

Bilahire Halep posta — telgraf başmüdürlüğü kalemine katip tayin olunan Kani Baba altı ay bu vazife de kaldıktan sonra tekrar Bilecik'e dönmüştür. Bu sıralarda Birecik Mukavelat muharrirliğine talip olmuş ve imtihanına Urfada girdiği bu memuriyet, muvaffakiyetine binaen tayin olunmuştur. Bir ara İskenderun Mukavelat muharrirliğine nakledilmiş bu vazifede de üç sene kalarak harp ilanı üzerine orduya girmiştir. Ordudaki vazifesi ise üç sene müddetle Tarsus istasyon komutanı olarak idame etmiş; sonra Halep Levazım altıncı kolordu ikinci kademe görevi başlamıştır. Buradan da katiyat taburu kitabetine tayin edilen Kani Baba'nın hayatında göstereceği en büyük insani faaliyet Halebin düşmesinden sonra vuku bulur. Halep düşmüş felaket baş göstermiştir kolordu ile beraberinde bulunan külliyyatlı bir miktar altın parayı ve eşyayı kurtarıp Antebe teslim etmiştir.

Daha sonra Antep askeri sevki

yat kitabetine tayin edilir. Mütarekeyi mütaakiben terhis edilerek Birecige dönmesi imkanı sağlanmış olur. 4/5/1341 (1925) yılında Birecikte kurulan Ticaret odası kitabetine tayin olunmuş ve bu vazifede iki sene kalmıştır. Sonraları tayyare cemiyeti şubesi kitabeti vazifesini deruhte etmiş millî harekette Urfa'ya kadar gitmiştir. Gözlerinin müsaadesizliğinden dolayı sıhhi heyet kendisini kabullenememiş, 9/5/1948 (29/C. Ah./1367 — 26/Nisan/1963) pazar günü bir sancı neticesi bu fânî dünyaya gözlerini yummuştur.

Edebi ve Hususî şahsiyeti : Birecikli Kani Baba, günümüzden çok uzaklara giden bir devrede yaşamış şair olmanınla beraber yenileşme devresi edebiyat cereyanımıza ayak uyduramamış, eski tarz divan den kopamamıştır. Halbuki kendisi ile aynı nesilden olan Namık Ekrem yeniliği bütün vüsati ile kavrayabilmiş ve bu yönde üstün bir kabiliyet göstermiştir. Aynı şehrin havası suyu ile yetişen bu ilk kabiliyet, bir birine zıt hususiyetler göstermişlerdir. Hemşehri oluşlarından başkaca da bir mukayeseye tâbi tutulamazlar.

Kani Baba seçmiş olduğu bu eski tarz divan şiirinde vasat bir şairi nisbeten geçebilmiştir. Ekseriya tasavvuf terimlerine iltifat gösteren şair, çok kerre bilinenleri tekrarlamıştır. Fars ve Arap insanlarına olan yeter derecedeki vukufu sebebiyle dirki, şiir lisânı oldukça terkipli dir. Apaçık bir Fuzulî tesiri yanımda, İran edebiyatının zorlamalarına rastlanır.

Hulasaten diyebiliriz ki Kani Baba gerçekten bir şair ve edip mızacıma sahiptir ve etrafındakileri unutturacak derecede bir üstünlüğü vardır.

Urfa ilinin Tarihi

Güneydoğu Anadolu bölgesinin unutulmuş bir köşesinde bir tarih abidesi gibi yükselen Urfa kentinin adı nereden gelmektedir. Urfa adı Ârâmî dilinde «Edessa dan gelmektedir. Araplar bunu «Ruhâ şekline sokmuşlar. Türkler «Urfa» telâffu zuu tercih etmişlerdir.

Urfa savaşları Milli Mücadele- nin müstesna bir sahnesini teşkil eder. 1920 yılında Fransız boyunduruğundaki Urfa erkeği kadını, gen- ci, ihtiyarı ile hep birden ayaklan- mış istiklâlleri ve hürriyetleri uğ- runda bir ölüm kalım savaşına gi- rişmişti...

Bugün Urfa ilinin üzerinde bu lunduğu topraklar, tarihte ilk defa Anadolu da siyasi birlik meydana ge- tiren Hitit İmparatorluğuna dahil olmuştur. Fakat bu bölge daha çok Mezopotanya'daki Sâmilerin, yani Babilîlerle Asûrluların tesirinde i- di. Eski Babil İmparatorluğu, daha Hititlerden önce bu bölgeyi de içi- ne alıyordu. Sonradan bu saha. Hur- rilerin yaşadıkları ve büyük Hurri Mitanni devletini kurdukları ülke- lerden biri oldu. Hititlerden sonra Asûrlular, ondan sonra Babilîler tekrar Urfa bölgesini aldılar. Mem- leket daha sonra Babil İmparatorlu- ğu ile beraber İran İmparatorluğu nu temsil iden Medler tarafından fethedildi. M.Ö. IV. yüzyılda Büyük İskenderin İran devletini ortadan kaldırmasına kadar da İranlıların (ersler'in) elinde kaldı. Büyük İs-

Mustafa BENGİSÜ
Urfa Lisesi Md.

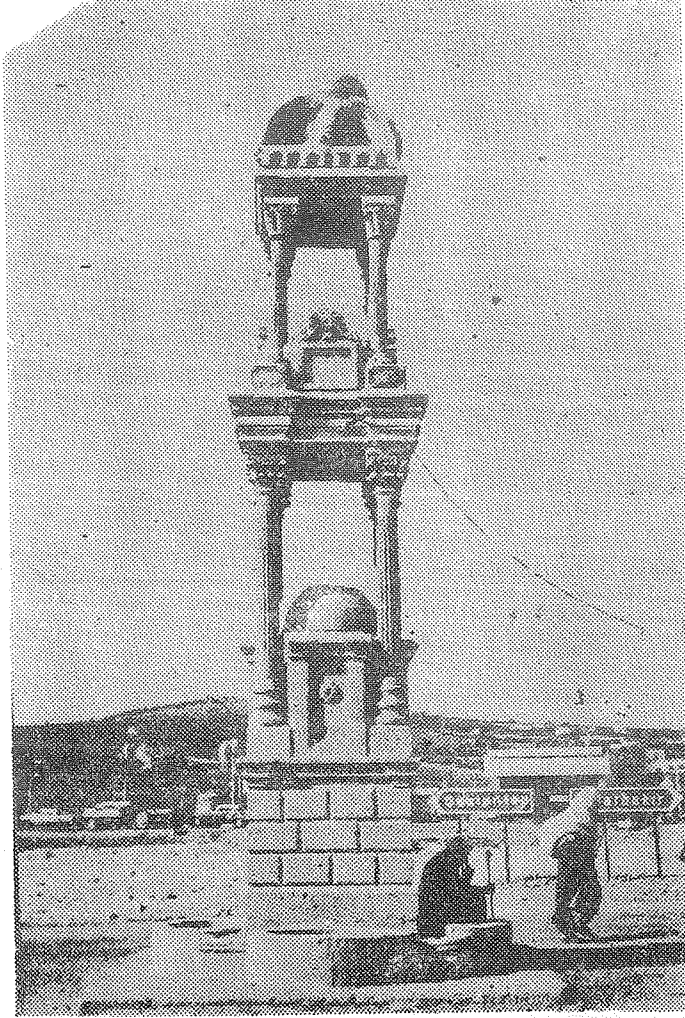
kenderin mirası paylaşılırken bura- sı Selevkosların (Asya İmparatorlu- ğunun) hissesine düştü. Bölge o de- ğerde haşmetli ağını urri - Mitanni leri zamanında yaşadı. Çünkü bu krallığın başkenti Vaşşuğân, bugün kü Urfa topraklarında bulunuyor- du. (Bugünkü Resulayn kasabası ki- nahiye merkezidir ve Habur ırmağı- nın doğu kıyısına yakın olup şimdi Suriye sınırı üzerindedir.)

Romalılar M.S. I. asırda bu bölge- ye erişmişlersede Urfa daha çok İran İmparatorluğunu ihya eden Partların ve onların yerine geçen Sâsânî hanedanının elinde kalmıştır. Fırat ve Toroslar ötesi Doğu Ana- dolu için Roma ve M.S. 395 te onun yerine geçen Bizans ile İran arasın- da ,büyük bir jeopolitik mücadele olmuştur. Bu sıralarda Edessa yani Urfa şehri gelişmiş ve Güneydoğu Anadolunun büyük merkezi haline gelmiştir. ehirde daha fazla Arâ- mî kültürü yani Sâmiler hakim ol- muştur. Arâmî kralığı sırasında Bizansa ,sırasında İrana haraç ver- mek suretiyle nüfuzunu bu bölgeye kadar uzatmıştır. Urfa VII. asrın ikinci ceyreğinde ,Hz. Ömer'in hali felîği zamanında Müslüman Arap- lar tarafından fethedilmiş ve İslâm İmparatorluğuna katılmıştır. 1086 da Selçuklu türkleri, burasını ma- hali Arap hükümdarlarından alarak

Büyük Türk Hakanlığına katmışlar
dır.

Esasen bu bölge yıllardan beri
Selçuklulara tabi bulunuyordu I.
Haçlı seferi neticesinde Urfa da Lâ
tinlerin eline geçmiş ve burada kü
çük bir Haçlı devleti kurulmuştur.

1098 den 1146 ya kadar yarım asra
yakın devam eden bu devlette, Fran
sız aslından dört Kont saltanat sür
müştür. Zengiler'in başkumandanı
ğ ndaki Türk orduları, bu Kontları
yenmek, esir etmek suretiyle hırpa
lamışlar. sonunda Nurettin Zengi,

**Yedi bin senelik bir tarihe sahip Urfadan tarihi
bir görünüş..**

Urfayı geri alarak Kontluğa son vermiştir. Urfa topraklarında Beğ-tigîner adında bir Türk hanedanı, 1144 ten 1233 e kadar 89 yıl bir P-renslilik kurmuş, bu devlet, Zengile-re, Artukoğullarına, Eyyübîlere Ana dolu Selçuklularına tâbi olmak su-retiyle hayatını devam ettirmiştir. XIII. yüzyılın ikinci çeyreğinden başlayarak, İlhanlılar yani son radan Türkleşen İran Moğolları, bu bölgeye kadar gelmişlerdir.

Fakat Urfa, daha çok İlhanlıla-rın azılı düşmanı olan Mısır - Suri-ye Türk-Memlûk İmparatorluğuna dahil olmuştur. Zaman zaman Kara koyunlular ile Akkoyunlular, Mem-lûklara tâbi olmak şartıyla ülkeyi ele geçirmişlerdir. Yavuz Sutan Se-im, 1516 da Urfa ve civarını Türk Osmanlı İmparatorluğuna katmıştır. Urfa, Osmanlı idaresinde «Rakka Beylerbeyliği» denen eyaletin mer-kezi olmuştur. Eyalet merkezi baz-en şimdi Suriyede kalan Rakkada bulunmuşsa da, daha çok Urfa'da kalmıştır. Bu devirden Urfa şehrine «Ruhâ» denmişse de, zamanla «Ur-fa» şekli istikrar kazanmıştır. Ka-runî Sultan Süleyman, Irakeyn Se-ferine giderken iki gün de Urfada kalmıştır.

Osmanlılar çağında Urfa mühim bir şehir olmak sıratını muhafaza etmiş, birçok tanınmış şahsiyetler yetiştirmiştir ki, en meşhurları bü-yük Şair Nâbî'dir. Urfa meşhurla-rın isimlerinin sonuna «Ruhâvî» ve ya «Rehâvî» yani «Urfalı» lâkabı eklenmiştir.

Tanzimattan sonra Urfa, Halep

vilâyetinin eyaletinin bir sancak-ı dan birine merkez olmuştur. (San-cak-ı 5 ilçesi bulunuyordu). Son yıl-larda Urfa Halepten ayrılarak müs-takil Sancak ve Cumhuriyet devrin-de bütün sancaklar (mutasarrıflık-lar) gibi «Vilâyet — İl» olmuşlar-dır.

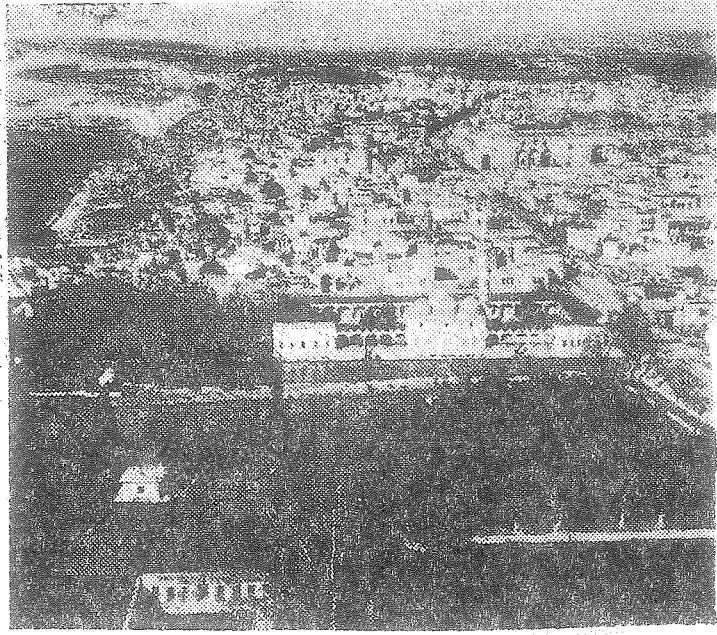
Şehir 7 mart 1919 da İngilizler tarafından işgal edilmiş, 3 ay, 5 gün sonra Fransızlara bırakılmış-tır. Fransız işgali de 7 ay 25 gün sürmüştür. Fransızların ve onların cilâhlandırdıkları Ermenilerin zul-müne dayanamayan Urfalılar, (9 Şubat 1920) de işgal kuvvetlerine karşı ayaklanmışlardır. İki ay de-vam eden pek kahramanca vuruş-malardan sonra düşmanı Urfadan kovmuşlardır.

Urfa'nın Fiziki Coğrafyası

Anadolu'nun güney doğusunda, sırtını Toroslara dayamış ve etekle-rini verimli ovalara sermiş, bir sı-ur şehri olan Urfa'nın evvelâ coğ-rafi konumunu belirtmek yerinde olur.

Urfa'nın matematik coğrafi konumu şöyledir:

Evvelâ Urfa ilini dünya üzerinde haritalardaki gibi bir nokta kabul ettiğimiz zaman; bu nokta 37 dere-ce 8 dakika kuzey enleminde ve 32 derece 46 dakika doğu boylamında dır. Halbuki 20000 Klm. kare gibi oldukça geniş bir yüzölçümüne sa-hip olan ilimizin en doğu ucu, en ba-tı ucu, en kuzey ucu ve güney ucu

Kaleden Halil'ü rahman ve Ayn - ze'eyha'nın görünüşü...

nu da dikkate alarak bu toprak parçasının hangi enlemler ve hangi boylamlar arasında uzandığını belirtmek gerekir. Buna göre: Urfa İli 37 derece 49 dakika 12 saniye doğu meridyeni ile 40 derece 10 dakika gene doğu meridyeni arasında yer alır. Ayrıca 3 derece 41 dakika 28 saniye kuzey paraleliyle 37 derece 57 dakika 50 saniye kuzey paraleli aramızra uzanır.

Urfa ilinin boylamı; 38 derece 46 dakika olarak alınırsa başlangıç meridyeni olan Griniç'e göre iki saat 35 dakika 4 saniye daha ileridir. Böylece Urfa İli dünyanın üçüncü saat dilimine dahildir. Griniçte saat 00 iken Urfada 2 saat 35 dakika 4

saniyedir. Fakat bütün milli sınırlarını zıçerisinde Doğu Avrupa saati milli saat olarak kabul edilmiş olup, bu da yeryüzünün ikinci saat dilimine tekabül eder.

Urfa İli'nin en doğu noktası Ceylanpınar'ın biraz doğusunda Aşağıhümera Köyü ile, ilin en batı noktası olan Halfeti ilçesi arasında 2 derece 30 dakikalık meridyen farkı vardır. Bu da 10 dakikalık saat farkı eder. Yani Ceylanpınarda güneş doğduktan 10 dakika sonra Halfeti de doğar.

Urfa İlinin en kuzey noktası ise: Siverek İlçesinin Bucak Nahiyesinin kuzeyinde Çatalpınar Köyüdür. İlimizin en güney noktası ise, Akça

kaledir. Buna göre Çatalpınar Köyü ile Akçakale arasında 1 derece 51 dakikalık enlem farkı vardır. Bu iki paralel arası dünya üzerinde iki paralel dairesi arasındaki mesafe 111 Klm. dir) 1 derece 51 dakika X 111 Klm. — 167,61 Klm. dir.

Bu enlemleri ile Urfa İli Türkiye'nin diğer bazı illerine nazaran Ekvatora daha yakındır. Dolayısıyla Urfa'nın biraz daha sıcak olmasına sebep olur. Ayrıca gene bu sebebe dayanarak Urfa kuzey yarımkürenin ılıman iklim kuşağında ve bu kuşağın yarı karasal iklim tipindedir.

Urfa halkının bir kısmı kutsal günlerimizi, namaz vakitlerini, güneşin doğuşuna ve batışına göre olan zamanı kolayca takip edebilmek için veyahut da eski bir alışkanlık eseri olarak halen alaturka saat adı verilen mahalli saat kullanmaktadırlar.

Urfa ile İstanbul arasında yaklaşık olarak 10 boylam farkı vardır. Bu 10 boylam farkı 40 dakikalık bir zamana tekabül etmektedir.

Urfa'nın Özel Coğrafi

Konumuna gelince :

Türkiye'nin geniş topraklara sahip illerinden birisidir. Batısında Gaziantep kuzeybatısında Adıyaman, kuzeydoğusunda Diyarbakır, doğusunda ise Mardin illeri ile çevrilidir. Güneyinde ise 1926 tarihinde Ankara Antlaşmasına göre çizilmiş Suriye sınırı uzanmaktadır. Bura da hudut demir yolunun 7,5 metre güneyinden geçen bir telörgüden i-

barettir.

Urfa ili özel coğrafi konumunun elverişliliği sayesinde uzun zaman uzak ülkelerle bağlantı kurabilmiştir. Önasyayı Avrupaya bağlayan ticaret yolları üzerinde kurumuş olması dolayısıyla kara ulaşımı bakımından önem taşır. İlk ve Ortaçağlarda eski uygarlık merkezlerinden Mezopotamya ile Avrupa arasında ve ayrıca Arap ülkeleriyle Avrupa arasındaki bazı bağlantılar Urfa üzerinden sağlanmaktaydı.

Kültür ve ticaret bakımından da çevresinin bir bağlantı yeri olması özel konumunun bir sonucudur.

Yüzey şekilleri itibarıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesinin batı bölümünde olup, Güneydoğu Toroslar yayı üzerinde yer almış bulunan Elazığ - Malatya dağlarının güneye doğru alçalmasıyla meydana gelmiş olan plato ve ovalar üzerinde kurulmuş bir ildir.

İlimizi komşularıyla ayıran tabii bir sınır vardır ki; o da kuzey ve batıdan geçen Fırat Nehridir. Bilhassa Fırat Nehri üzerinde inşa edilmiş bulunan ve batıyı doğuya bağlayan 700 m. uzunluğunda bulunan Birecik köprüsü ayrıca Urfa'nın önemini artırmıştır.

Özel olarak ilimizin iklimini tetkik ettiğimiz zaman: Buralarda Akdeniz bitki örtüsünün mevcudiyeti bize Akdeniz ikliminin buraya kadar sokulduğunu hatırlatır ise de, steplerin daha geniş yer kaplaması yaz sıcaklarının ve kış soğukların çoğuna şiddetli olması dolayısıyla

**Urfa'dan meşhur sımalar. Millî kalkınma partisi
genel başkan ve sadık üyesi Mustafa Bozcan**

Burada bir kara ikliminin hüküm sürdüğünü gösterir.

Fakat bugün coğrafi konumunun elverişliliğine rağmen Gaziantep ve Diyarbakır gibi şehirlerin rekabetine karşı koyamamakta ise de bu konum ve bu topraklar zengin istikballer vaat etmektedir.

**HALİLLULRAHMAN GÖLÜ VE
AYNİZELİHA GÖLÜ VE
SULARI:**

Dibindeki kalker kayaların (çatlaklarından kaynaklan) karstik kaynaklara sahip bir sudur. Çevresinde ki kalker dağlara düşen yağmurlarla beslenir. Bu suların verimi 100

ilâ 200 litre saniyededir. Bu kaynak ar evvela Halillulrahman ve Aynizeliha adlarında iki büyük göl meydana getirirler. Bu göller Urfa şehrinin güneybatısında Tıfıdır tepesi ile Kalenin bulunduğu tepe arasında yer alan çanaklar içerisinde. Nemrut İbrahim Halili ateşe attı. Bu yerden sular kaynadı. Hazreti İbrahim Tanrı aşkı ile ateşi gülistan hissedip içinden geçti. Odunlarında balık olduğu rivayet edilir.

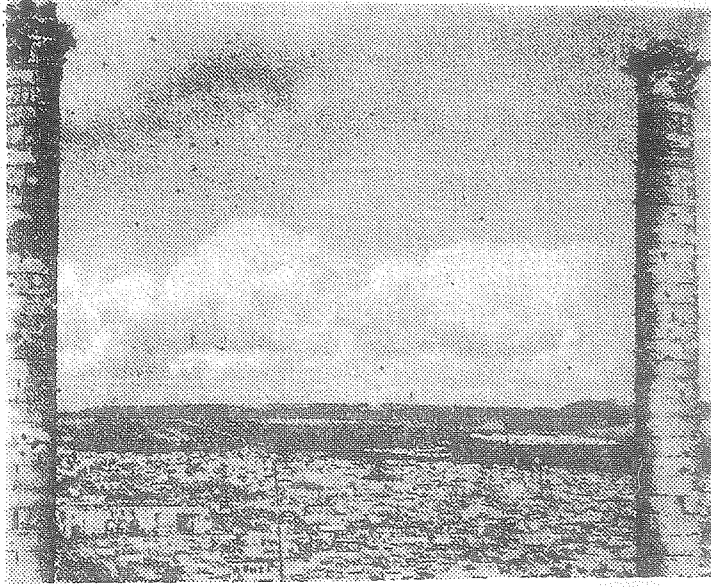
Halillulrahman Gölü: Uzunluğu 150 metre ve genişliği 30 metredir. Yüz ölçümü 4500 metrekaredir. Derinliği 1 ilâ 4 metre arasındadır. Suyu oldukça tattır. İçerisinde tarrhi balıklar yaşar.

Aynizeliha Gölü: Bu gölün uzunluğu 50 metre eni ise 30 metredir. Yüzölçümü 1500 metrekaredir. Derinliği 1 ile 3,5 metre arasındadır. Bu gölünde suyu oldukça tattır. Gene içerisinde tarihi balıklar yaşamaktadır. Bunlar sazan cinsinden olup çok sayıdadır. Balıkların boyu 25-30 ve hatta 40 santimetre olanı vardır .

Bu balıklar halk arasında kutsal sayıldıklarından yenmezler. Gölün içerisinde bir nevi süs gibidirler. Ziyaretçiler mevsimine göre yiyecek, en çok mısır atarlar. Ehlileşmiş balıklar göl kenarında yürüyenleri takip edenler. Şehir için bir sayfiye yeri olan bu göllerden çıkan sular bir kanalda birleşerek şehrin içinden geçer. Güneye doğru akan bu su bir kaç camiden geçer. Kelleci çayı adı verilen yerden geçtikten

sonra şehrin dışına çıkmış olur. Buradan itibaren şehrin (Harran Şak kasası adı verilen) güneyindeki sebze bahçelerini sular. Suyun geçtiği vadinin iki yanı baştan başa kavak, söğüt, dut, nar ve incir ağaçlarıyla süslüdür. Yakın tarihe kadar bu su buradaki sebze bahçelerine yettiği gibi bahçeler arasındaki un değirmenlerini de çalıştırıyordu. Ayrıca sebze bahçeleri arasında yer yer elma, şeftali, nar, ceviz, dut gibi meyve ağaçlarını sulayabiliyordu. Fakat daha sonraları kısmî kuraklığa doğru gidilmesi yağışların kararsızlığı, bazı senelerin kurak denebilecek derecede yağışların az düşmesiyle bu bazı senelerin kurak denebilecek derecede yağışların az düşmesiyle bu göllerin seviyesi düştü. Su azaldığından buradaki sebze ve meyve bahçelerine kâfi gelmedi. Un değirmenlerini çalıştıramaz hale geldi. Neticede binlerce yetişmiş ceviz ağaçları ve kayısı, nar ağaçları kuruyarak kesilmek mecburiyetinde kaldı. Halillulrahman ve Aynizeliha gölerinden çıkan bu sular çok yağışlı yıllarda daha doğudaki Culap suyuna dökülür. Culap suyu da Belih suyuna; Belih suyu da Fırata dökülür. Yaz mevsiminde fazla buharlaşma dolayısıyla buradaki bahçelerin haricine çıkamaz.

Abbasi Hükümdarlarından Harun Reşit zamanında vezirlerinden İsmail İbni Sabih, bu suyun kaynağından 60 kilometre kadar uzakta bulunan Harran kasabasına kadar bir kanal açmış ve suyun kaybına

Mancılıklardan fırfırlı camii görünüşü..

meydan vermeden kanallı etmiş-
tir. Harmanın şimdi harabe bir hal-
de bulunan cami avlusundaki büyük
havuzun suyunu bu şekilde temin et-
tiği kayıtlarda vardır. Bugün bu
kalıntıları mevcuttur.

KARAKOYUN DERESİ: Bu dere
batı - doğu istikametinde olup Urfa
şehrini içersinden geçer.

Bu dereğin suları Urfa şehrini
kuzeybatısında üç saat mesafedeki
Demircik ve Direkli vadisindeki ku-
yulardan çıkar. Kış mevsimi ve bil-
hassa ilkbaharda bol yağmur oldu-
ğu yıllarda haziran ayına kadar ak-
tığı vâkidir. Bu su Romanlılar dev-
rinde DESSAN adıyla tanınmıştır.

Bu dere kazılmadan önce, bu su-
lar Halepli bahçesinden geçerek Ha-
lilürrahman suyunu da alarak şeh-

rin ortasından Kazancı pazarı adı
verilen çarşıdan geçtiği daha önce-
ki kayıtlarda söylenmektedir. Yağ-
murlu aylarda taşarak şehirde sel
felâketlerinin meydana gelmesine
sebebolurmuş.

Urfa tarihinden bahseden bazı ka-
yıtlarda şöyle bahsetmektedir: Ka-
rakoyunlu Hükümdarının kızı Hica-
za giderken Urfadan geçmiştir. Şeh-
rin sel altında kaldığını görünce Ka-
rakoyun deresinin açılmasını emret-
miştir. Bu dereyi kazdırdıktan son-
ra üzerine beş köprüden biri olan
HIZMALI köprüyü yaptırmıştır.
Ayrıca köprü yıkıldığı zaman yerin
de ikinci bir köprü daha yapılsın
diye kıymetli hızmâsında köprü-
nün temelinde münâsıp bir yere
koyduğu rivayet edilmektedir. Ol-

nun için bu dereye Karakoyun deresi ve bu köprüyede Hızmalı Köprüsü adı verilmiştir. 14 üncü yüzyıl da açılan derenin derinliği maksimum 20 metre kadardır. Bu tarihten sonra şehir sel basmasından kurtulmuştur. Karakoyun deresinin iki yamacı yumuşak kalkerlerden meydana gelmiştir. Bu kalkerler su ile temas ettiğinde yumuşar. Ele sürtil düğü zaman köpürdüğü görüldüğünden bu yumuşak kalkerlere halk arasında kargasabunu adına verilir. Halen bu derenin ortasında kaynak diyemeyeceğimiz çok küçük bir su çıkmaktadır.

DİREKLİ SUYU: Urfa şehrinin kuzeybatısında üç saat kadar mesa fedeki **DİREKLİ** deresinde bugün oldukça zengin, bir yer altı nehri olduğu söylenen, bir su bulunmuştur. Bu nehir şimdiki bilgiye göre yer altında doğudan gelip batıya doğru akmaktadır. Topraksu Başmühendisliği buraya el atmış bulunmaktadır. Fakat bu akarsu hakkın da henüz kâfi miktarda bilgimiz yoktur. Yalnız bilinen birşey varsa o da çok zengin bir yeraltı suyu oluşudur. Bu suyun çıkmış olduğu yer tamamıyla kalkerden ibarettir;

DEVDEŞTİ SUYU: Urfanın kuzeybatısında Külaflı tepesi arkasın da daire biçiminde küçük bir göl bulunmaktadır. Teşte benzediğinden yerli halk bu suya **DEVDEŞTİ** adını vermektedir. Yaklaşık olarak 12 metre çapında bir göldür. Dibindeki kaynaklardan beslenir. (Teş yer li dilinde leğen anlamındadır)

SÜLEYMAN PINARI: Bu su da Urfanın kuzeybatısındaki bağlar arasında çıkan küçük bir kaynaktır.

SANÇAK SUYU: Akziyaret nahiyesinin güneyinde Sançak köyünden çıkar.

YUKARI KOYMAT SUYU: Kabahaydar nahiyesine bağlı Yukarı koymat köyünden çıkar ve bu köy de biter.

GÖLPINAR: Gölpınar köyünden çıkar oldukça bol bir sudur.

ANZELİ PINAR: Anzeli köyünden çıkan küçük bir kaynaktır.

BAMYA SUYU: Şehir dahilinde stadyum arkasındaki tarladan çıkar. Bu suyun civarındaki tarlalarda vaktiyle bamya ziraatı yapıldığından bu suyada bamya suyu adı verilmiştir. Bu gün bu su önünde dut ağaçları ile süslü bir bahçe bulunmaktadır. Özellikle ilkbaharda halkın bilhassa kadınların bir eğlence ve sayfiye yeridir. Çarşamba ve Cumartesi günleri öğleden sonraları kadınlar burada toplanarak çiğköfte alemleri yaparlar.

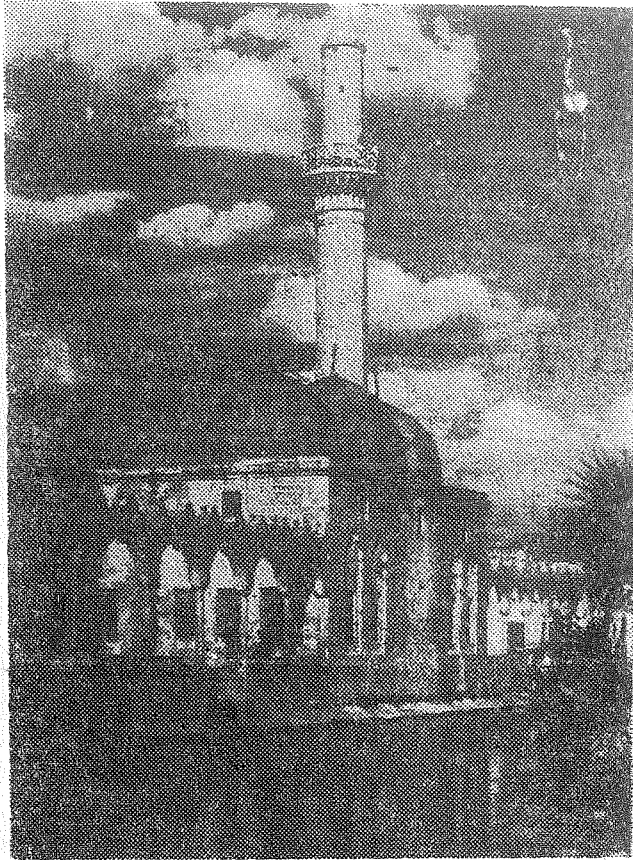
CAVSAK SUYU: Bu su şehrin kuzeybatısındaki Cavsak köyünden çıkar. Debisi 3 litre saniyedir. Bir çok kaynakları vardır. Cavsak köyü yüksekçe bir tepede kurumuştur. Güneye ve doğuya doğru eğimli bir yamacı olduğundan bu suda bu eğime uyarak doğuya doğru akar Bahçeli evlerin yanından geçerek sonra Bamya suyunu doğru dönerek daha ilerideki şehrin sebz e bahçelerini sular Bugün bu dere üzerinde

bir kaç tane briket imalâthanesi kumrudur. Şehrin önemli bir cadde si olan Bahçeli evler bulvarı Cava sak deresini bir köprü ile aşar.

GERMUÇ SUYU: Germuç köyün deki Çamurlu adı verilen köyden çıkar. Bu suyun köy ekonomisine oldukça büyük ölçüde tesiri olmuştur. Buğdaydan başka kavaklıkları, mey ve ve sebze bahçeçlerini sular suyu

oldukça makbuldür. Urfa şehir su yuna tercih edilir. Bugün burada Meksika buğdayı yetiştirilmektedir.

KEHRİZ SUYU: Eski Kehriz ve ve Yeni Kehriz olmak üzere iki Kehriz suyu vardır. Bunlardan Eski Kehriz çok küçük bir sudur ve şehire yetişmez. Asıl Kehriz suyu Yeni Kehrizdir. Urfa şehrinin kuzey-

Urfa'nın sembolü Halil-ü rahman ve camii...

batisında iki buçuk saat mesafede bulunan AŞIK köyü civarındaki tepenin eteğinden doğar. Bir müddet kapalı bir kanal içerisinde bağlar arasından cereyan ederek, daha sonra su deposuna akar. Orada süzül-
dükten ve temizlendikten sonra taziykle şehre verilir. Bu suyun debisi 20 litre saniyedir. Yedi kilometrelik kısmı 150 milimetre çapındaki borularla depoya gelir. Böylece şehrin içme suyunu teşkil eder.

BELİH SUYU: Harran'ın güneyinde Akçakale, Aynelaru mevkiilerinden çıkar, bazı kollarında TEK TEK dağlarından alır. Türkmen arazisini suladıktan sonra büyük kısmı ile Suriye toprakları üzerinde akar ve Rakka yakınlarında Fırat nehrine dökülür.

KARAKÖPRÜ SUYU: Bu su Urfanın beş kilometre kuzeyindeki Karaköprü adı verilen köyün yamaçlarından kaynak olan oldukça önemli bir sudur. Bu su bu köyün ekonomisine büyük ölçüde tesir etmiştir. Birçok sebze bahçeleri, narlıklar, kavak, söğüt, dut ağaçları ile kaplı bulunmaktadır. Urfanın bir sayfiye yeri sayılır. Kaynaklarını CEBECE AK PINAR ve DİPSİZ'den alır.

HABUR NEHRİ: Urfa ilinin büyükçeğ akarsularındandır. 350 km. uzunluğundadır. Viranşehirin kuzeydoğusunda Karaca dağın güney eteklerinden doğar. Fıratın kollarındandır. Rasul ayan ilçesinden doğan iki kol daha alarak güneydoğuya doğru akar; Soldan önce Zerk, sonra Çağçağ çayları ile birleşerek gü-

neye doğru akar. Sincar çayını aldıktan sonra daha ileride doğuya döner. Ebusaray (Kakasya) harabeleri yanında Fırata dökülür. Bu suyun uzunluğu kaynağından ağzına kadar 350 kilometredir.

TÜLMEN SUYU: Tülmen köyü içerisinde küçük bir kaynaktır.

CÜLMEN SUYU: Korçık dağlarından kaynağını alan küçük bir sudur. Urfaya 25 kilometre mesafedir.

TATAR HÖYÜK SUYU :

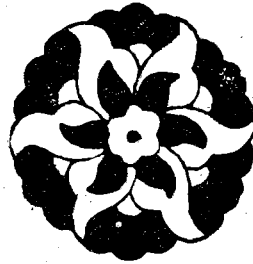
TARIMTEPE SUYU: Korçık dağından çıkar.

SANÇAK SUYU, İÇ KARASULARI, KARA BABA SUYU, BELDİN' ÇİFTLİK, ÇÖMLEKÇİ, AKÇAĞISAR, ÖRDEK köylerinde küçük birer akarsu bulunmaktadır. Bunlarda ancak bulundukları yerde küçük birer toprak parçasını sulayabilirler.

ESEM KULU SULARI: Bu sular bu köyün içerisinde çıkarlar.

KIRKPINAR: Esemkulu civarındaki bir tepenin eteğinden doğar.

KÖPRÜLÜK SUYU: Köprülük köyünden çıkar küçük bir kaynaktır.

Turistik Bilgiler

«Şehirde devamlı: 220 volt cereyan vardır. Bir hastanesi ve üç sağlık ocağı vardır. Pansiyon yoktur. Turizm Derneği Sarayönü Caddesi'nde dir. İlgililer 1219 ve 1118 numaralı telefonlardan aranabilir. Dört yazlık sinema ve iki pavyon vardır. Şehir içerisinde çok miktarda benzin istasyonu ve iki yıkama, yağlama servisi mevcuttur. Keklik ve ceylan avı yapılır. Avcılar kulübü organizasyon yapılabilir. Kafile gezilerinde yer ve lokanta için Turizm Derneği ile önceden görüşmek faydalıdır.»

ATT, sade yağı, mercimeği ve buğdayı ile ünlü Urfa, yarım milyon nüfusu ile Türkiye'nin önde gelen bir tarım şehridir. Ayrıca Yukarı Mezopotomya'da yaşamış bütün medeniyetlerin izleri bulunan şehir Hz. İbrahim, Hz. Eyyüp, Hz. Şuayp gibi üç peygamberin efsanesinin de mekânıdır.

BALIKGÖL: Hz. İbrahim peygamberin Babil Hükümdarı Nemrut tarafından ateşe atıldığı yerdir. Bilindiği gibi Hz. İbrahim ateşe atılınca Tanrının emri ile ateş sahası bir göl, odunlar da balık olmuştur. Yine Hz. İbrahim Peygambere inanan Nemrut'un kızı Zeliha da kendini ateşe atmış, onun düştüğü yer de, Ayn Zeliha gölü olmuştur. Şimdi bu iki göl de halkın kutsal saydığı balıklar yaşamaktadır. İnsanlara alışmış olan balıklar gölün kenarında sizi takip ederek gezer ve on-

lara atacığınız nohut tanelerini âdeta sizden ister gibi hareket ederler. Gölün her tarafını bu balıklar doldurmuştur. Gölde istirahat edilecek ve Turizmi Bakanlığınca yapılmış iki gazino vardır. Gölde yüzmekte serbesttir.

URFAKALESİ : Aynı efsanenin geçtiği yerdir. Kalenin üstünde bulunan iki dikme Hz. İbrahim ateşe atılmasında mancınık vazifesini görmüştür. Şehre hâkim yüksek bir teppe üzerinde olup, ancak veya çıkabilme imkânına sahiptir.

DERGÂH Hz. İbrahim Peygamberin doğduğu mağaradır. Efsaneye göre; annesinin mağaraya bıraktığı İbrahim peygamberi beyaz renkli bir ceylan burada emzirmiştir. Ayrıca içeride halkın mukaddes saydığı bir şifalı su vardır.

ULUCAMI: Asıl adı Kızıl Kilise olup, 1500 yıllık bir geçmişe sahiptir. Caminin avlusunda bulunan kuyuda Hz. İsa'nın mendili bulunduğu yaygın bir rivayettir. Minaresi 8 köşelidir.

FIRFIRLI KİLİSE: Şehrin batısında çok eski bir kilisedir. Sonradan camiye çevrilmiştir. en büyük mimari özelliği simetrik olmasıdır.

EYYÜB PEYGAMBER MAĞARASI: Şehre 1 kilometredir. Akçe kale efsâli üzerindedir. Düzenli otobüs ve minibüsler işler. Hz. Eyyüb'ün çileye çekildiği mağara buradadır. Halk mağaranın duvarları-

**Urfanın kanramanlığı kadar çayhaneleri de meş-
hurdur. Bir Urfalı çaycı tepsisi ile...**

na taş yapıştirarak dilekte bulunur. Düz duvarda taş durursa dilekleri nin kabul olduğu anlaşılır. Ağaç-landırılmış olup yanında parkı ve ca- misi vardır.

ŞUAYIP ŞEHİRİ: Hz. Peygambe- rin yaşadığı şehrin şimdi çok zen- gin tarihi kalıntıları vardır. Urfa'- ya 120 kilometre mesafedeki bu ha- rabelere stabilize bir yoldan gidilir. Aynı güzergâhta Sumatar ve Hanel- barur harabelerini de görmek müm- kündür. Hz. Musa'nın Şuayip Peygambere burada çobanlık yap- tığı söylendiğinden özellikle musevi turistleri alâkasını belirtmektedir.

HARRAN: Harran, tarihi kalıntı- lar bakımından Urfa'nın enzengin

yeridir. Bundan iki yüz yıl öncesine kadar bölgenin en büyük medeniyet merkezi olan Harran'da bütün Me- zopotomya medeniyetlerinin kalın- tıları vardır. İki İslâm Üniversitesi nin kalıntılarıyla 75 metre yüksek- likte olduğu söylenen rasat kulesi- nin 40 metrelik kısmı halâ ayakta durmaktadır.

Ayrıca, 4 katlı kalesinin üç katı da sağlamdır. Çok geniş bir sahaya yayılmış harabelerin yanında toprak- tan huni şeklindeki evleri ile Yeni Harran Köyü bulunmaktadır. Har- ran ağaçlandırılmaya başlanmış. El- lektrik varılmış, bir de güzel bir yüz- me havuzu yapılarak sıcak yaz ay- larında ziyaretçilerin dinlenmeleri

sağlanmıştır.

URFA'nın güneyinde olup 44 km. lik yolun 33 m'si asfalt 11 km.si düzgün stabilizedir. Özel vesitalar 35 liraya gitmektedir.

NEREDEN NE ALINABİLİR ?:

Urfada el sanatları gelişmiş halde-
dir. Özellikle altın ve gümüş üzerine
işlemeli yüzük bilezik ve kolyeler
şehrin her tarafına dağılmış kuyum
culardan motiflerle süslü dokuma eş
yalar da çarşı mintikasından temin
edilebilir.

ÖNEMLİ GÜNLER: Her yıl e-
kim ayının üçüncü haftasında **AT
FESTİVALİ** yapılmaktadır. Şimdi
lik üç gün süren bu festivalde at
yarışları ve çeşitli folklor gösterileri
düzenlenir. Ayrıca şehrin Fransız-
ların işgalinden kurtuluşu olan 11
Nisan günü de şenlikle kutlanır.
mayıs ayında Hz. İbrahim Peygam
berin ateşe atılışını temsil edecek
bir festival hazırlanmaktadır.

HAVAI DA

BİLELİM

Ne zaman gitmeli: Mayıs'tan e-
kim sonuna kadar havalar uygun-
dur.

SICAKLIK: Yaz süresince sıcaklık
31-32 dereceden aşağı inmez. Tem-
muz ve ağustos'ta 46 derece çok
sık ve devamlı görülür.

YAĞMUR: Yaz aylarında yağmur
hemen hiç görülmez.

RÜZGÂR: Batı'dan esen hafif

rüzgârlar geceleri biraz serinlik sağ-
lar.

HAVA DURUMU: Yılın 170 günü
güneşli 145 günü parçalı bulutlu fa-
kat sıcak ve 50 günü de kapalı ve
yağışlı geçer.

NASIL GİDİLİR

TREN Gaziantep'e kadar trenle
gelinir. Buradan Urfa'ya olan 146
km. lik yol otobüslerle alınır. 10 li-
radır. **OTOBÜS:** İstanbul'dan doğru
Urfa seferini yapan otobüsler de var-
dır, 70 liradır. **OTOMOBİL:** Adına-
Gaziantep üzerinden Urfa'ya geli-
nebilir. Yol iyidir. Gaziantep'ten Ur-
fa'ya gelirken 80 km. de Fırat nehri
ne varılır. Nehir, Türkiye'nin en u-
zun köprüsü ile geçilir. Köprü Bire-
cik mevkiindedir. Burada eski kale
yığıntıları görülür. Birecik'te yol
kenarlarındaki lokantada 6-7 liraya
yemek yenebilir. Urfa'ya 40 km. ka-
la benzin istasyonu vardır.

NEREDE KALINIR

TURİSTİK ve İPEK PALAS Otel
kaloriferlidir. Yaz aylarında **DOĞU**
ve **11 NİSAN OTELİ** kalınabilecek
oyeller arasındadır.

NEREDE NE YENİR

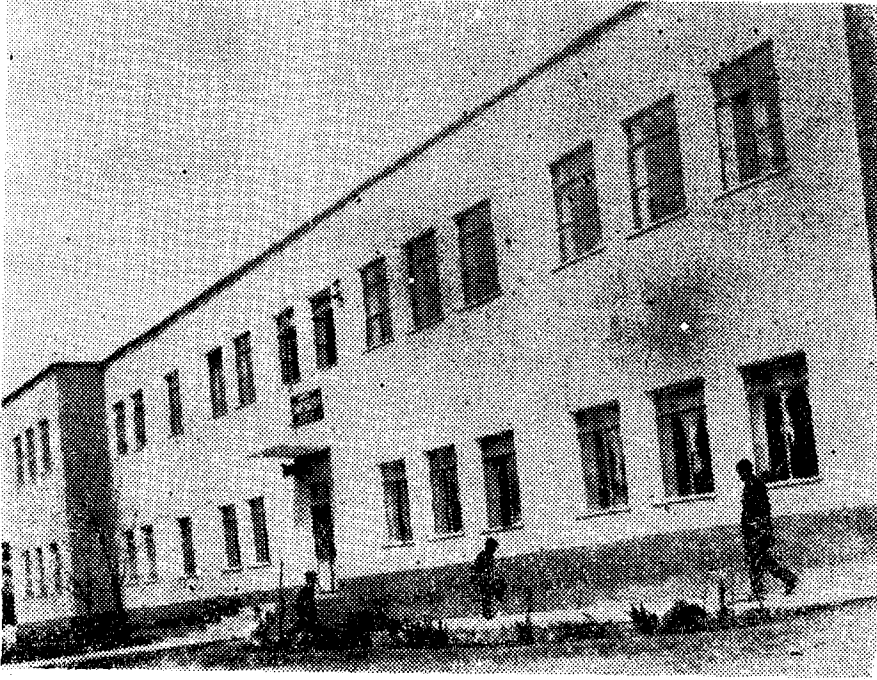
Bölgede hayvancılığın gelişmiş ol-
ması, Urfa yemeklerinin daha çok
et yemeklerinin çeşitleri üzerinde ge-
lişmesini etkilemiştir. **LAHMACUN**

PATLIJAN KEBAP ve **KÖFTE** en ünlü yemekleridir. Bunlardan **ÇİĞ KÖFTE**, Urfa'nın milli yemeği sayılır. En fakir aile bile çığ köfte mal zemesi olarak yılda şahıs başına 25 kg, yaş, kırmızı biber ve 60 kg bulguru zahire olarak alır. Ayrıca, sadeyağı ile yapılan Frenk tavası, Boranı ve tatlılardan kadayıf, katmer, şıllık çok lezzetli olur. Bulgurla yapılan yemek çeşitleri de boldur.

İçli Köfte, Mercimekli Köfte, frenk li köfte bunlar arasındandır.

Hacıbaba lokantası, Nabi'nin lokantası, Divan lokantası, Turistik lokanta, Sümer lokantası, Konyalı şehrin iyi lokantaları arasında yer alır. Genellikle bir porsiyon kebab 350 kuruş bir kap et yemeği iki liradır.

En güzel kebablarda köroğlunda hanefi Ustada yapılır .

**Yarının bilgili din adamını yetiştirecek olan
İmam Hatip Okulunun umumi görünüşü...**

İmtihan

Ona! Oruc

«Bir zamanlar, Benî İsrail devrin de teni alacalı, kör ve kel üç kişi vardı. Allah bir melek gönderip bunları tecrübe etti: Melek önce alaca tenliye geldi:

— En çok istediğin nedir diye sordu.

Adam da:

— Güzel bir rengim, temin olsun istiyorum; zira bu alacalı halimden ahali iğreniyor, dedi.

Melek onu sığadı. Derisi, rengi güzelleşti

Melek tekrar sordu:

— Hangi malın olsun istersin?

— Deve dedi.

On aylık gebe bir deve verildi. «Berekti olsun» denildi.

Melek kele keldi. Ona da aynı sordular. Kel, saç ve sığır istedi. Güzel bir saç ve gebe bir sığır verildi. «Bereketli olsun» denildi

Melek köre de sordu. Göz istedi. «İnsanları göreyim» dedi. Melek sıvadı. Bir de koyun istedi. Göz ve kuzulu bir koyun verildi.

Bir zaman sonra deve yavruladı; çoğaldı bir dere dolusu oldu. Sığır ve koyun da çoğalıp birer dere dolusu oldular.

Melek kıyafet değiştirip alaca tenliye geldi.

— Fakir ve garibim, memleketi-

me gidemiyorum. Sana güzel ten ve renk veren Allah'ın rızası için bir deve ver, vatanıma kavuşayım, dedi.

O da.

— İsteyen çok, her gelene bir deve veremem, dedi.

Melek de:

— Ben seni tanıyacağım galiba; sen herkesin iğrendiği alaca tenli adam değil misin? Allah'ın bu malı sana sonradan verdiğini untun mu Deyince, adam:

— Bana bu mal mirastan kaldı, dedi.

Bunun üzerine melek:

— Eğer yalan söylüyorsan Allah seni eski haline çevirsin, dedi.

Melek kele gitti. Ondan da mal istedi. Red cevabı aldı. Ona da: «Allah seni eski haline döndürsün» dedi.

Köre geldi. Ondan da bir koyun istedi. Adam :

— Ben hakikaten kördüm. Allah bana iki göz ihsan etti: fakirdim, zengin etti. İşte koyunlar istediğin kadar al.

Melek ona:

— Malın hepsi sende kalsın; Allah üçünüzü denedi; senden razı oldu. Ötekiler gazaba uğradılar dedi.»

Kahraman Urfa-da Bayram

Urfanın Kurtuluşu

Abdulkadir Billurcu

Urfa'da hayat başkadır. Başkadır Urfa sabahları. Tüm gürültülerden uzak, vecd içinde Allah-u Ekber, Allah-u Ekber...

Hak'ka uzanan dumanlı dağlar... Sabah rüzgârlarında fısıltılarla ney üfleyip sema eder gibidir...

Şubat 1920, Urfa bir başkadır şimdi... Çanakkale'de, Galiçya'da Türk'ün sengüsünü yiyen düşman, şimdi Türk'ün adını silmek için ve tanımızda pusu kurmuş, bir şeyler yapmak ister gibidir.

Urfa'nın kaderi bu. Boynu bükük, kalbi yası.. Bir zamanlar Urfa mes'uttu. Bir başka uyanırdı yatağından... Urfa'da saz, Urfa'da söz âlemleri ruha neş'e, kalbe huzordu..

**«URFALIYAM EZELDEN,
GÖNLÜM GEÇMEZ
GÜZELDEN»**

Ezelden sevdâlı idi Urfa'lı... Ama kahroksı düşman öldürmek istiyor; yıkmak yakmak istiyor Urfa'yı Urfa'lıyı...

Urfa'lım üzgün, Urfa'lım imkânsız: Düşman bu, zâlim mi zâlim.

Yurdun dört bir tarafına, vatani kurtarmak için giden; yağız delikanlılar, babalar Urfa'dan uzaktadırlar... Geriye kalan yaşlılar ve bir avuç kahraman..

Dünyayı kasıp kavuran bir tahakküm zihniyetinin elçileri, topuyla türengiyle Urfa'da. Urfa esir. Urfa düşman elinde...

Nebiler, Nâbiler diyarı Urfa; düşman eline geçmiş demişler... Gitti, mahvoldu demişler... Urfa'lı bu; Hak'ka hakikate. daima hür yaşama ya âşık mı âşık.

Günler geçiyor... Düşman şehrin hâkim noktalarına sahip.. Elinde her türlü silâhı: habire saldırıyor.

Çeteler, çeteler.. Kalbi yası, başı alı çeteler... Kalbindeki iman deryallarından koparak düşmana doğru akan. Hacı Mustafa, On İkililer ve isimsiz çeteler.

«Kolumu salladım topları oynadı
Kara taş işinde asker kaynadı.»

Urfa'lı bu; kahraman demişler. Çeteler bu; Namı şanlı, kanlı demişler...

İki ay muhasara. İki ay mücadele, her ağız, her kalp; «Ya gazi, ya şehit olmak.» «Ölürsek de. kalır sak da beraber» Bir mücahit:

«İşte bu inanç, bu güven, bu göz peklığı... Her şeye yeterdi.

Bütün kaza ve sancak halkını, vilâyet ahalisiyle birleştiren ve bütün aile nızalarını unutturan, sonra bir yıldırım kudreti ile mücahitleri Urfa ufuklarında düşmanın sığındığı yapılara saldıran ruh: Dini ve milli

kaynaklardan feyz almış, fışkırmış
dır...

Düşman ezilmiş düşman perişan 11/Nisan/1920, gece. Karanlık ve sessizlik; gökten karla beraber kat kat yağıyor... Fransızlar şehri terk ediyor... Gidenler!.. Gidenler yorgun, gidenler ümitsiz, gidenler mahvolmuştur...

Urfa'nın Akabe Boğazı'na yaklaşıyoruz. Kahrolası düşman, haşmetle girdiği topraklardan sessizce uzaklaşıyor. Zulmün, zalimin cezasız kalacağını zanneden zihniyetin temsilcileri bütün ağırlığıyla gidiyor. Bu gidiş yine bir Türk şehrine, Türk bağrına. Yine öldürmek, yine zulüm iştahasını tatmin için..

Gidenleri, kayalar ardından takip eden çeteler.. Bir taşın oynaması, düşmanı endişelendiriyor.. Pür dikkat etrafı seyir ve yola koyuluş..

Akabe Boğazı; Düşman dere yolunda, çeteler tarafından kuşatılmış...

Müslüman Türk'ün Allah, Allah sesleri Akabe Boğazında yankılar yapıyor, patlayan bir silâh ve silâhlar.. İki saat kana kan, diş diş mîcadele.

Çeteler şehre dönüyor. Elllerinde süngüler, süngülerde kelleler... Ağızlarda türküler...

«Urfa'nın bedenleri

Çevirin gidenleri

Vurun vurun öldürün

.....terkedenleri.»

Aradan yıllar geçti. 11/Nisan/1970. Yiğitlikler, kahramanlarından sonra, göze geldi Urfa... Dillerde dolayan mertlik ve kahramanlık...

Çöl güneşi Urfa üzerine düşmeye görsün, pırıl pırıl. Şerha şerha yanan; dağlar, ovalar...

Fırat'la kucak kucağa uyuyan Urfa; susuz ve kurak!..

«Hem susuz, hem de sabunсуз pâk olur mu zülfüyâr!..»

Gözyaşları; baraj, kanal olup tarlaları suluyor.

Çiçeğim

Kim kuruttu benim çiçeğimi?. O-na hangi menhus el uzandı ki; bir zamanların şıhhatli ve yemyeşil yaprakları böyle lif lif örümceklen-di?

O'nu avuçlarından yolup alarak yerine bu zakkumu kim verdi?. Söy-leyin çiçeğimi ne yaptınız?. Ve na-sıl kuruttunuz bu rengârenk tomur-cukları?. Ne istediniz çiçeğimden? O'nunla beraber benim mânâmı da katlettiniz.

O ki; uçsuz bucaksız yaylalarda. beş kut'adan ibaret o hudutsuz sak-sıda yeşermiş boy salmıştı. O'nun damarlarından fışkıran hayat iksi-rı Viyana'dan Çin Seddi'ne kadar her karış toprağa hayat vermiş on-dan bir yudum alan her ferde varlı-ğın sırrını bağışlamıştı.

Halbuki elime verilen bu zakkum sadistçe varlığını emdi..

Ne yaptınız ne yaptılar benim çi-çeğimi?

İnsanlık, varlık peteğini ancak ondan emdiği öz'le ördü. O yokken, insanlık kokmuş bir cesetti. Kâinat, O'un dallarında erdiler. Gökkubbe, gökkubbe olal, onların tereñnümü gibi bir mûsikiyi dinlemiş değil.

O, tırnakları yırtılırcasına burçla-ra tırmanan Ulubathı Hasan, bu öz'-den nasip almış eroğlu er'di.

Mehter, ruhları O'nun gölgesin-de coşturmuştu.

Şehidim, ancak O'ndan esen rah-met rûzgârıyla müsterih oluyor.

Ama, ah.. Nasıl düştüm bu gaf-lete?.. Nasıl düştüm ki; çiçeğimi

kökünden koparıp, ayırdılar. O'nu koruyup yaşatamadım. Halbuki, O'nu soldurmayacağıma dâir, ezal-deki ahdim kadar belîğ, and içmiş-tim.

Ah, çiçeğimi kezzapla suladınız.. Çiçeğimi kuruttunuz.

O'nun, için için döktüğü gözyaşı m duymadım, duymadım. Bu hâle, alnımın yazısı diyemiyorum. Suçum besbelli, suçum ortada.. Ve suçum büyük..

Ama çiçeğim, dökülen kezzabı gülsuyuna döndürecek kadar saf berrak ve muktedir. İşte, çiçeği-mi kökünden kesip ayırdığını sanan-lar, O'nu traşlayıp yer yer budadık-larının farkında değiller.. Bu, yeni yepyeni bir aşırıdır..

O mâzideki ruh, o eskimeyen ye-ni çiçeğimin yepyeni doğuşunu te-min edecek yegâne unsur, bir ana gibi toprağı besliyor.

Şu yer yer fışkıran filizler, yarı-nın çiçekleridir. Ve insanlığın gök-kubbede yankılanan acı feryadı, O'-nun dallarındaki düñkü bülbülleri çağıran sestir.. İnsanlığın hasretle beklediği bu ses, asırlarca insanğa insanlık üfleyen nefestir.

Şu, kundaktaki yeni doğmuş tap-taze vücudun soluğu, insanlığın muhtaç olduğu, o büyüklü nefesten bir nefestir..

Ve, zaman ve mekân tanımayan bir imana sahip olanlar için çiçeği-min kuruduğunu sanmak bir büyük abestir..

Demirperde Fıkraları

F A R K

Bir Batı Berlin'li ile bir Doğu Berlin'li, bir yanı Sovyet bölgesine diğer yanı ise Batı Almanya bölge sine dahil olan bir sokakta birbirleri ne rastlamışlardı. Batı Berlin'li arkadaşına, Kore'deki durum hakkında ne düşündüğünü sordu.

Doğu Berlin'li, korku ile etrafına bakındıktan sonra, arkadaşını kolundan yakaladı.

— Karşı kaldırıma geçelim, zira burada yalnız Sovyet zaferlerinden bahsedilir.

GÖZ ve KULAK

Bir Rus Moskova'da hastaneye giderek göz ve kulak bölümünün yolunu sordu. Hasta bakıcı kendisine göz ve kulak bölümlerinin ayrı ayrı olduğunu izah edince de:

— «Şu halde ikisine de gideyim» dedi. «Son seneler zarfında ne olduğunu anıyamıyorum. Duyduklarımı göremiyorum.»

ALÇAKLAR KİM

Bir komünist ajanı şefine, Berlin'in Sovyet işgal bölgesinde, altı komünizm aleyhtarı bulunduğu bahsediyordu. Şef Lenin usulü kesilmiş sakalını okşadıktan sonra :

— Bu alçaklar kim? diye sordu.

Ajan cevap verdi :

— Ben, sen, o, biz siz onlar.

YAZIN OT YENİR

Belgrad sokaklarında, saman yiyerek gezen bir işçi tevkif edilerek Mareşal Tito'nun huzuruna çıkarılmıştı. Mareşal, işçiye neden saman yediğini sordu. İşçi :

— Aç olduğum için... cevabını verdi.

Tito :

— Ne feci. Gel buraya karnını doyur dedi. ,

İşçi, kilerde yiyip içtikten sonra Tito ona :

— Görmüyor musun? dedi 5 yıllık plân tamamlandıktan sonra, memleketimizdeki her işçinin böyle bir kileri olacak.

Fevkalâde memnun kalan işçi, baskından geçenleri arkadaşlarına ve tanıdıklarına anlattı. Günün birinde de Rusya'da bir taneden fazla yıllık plân tatbik edildiğini hatırlayarak trende Moskova yolunu tuttu. Moskova'ya gelince, saman yiyerek Kızıl Meydan'da dolaşmaya başladı. Nihayet G P U tarafından tevkif edilerek Stalin'in karşısına çıkarıldı. Stalin ona tevkif edilmesinin sebebini sorunca, işçi :

— Saman yedim, cevabını verdi :

Bunun üzerine Stalin, bağırmağa başladı :

— Sen bir sabotörgün. Yazın ot yenir; saman kısa saklanır.

PERDE ARKASI

DERS

DEMİREL

Urfa Yüksek Talebe yurdu için,
her ağızdan bir lâf çıktı.

Fakat en iyisini benim bir arka
daşım söyledi :

— «Herşey tamam. Sayın Başba-
kanımız Süleyman Demirel'i beklî-
yoruz. Gelip, temelini atacak.

URFA'nın Meşhurluğu

İşte size çok kolay bir soru :

Urfa, nesiyle meşhurdur?

— «Sade yağryla»

Bilemediniz.

— «Mercimeği ile»

Bilemediniz.

— «Koyunuyla kuzusuyla.»

Bilemediniz.

— «Çiğköftesiyle.»

Bilemediniz.

— «Türküleriyle.»

Bilemediniz.

Yahu, bir Urfa'lı olarak nasıl o-
lur da bilemezsiniz.

Kahraman Urfa, her gün kesilen
(sönen) elektriği ile meşhurdur.

KİME ne ?

Yazan:

AKTÜCCAR

Bir Urfa'lı zengine (Müstespalar
hariç olarak) şöyle bir soru soracak
olursanız şayet :

— «Urfa'nın suyu yok.»

Alacağınız cevap, herkesin bildiği
gibi :

— «Bana ne?» dir.

Yolumuz yok, elektriğimiz yok
hastahanemiz yok halimiz yok, ça-
remiz yok diye yok-yokları sıralaya-
cak olursanız, yine alacağımız ce-
vap :

— «Bana ne?» olur

Komşumuz Gaziantep, Diyarbakır
gibi şehirler durmadan ilerlerken,
ebette ki bizim Urfada geri kala-
caktır.

(Kime ne?)

FABRİKA YERİNE

Turistin biri, Urfa'ya gelmiş. Tu-
ristik yerlerimizi gezerken, Eyyüp
peygamberin çile çektiği mağarayı
da görmek istemiş. Eyyüp peygam-
ber'e giderken, dikkatini çeken bir
şey olmuş. Yanındaki tercümana :

— «Bu ne fabrikası?..

Diye sorunca, tercüman vereceği
cevabı şaşarmış ve sonunda da gayet
güzel bir cevap vermiş :

— «İSLAHAT FABRİKASI,
efendim.»

1973'te

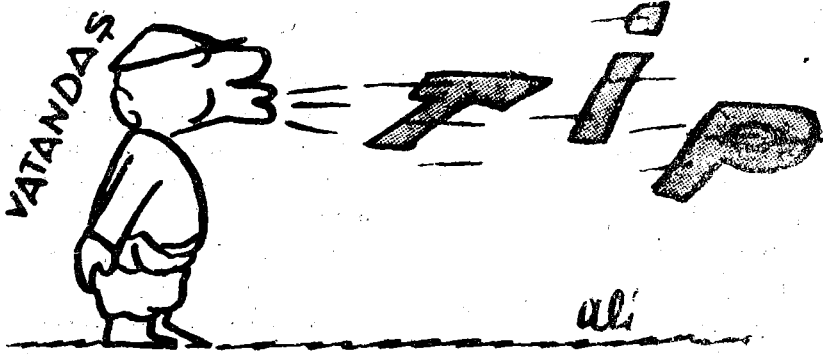
...Ve sizleri 1973'e götürerek, yazı
ma son vermek istiyorum.

Urfa'nın en büyük problemi; elekt
rik, su ve fabrikaymış.

Eğer problem dedikleriniz bunlar
ise; üç sene sonra hepsi çözülür.

Siz hiç merak etmeyin, kıymetli
hemşerilerim.

1973 seçiminde hepsi yerine gelir.
Çözülmeyen problem kalmaz.

— Y A Z I S I Z —

Abdî

Şükrü ALGİN

Abdi 1865 yılında Urfa'da doğmuş 1940 yılında vefat etmiştir. Basılmamış elle yazılmış bir divanı vardır. Gazellerinden bir kaçı

GAZEL

Dil müpteladır bir nazenine
Ruhsarı benzer gül yasemine
Bülura teşbih etsem sezadır
Aynemidir nedir o sine
Hürümü yoksa perimi bilmem
Gökten melekmi inmiş zemine
O dil rubanım mahcemaline
Görseydi kâfir gelirdi imane
Nazik edadır ruha gıdadır
Abdi fedadır o meh cemaline

Gazel

Hüsnün senin ey dilberi nadikamer
mî
Hurimisin ey afeti can yoksa beşer-
mî
Gör nalelerim halime rahmeyle civa-
num

Göz yaşını didemden akan hun-i ce-
fermî
Nergizmi acep didelerim gülmü ya-
nağın
Peymane-i kudretmi lebin şir-u şe-
kermî
Gördükçe seni tazelenir sanki ha-
yatım
Sensiz bama can-ı cihan zere de-
ğer mi
Gül fash muhabbetle sen ey şuh-ı
diara
Abdini öten yoksa murgî neva se-
germî

HOYRAT

Vezin ve kafiye bakımından manierin aynadır. Hoyratların ilk mısra sı vezin itibarıyla yarım, bazen üç ve bazende dört heceli olurlar. Mani dediğimiz dörtlükler kadınlar tarafından söylenir. Hoyratlar ise erkekler tarafından söylenir

1

Buda beni
Çık dala buda beni
Saçları yılan olmuş
Korkarım yuda beni

2

Dolan göz
Dolan kiprik dolan göz
Biye derler ağlama
Niye derler ağlama

3

Güle naz
Bülbüle naz güle naz
Girdim yar bahçesine
Ağlayan çok gülen az

4

Mey kara
Üzüm Kara
İstedim Yara gidim
Elim boş yüzüm kara

5

Merdivana
Sarıl çık Merdivana
Yar sevmek ayıp değil
Ne bilir her divana

6

Nar güliyorum
Açılmış Nar güliyorum
Bir yandan kapı komşu
Bir yandan sevgiliyim

7

Güle damlar
Göz yaşı güle damlar
Bülbüllerin göz yaşı
Her şehir güle damlar

8

Yavrular
Anaç kuşlar yavrular
Anaç kuş uçuştı gitti
Yuvada kaldı yavrular

9

Bala ben
Düştüm halden hala ben
Çöp yığdım yuva yaptım
Uçurmadım bala ben

10

Niçin ağlar
Humar göz niçin ağlar
Ben yarımı kayb ettim
Yarı olan niçin ağlar

11

Dert ekerem
Beklerim derd ekerem
Tarlam gam çütüm hicran
Sürdukça derd ekerem.

12

Nere gidim
Nerem var nere gidim
Bu derdi senden aldım
Dermana kime gidim.

13

Leylası var
Mecnunun Leylası var
Böyle mecnun gezenin
Elbette bir leylası var.

13

Yerde Yanım
Çürüdü yerde yanım
Kerem yandı kül oldu
Korkarım ben de yanım

15

Yara benden
Ok senden yara benden
Yolcu yoluna hayran
Selâm et yara benden

16

Yara sızlar
Ok değmiş yara sızlar
Yaralının halinden
Ne bilsin yarasızlar

17

Daldalarım
Dalım yok daldalarım
Düşmüşem bir ataşa
Korkarım sevdalarım

18

Yarı Yolda

Görmüşem yarı yolda
Eller muradın aldı
Ben kaldım yarı yolda

19

Gözüm seni
Görmesin gözüm seni
Görüp dertli olmaktansa
Görmesin gözüm seni

20

Yar içerden
Çıkmadı yar içerden
Gözüm kapıda kaldı
Çıkmadı yar içerden

21

Gül düğümü
Çezilsin gül düğümü
Felek muradın olsun
Kim gördü güldüğümü

22

Delî koyun
Delî kurt delî koyun
Yarından ayrılanım
Adını delî koyun

23

Hanamdan
Ayrı düşmüş hanamdan
Bileydim ayrılık var
Hiç olmazdım anamdan

Ey Dost

İ. Ha'il DERVA

Rüzgârda sonbaharın kuru gazeli-
lerinin hissimle sürüklendiği bir gün
dü. Yağmur damlaları rüzgarla
bir olmuş habire dövüyordu yap-
rakları. Gözüm daldı biran içir-
de bulunduğum kasırganın tesirine
kapılmıştım ki, Kulağıma gelen bir
çağrıyla kendimi toparlayıp bakın-
dım kimselikler yoktu, Fakat bu
çağrının etkisi bırakmıyordu beni,
hayli zaman bakındım oysa şimdi
aynı çağrıyı gözümde Mavi çizgiler
de duyuyordum Ey Dost! diyordu,
Ey dost!

Bu iki kelimecik Memleketimi-
zin başarılı Urfalı aktörün lo-
kantasına Kapı olmuştu daima ay-
nı his ve duyguyla, göze kulağa ses
leniyordu. Ey Dost!

Hüseyin Peydâyi tezgâhın ba-
şında gördüm ve aklıma şu şarkı
geldi.

Ağarsa Saçarım Solda yanağım

Adını andıkça yansa dudağım.

Zira değerli aktör saçlarının a-
ğarmaya yüz tuttuğu halde Sinema

ya olan sevgisi beni böyle düşündü-
düyordu.

İ. — Hüseyin bey, Sinemayı çok
mu seviyorsunuz?

H. — Elbette, Sinema bir eğitimi
müessesesidir gerçekçi çalışmalar
devam ettikçe sevgim artacaktır.

İ. — Sinemaya Nasıl intisabetti-
niz?

H. — Sinema sevgisini ilk okul
hocam İhsan bey aşılamıştır bana.
Eunun akabinde Sezar Sezimin teşvi-
ki beni bu safhaya getirdi. Her iki
sine de Minnettarım.

İ. — Hüseyin bey sinemaya kaç
yılıdır verdiniz?

H. — 19 yıl, Dile kolay çarım ve
fa ettikçe yine arta kalan yıllarımı
vermekten çekinmiyeceğim

İ. — Hüseyin bey. İlk çevirdiğiniz
film hangisi ve beğendiğiniz eseri-
niz hangisi?

H. — İlk filmim söyleyin Anama
ağlamasın. Tabii iki ilk filmimde bir

sanatçı olmak özlemi beni heyecanlandırdı, daima kaliteli film yapmak arzusunu duydum, En beğendiğim film diyemeyeceğimde En beğenilen filmim; Mezarımı taştan oyun dur.

İ — Sinemanın durumu sizce nedir?

H — Sinemayı Üç grupta nitelendirmek isterim ki 1. Göze, 2. Kuşağa, 3. Duyguya hitabeder ancak ticaretle sanat bir arada beraber işlenirse böyledir.

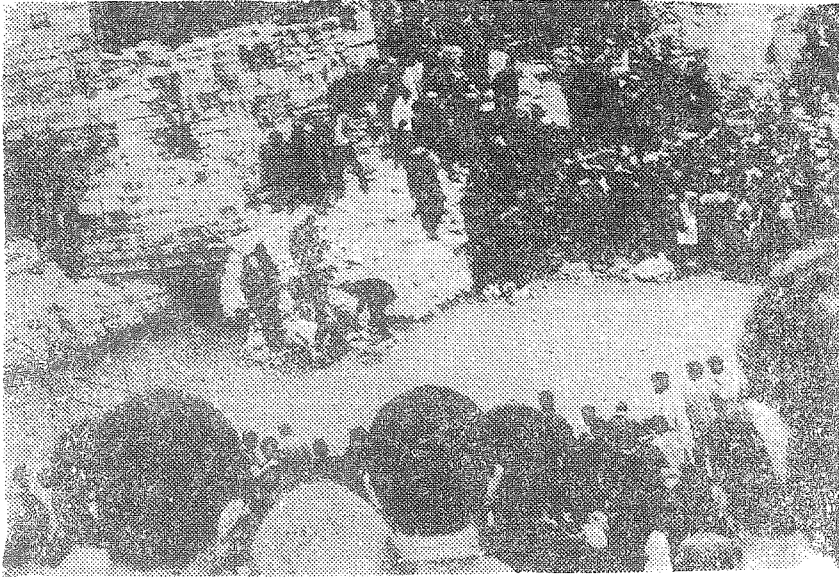
İ — Hüseyin bey bir Urfalı olarak bize Urfanın bir tanımını ya-

parmısınız?

H — Urfalıyım iftiharla söylüyorum ancak Şehrimiz çok geri kaldı ilgili Makamlar Muhakkakki Şehrimizi ele almışlardır, fakat çok geç kaldı Eğitim ve kültür faaliyetleri göze çarpmıyor değil, Ne varki imkansızlıklar çemberine gıkmış boy gösteremiyor.

İ — Urfayı ziyaret edermisiniz?

H — İmkânlarım dahilinde ziyaret ederim. Hatta Urfada ardarda 10 a yakın film yaptım bir döviz bırakabildimse mutlu olurum.

Milletler aya giderken biz toplum olarak Kırakoyun deresinde boğulan bir yavrunun cesedini günlerce çıkmamadık. Biraz ayıp değil mi?

Başı dumanlı dağlar

Hani, dağları alaca bir sis, bir duman kaplar ya.. İşte, bu renksiz dumanla yeşilliğin kaynaşmasından husûle gelen, o taptaze renk manzu mesine verdiğimiz ad, gelişigüzel yakıştırılmış bir isim değildir. Türkülere, şarkılara, ninnilere kadar sirayet edip, Urfa insanının ya sayısında başlıca müessir olan bu hâl, ne kadar da mânidardır..

Aslında birbirinin tamamlayıcısı olup da biz insanlara tuhaf gelen bir sürü hâdise gibi, şu «başı dumanlı dağlar» tâbirinde de, dumanın, nasıl olup dağla meşveret kurduğuna ve onunla nasıl dost olduğuna bir türlü akıl erdiremez, hattâ bunu düşünmeyiz bile... Çünkü günlük işlerimizin bir çoğu gibi, dağların dumanlı oluşuna da alışmışızdır.

Gözümüzün varlığını ve onun ne derece kıymetli olduğunu, ancak kırpiğimizin kıvrıldığı, bir küçük zerrenin gözümüze kaçtığı zaman anlayacak kadar gözümüze yabancı ve ondan uzak değil miyiz?

Bu fotoğraf makinası, pozlarını normal olarak çekip tab ederken

dahi, onu taşıyan insanın, «Birgün bu gözler kararıp gidecek... O halde, baktığımı tam görmeli, eşyanın silüeti olan şekli eritip, özüne ermeliyim. Ve bunu becermek için de, elzem olan gözlüğü arayıp, mutlaka bulmalıyım» derken, kendisinin mi göze, yoksa gözünün mü kendisine tâbi ve muhtaç olduğunu acaba düşünüyor mu? Ama, insan için bu kadar lüzumlu olan göz, vücudun bir parçası olmaktan memnun ve müsterih ki, her türlü büyük lük iddiasından uzak, vazifesini ifa etmekle meşgul... Halbuki, gözünü en iğrenç yerlere rahatça dikip, onu birçok pislige âlet eden insan, ne kadar da egoist...

İşte, dumanın gelip gelip de dağın tepesinde yerleşmesi ve onabende olması, biz insanlar tarafından dile getirilirken, bunun, «dağlı dumanlar» değil de «dumanlı dağlar» tarzında ifade edilmesi, tarifsiz bir sezisle, her zerrenin bir tek şeyi terennüm ettiğini söylemek istediğimiz yüzünden olsa gerek...

Sanki, yağmuru müteakip dağlara daha fazla yaklaşmış, daha doğrusu dağa ait olmuş duman, hâl diliyle: «bak, nelerden, nerelerden kopup, kimleri terkedip sana gel-

dim. Hem öyle geldim ki, eteğine değil canevine yerleştim. Ben, artık sen oldum.. Veya sen olmak yolun dayım. Ne olur, gitmemi ve bunca zamandır aradığım vuslatı daha da aramamı isteme. Bana, kal de.. Git deme..» der gibidir. Ama, bu ayrılığa en az, duman kadar rıza göstermiyen dağ, vuslatı isteyen dumanın toyluğuna verip; vuslat için ayrılığın şart olduğunu ve gitmesi icabettiğini söylerken, büyük değil de nedir? Ve hiç de alâkası olmadığı halde, bu iki sevdalının lisanını anlayarak onların sırrına muttali olan, sadece, o dağbaşındaki garib çoban mıdır?

Şu, ağaç altında, belki de bizlerden çok daha fazla huzur ve sükûn içinde içli içli kaval çalan çoban, ilhâmını mutlaka dumanlı dağlardan almış olmalı. Çünkü o, belki mücerred bir güzelliğe hayran ve bu aşkla mesttir. Ve bu yüzden, onun asıl lisanı da sükûttur. Anladığımız dili yok farzedecek kadar câhil ve bu cehlimizi inkâr edecek kadar da zavallı «yok» larız biz.

Sustuğu takdirde konuşmağa başlayan, ruhunun berrak ve lâtif sesi onu öylesine kucaklayıp sarmıştır ki; artık hiçbir ses, o varlığına sinmiş büyüğü sesi bastırıp, kendini ilân edecek kudreti gösteremez. Dev'in haykırışı yanında karıncanın feryadı gibi kalan bu cılız ses, kendine fâik olan o gür ve dâvetkâr nidâya teslim olmuştur. Ve

artık bu teslimiyetten sonra, koskoca deryâya dökülüp kaybolmuş bir bardak su gibi, o cılız sesin varlığından da bahsedilemez.

Bütün eşya gecenin hükmü altına girdiği zaman, böcekler ve gece kuşlarının sihirli terennümüne kulak verip, önümüzden ısıltı ısıltı kaşıp nereye gittiği bilinmeyen yıldızlara bakarak: «gece ne güzel.. her taraf susmuş» dediğimiz çok olmuştur. O anda bizim keyfimiz mutlaka yerindedir ve kimbilir hangi maddî mes'eleyi hâletmenin hazzı içindeyizdir de, böyle ukâlâca bir edâ ile, güyâ incelmış bir rûhun sahibi bulunduğumuzu iddia ediyoruzdur.

Yazın sıcağında, şöyle bir uzanıp dinlenmek için gölgeyi arıyorsak ve gölgeyi seviyorsak, bu, sadece keyfimize dokunulmasına kat'iyen rızâ gösteremediğimiz içindir. Aynı gölge, kışın da bulunmasına rağmen, ona itibar edenin çıkmaması, bizim ne büyük sahtekârlar olduğumuzdan bir delili değil midir?

İşte, bu sahtelik ve lâdbalilikle; sustuğunu zannettiğimiz âlemin, bize göre bilinmez ve anlaşılabilir bir lisanla ibadet ettiğini, yahut bu sükûnun tefekkür halinde bulunmaktan ileri geldiğini nasıl bilebiliriz?

Gözümüzün perdesi ve kulağımızın pası yüzünden, görüp duymadığımız ve adına sessizlik deyip de farkında olmadan, sebebini bilmeden ve bilmek dahi istemeden

geçtiğimiz bu sırlı hayatı çözmek için, en az, o dumanlı dağla halleşen dertli çoban olmamız gerektiğini söyleyip, kulağımızın kiri ve gözümüzün perdesini çekip alacak bir şifalı el ve sükûtun haykırışı gibi müessir bir ses, bizim tek çaremiz ve başlıca ilacımız olsa gerektir..

Ama, kuru akıldan başka hiçbir şeye tâbi olmayan; mutlak bilyüklüğün kendimize ait olduğunu

zanneden, hâsılı, efendi tanımayan biz sefil kölelerin; âlemleri her nefes çınlatan bu sestten, bâri fısıltılar olsun duymağa ne kulağımız ve ne de mutlak iradeye teslim olmuş bir aklımız var..

İşte bu yüzden dağbaşındaki duman olamıyoruz.. Dağa ihtiyaç duymuyoruz ki... Ve biz, dağı bilmiyoruz ki...

Duman olmak ne mümkündür...

Efsaneler Diyarı URFA

ve Notlarımız

MAHMUT CELAL
MIZRAKÇI ÜLGİN

BASIN

Urfa Güney doğuda çıkardığı 9 gazeteyle en çok gazete çıkararı il-lerden biridir. Gazeteler üç günde bir çıkmakta ve resmi kuruluşlara bedava dağıtılmaktadır. Alfabetik sıraya göre Urfa gazeteleri şunlardır.

AKGÜN

1936 yılında Lami Akgün tarafından kurulmuş,

Bu gün ise Faiz Akgün tarafından yönetilmektedir.

(Pazartesi - Perşembe günleri çıkmaktadır..)

DEMOKRAT URFA

1948 yılında Celâl Usluoy ve Celâl Öncel tarafından kurulmuş daha sonra Celâl Özbek ve Ahmet Haberveren'e el değiştirmiştir. Halen Ahmet Haberveren tarafından (Çarşamba - Cumartesi) günleri çıkarılmaktadır. (Urfa'da renkli çıkan tek gazetedir.)

DOĞUŞ

Rıfat Ünür tarafından 19 Mart 1965 de kurulmuş (Salı ve Cuma günü çıkmaktadır.)

(DEMOKRAT TÜRKİYE)

5 Şubat 1959 tarihinde İsa Okutan tarafından kurulmuş Bugün Ömer Okutan tarafından idare edilmektedir.

FIRAT

18 Kasım 1961 de Naci İpek ve Hasan Soyok tarafından kurulmuş şimdi ise Hasan Soyok ve Hasan Kapaklı tarafından idare ediliyor. (Salı - Cuma günleri çıkmaktadır).

ŞAFAK

1965 yılında Fethi Döğücü tarafından kurulmuştur şimdi genç yöneticilerin elinde olan Şafak Çarşamba Cumartesi günleri çıkmaktadır...

URFA POSTASI

1963 yılında H. Salih Fırat tarafından kurulmuştur. Salı ve Cuma günleri çıkmaktadır.

URFANIN SESİ

3 - Ekim 1951 yılında, Halil Güner tarafından kurulmuş. Halen ay m kişi tarafından pazartesi perşembe günleri çıkarılmaktadır.

YENİ URFA

21 - Ocak - 1952 yılında Ahmet Mesci tarafından CHP parti organı olarak kurulmuş, Matbaa Partinin Mahdır. Yeni Urfa Çarşamba ve cumartesi günleri çıkarmaktadır...

İLÇE GAZETELERİ

İrfan (Siverek)

Meşale (Suruç)

Siverek Sesi (Siverek)

Viranşehir (Viranşehir)
Yeşil Birecik (Birecik)

OKULLAR

Urfa Tarihî medeniyetin beşiği olmuş, Harran Üniversitesiyle kültür büyüttürmüştür.

Bugün üniversitenin ancak kalın tılarına rastlanılmaktadır.

Urfa'da Kültür Harran Üniversitesi'nin çökmesiyle yok olmuş, fakat yeni yeni kültür filizleri verne ye yüz tutmuştur...

Kültürde önderlik edecek okulların başında Lise gelir Lise 1946 yılında kurulmuş ve bugün 1800 talebe sahiptir.

Güneydoğunun bu göl kentinde Kültürde önderlik yapması gereken bu okul çok pasif davranmasıyla Urfa'lı aydınların başlıca üzüntüsü olmuştur.. Bu yüzden Urfa'da kültürü gerçek çalışmalarıyla 1961 yılın da kurulan 1000 talebesi bulunan Kız İlköğretmen Okulu başta götürmektedir...

Her yıl yaptığı Oyunlar, Geceler, açtığı sergiler büyük bir dikkatle izlenmekte biraz olsun sanat ve kültür anlayışını Halka empoze etme çabasına girmektedir...

Büyük bir folklor ekibine sahip olan öğretmen okulu Yapı ve Kredi bankasının açtığı Halk oyunların da birincilik almış ve bulunduğu şehrin adını duyurmasını bilmiştir...

Yeni binasına taşınan öğretmen

Okulundan Urfa çok şey beklemektedir.

SANAT OKULU

1949 Yılında kurulmuş ve 350 talebesi vardır...

Teknik yönden büyük iddialara sahip olan Sanat okulu Başarı derecesi düşük bir okul değildir... Yetiştirdiği öğrenciler ve yetişmekte olanlar gerçek bir sanatçı olabiliyorlar... Sanatın yanında kültürü götüren ve açtığı kurslarla halka da faydalı olmasını bilen tek okuldur.

KIZ ENSTİTÜSÜ

1942 yılında kurulmuş ve 690 talebesi vardır.

Büyük ve güzel bir salonu olması na rağmen kültür yönünde çok pasif davranan bir okul

Bu yıl (1967) ancak bir baloyla sezonu kapattı dersek kültüre ne kadar hizmet etmiş olduğunu anlamış oluruz.

Urfa, Kız Enstitüsünden çok şey bekliyor. Bu beklenenleri alamamak çok acı Urfa'lı için. Okul binasında Akşam Kız Sanat okulu da tedrisat yapmaktadır.

İMAM HATİP OKULU

1963 yılında kurulmuş ve 600 talebesi vardır. Urfa'ya faydalı olacağı sanılmakta ve halk tarafından fazla rağbet gösterilmektedir.

RÖPORTAJ

Eyüp Uyanıkoğlu

Mahmut APAYDIN

Hayli zamandır, merak ederdim Eyüp Uyanıkoğlunu sesini daima duyduğunda bir türlü görüşmek imkanı sağlamıştım. Zira sevilen tutulan bir sanatçıydı; Nitekim bu imkanı bulabildim, Fakat şimdi beni düdüren beni korkutan kişiliği oluyordu. Karşımdaki kişi gururlu ise Sanatı ve şahsiyeti karşısında karşıyı küçümsüyorsa, yaza mazdım elim titrerdi bu düşüncelerle yavaş yavaş merdiveneri çıktım. Zili çaldım. Bir sıcaklık vurdu yüzüme, Yavaş yavaş arındım düşüncelerimden gördüğüm sevgiden memnundum, Küçük kıızı ışık karşıladi beni hanımı Eyüp Beyin hemen geleceğini söyledi oturdum ışık bana gazete ve mecmualar getirdi sıklıkla abi aku diyordu. Ben gazete leri karıştırırken .

Eyüp Beyde çıkageldi

Söz Urfadan açılmıştı,

— Urfayı ziyaret'e gitmiştik ziyaret etmeden yapamıyorum Urfayı diye söze başladı Her yıl giderim severim Urfayı Urfanın kokusunu almadan edemem dedi.

— Bunları söylerken güler yüzünden parıltılar saçıyordu

Söz açılmışken bir kaç sualde ben sordum

— Eyüp Bey bize hayatınızdan bahsedermisiniz

— 1938 de Urfada doğdum ilk okulu takiben İstanbul'a geldim Sul

tan Ahmet Sanat Enstitüsünü bitirdim. Bunun da beraber Resim Çalıştım Musikiye kendimi hazırlamak için çabalar dururdum Nihayet 1960 senesinde İstanbul radyosuna imtehanla alındım amatör olarak 2 sene çalıştım 1962 de Yedek Subay Olarak askerlik görevimi ifa ederek döndüm 1965 de imtehanla kadroya alındım halen devam etmekteyim.

— Radyodan memnunmusunuz

— Memnunum zira radyodan sanatımızı İcra edebiliyoruz o bakımdan radyoyu tercih ederim

— Sahneye geçmeyi düşünüyor musunuz

— Sahnede okuyorum okurumda fakat zaman ve şartlara bağlı.

— Eyüp Bey bu günlerde ses sanatçıları sinemaya akın ediyor siz bu akına katılmayı düşündüğünüz oluyormu.

— Ben sanatımdan memnunum ancak Kaliteli Film olursa bir kaç filmde oynayabilirim Bununla beraber kodronunda önemini göz önüne alırım.

— Hiç film çevirdiğiniz oldumu

— Evet Turist zehra adlı bir filmde oynadım

— Plaga okuyormusunuz?

— 20 kadar plak okudum bunların çoğunu kendi bestelerimden seçtim.

— Boş zamanlarınızı Nasıl değerlendirirsiniz?

— Musiki Meşkederim Repertuarımı geliştirmekle değerlendiririm boş zamanımı,

Kelile ve Dimne'den:

Tacirle Ortağı

Bir tacirle ortağı bir dükkân açmışlar ve mallarını oraya yığmışlar.

Bu iki ortaktan biri, arkadaşları na ait kumaş toplarından birini çal mayı kafasına koymuş ve şöyle düşünmüş:

Gecenin karanlığında ve aceleden belki de yanlışlıkla kendi kumaşlarından birini alıp götürürüm. İyisi mi paltomu ortağıma ait toplardan birinin üzerine koyup onu alıp götürüyüm.

Böyle düşünen adamı evine gittikten sonra ortağı gelip:

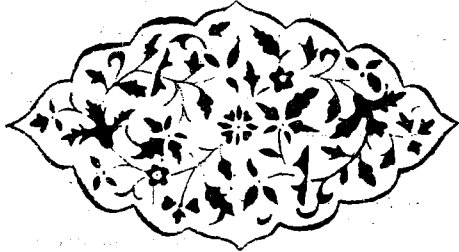
Zavallı arkadaşım paltosunu unutmuş. Bunu onun kumaş toplarından birinin üzerine koyayım da paltosu aklıma geldiği zaman gelip alsın, demiş,

Hırsızlığı kuran adam gece gelip kumaş topunu almış eve götürmüş Sabahleyin ne görsün? Bakmış ki getirdiği top kendi malı. Çok bozulmuş ve pişman olmuş amma ne ya zık ki iş işten geçmiş.

Sabah sabah dükkâna vardığında ortağını dükkânı açmış buluyor. Ortağı dükkânı açtığında arkadaşına ait toplardan birinin yerinde yeller estiğini görünce çok üzülür. Şimdi o, beni suçlayacak der ve düşünceye dalar.

Arkadaşı onu böyle kederli görünce:

Kardeşim üzülme, hıyanetin sonu budur. İnsan, kazdığı kuyuya kendisi düşer ve kötülük eden karşılığını görür, demiş.

İMTİHAN

Bahaddin Çaroğlu

Bu yazı Urfa'daki düdü unutan insanlara faydalı olmayan kişilere ithaf olunur.

«Bir zamanlar, Beni İsrail devrinde teni alıcısı, kör ve kel üç kişi vardı. Allah bir melek gönderip bunları tecrübe etti. Melek önce alaca tenliye geldi:

— En çok istediğin nedir diye sordu.

Adam da:

— Güzel bir rengim, tenin olsun istiyorum; zira bu alıcısı hahimden ahali öğreniyor, dedi.

Melek onu sığıdı. Derisi, rengi güzelleşti.

Melek tekrar sordu:

— Hangi malın olsun istersin?

— Deve, dedi.

On aylık gebe bir deve verildi. «Bereketli olsun» denildi.

Melek kele geldi. Ona da aynı so vadi. Bir de koyun istedi. Göz ve kuzulu bir koyun verildi.

rular sordu. Kel, saç ve sığır istedi. Güzel bir saç ve gebe bir sığır verildi. «Bereketli olsun» denildi.

Melek köre de sordu. Göz istedi.

Bir zaman sonra deve yavruladı; çoğaldı; bir dere dolusu oldu. Sığır ve koyun da çoğalıp birer dere dolu su oldular.

Melek kıyafet değiştirip alaca tenliye geldi.

— Fakir ve garibim, memleketime gidemiyorum. Sana güzel ten ve renk veren Allah'ın rızası için bir deve ver, vatanıma kavuşayım, dedi.

O da:

— İsteyen çok, her gelene bir de veremem, dedi.

Melek de:

— Ben seni tanıyacığım galiba; sen herkesin iğrendiği alaca tenli adam değil misin? Allah'ın bu malı sana sonradan verdiğini unuttun mu? Deyince, adam:

— Bana bu mal mirastan kaldı, dedi.

Bunun üzerine melek:

— Eğer yalan söylüyorsan Allah seni eski haline çevirsin, dedi.

Melek kele gitti. Ondan da mal istedi. Red cevabı aldı. Ona da: «Allah seni eski haline döndürsün» dedi.

Köre geldi. Ondan da bir koyun istedi. Adam.

— Ben hakikaten kördüm. Allah bana iki göz ihsan etti; fakirdim, zengin etti. İşte koyunlar istediğin kadar al.

Melek ona:

— Malın hepsi sende kalsın; Allah üçünüzü denedi; senden razı oldu. Ötekiler gazaba uğradılar dedi.»

İslâm Medeniyetinin Batı Medeniyeti Üzerine Tesirleri

Servet SEZGİN

CERRAHİNİN KURUCUSU İSLAMLAR MI BATILILAR MI?

«936 yılında Endülüs'de dünyaya gelen Ebû'l Kaasım, bir ailede müşahede ettiği bir çok vak'alar sonunda hemafili'ye dair izahatı ile tıb'da bu mevzuyu zenginliğe kavuşturdu.

Ebû'l Kaasım Percival Pott' (1713 - 1789) tan yediyüz yıl önce artırtı ve fıkra (omur) tüberkülozlarıyla meşgul oldu. Halbuki fıkra (virbül) tüberkülozuna İngiliz Percival Pott' an sonra «Pottsches Übel» veya «Malum Pottii» adı verildi.

Ebû'l Kaasım, yaraların katarizasyonu ile mesanedeki taşların giderilmesinden başka, seksiyon ve vivisek-

siyonda genel cerrahi'ye getirdiği yeni metodlarla yetinmez. Yuvarlıkların geri bir seviyede bıraktıkları tıbbın kadın hastahklarına ait dalını, yeni usûl ve âletlerle büyük bir inkişafa kavuşturur. El veya diz vak'alarında, ayak durumu ile çarışık durum veya ilk defa kendinin müdahalede bulunduğu çocuğun çehre durumunda, doğuma yardımcı yeni metod ve müdahaleler bulur. Soranus'un ve bizzat kendi müslüman seleflerinin tedaviden çekindikleri, daha sonra bugüne kadar Stuttgartlı jinekolog Walcher (1856 - 1935) den itibaren «Walcher Durumu» adı verilen doğuma yardımcı usulle ceninin ters doğumuna müdahaleyi, yine ilk defa o tavsiye eder.

Vajinal (vaginal) taş ameliyatını O öğretir. Ebû'l Kaasım, özel bir vaginal aynadan başka Collum'un sun) i şekilde genişletilmesine yarayan, bu sebeple doğuma yardımcı büyük önem kazanan kolpeurynter âletini de icadıdır. Poliplerin çıkarılmasında çengel uygular. Hizmet çisine başarılı bir trakeostomi ameliyatı yapar.

Büyük Fransız Cerrahî Ambroise Pare'nin fevkalâde şöhretini vücuda getiren ve 1552 yılında ilk defa onun tarafından teşebbüs olunduğu sanılan büyük damarların bağlanmasını Fransız Bilginininden önce Dâhi İslâm Doktoru Ebû'l Kaasım

bulmuştu. Bu münasebetle ampütas yonlarını da hatırı sayılır derecede ıslahetti. O, müptedi cerrahlara sufi dikişi, kürk dikişi, karın yaralarının da sekiz dikişi, bir ipliğe geçirilen iki iğneli dikişi, bu arada kedi bağırsakları ile yapılan dikişi, bağırsak ameliyatında katküt'ü öğretti.

Bütün ameliyat dikişlerin de, bil hasse karın çukuru altındaki serra hi müdahaleler de, ilk defa havsala 'nın yatakta yüksek tutulmasını, Batı bu Müslüman mucidinden minnetle alıp uygular.

Nihayet 20. yüzyılın başlarında değerli Alman Cerrah Friedrich Trandelenberg (1844 - 1924) ın ismi ile süslenen «Trandelenburg Durumunu» ilk olarak Eb'ül Kaasım tavsiye eder.

Halbuki bu İslâm Cerrahî'nin büyük yarararı ise nadiren hatırlanmakta ve pek az kimsece bilinmek tedir.

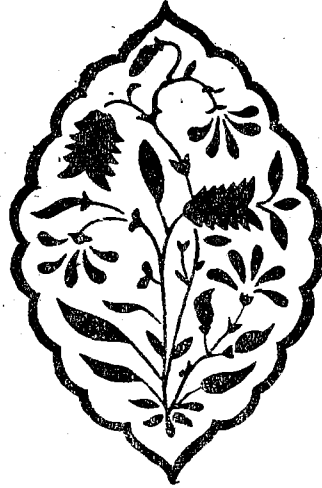
Açık kırıklarda yaranın bakımı için alçı sargısında bir pencere kesip açma metodu da menşe ititariyle Eb'ül Kaasım'a dayanır. O, alçı sargısını yumuşak şeylerle doldurmağa itina gösterirdi. Mühim en lüzumlu aletlerden mahrum bulunan Batı'lı Cerrahlar ile göz ve diş doktorlarının ellerine, mükemmel cerrahi aletlerin sayısız modellerini Eb'ül Kaasım verdi.

Nihayet O, Kurtuba'da Endülüs yüksek kültürünün Büyük Bâni'si II. El Hakam'ın sarayında, kendisi

ni İslâm Cerrahisinin Yıldızlığına yükselten, bir çok şahsî tecrübeleri nin de değerlendirdiği «Et - Tasrif» isimli muazzam eserini yazar. Avrupa Cerrahisine temel teşkil eden ve Eb'ül Kaasım'ı, Batı'da Cerrahî'nin kurucusu yapan bu eserin üçüncü kısmı, bir zamanlar Batıda hor görülen cerrahi'yi anatomiye dayanan ve tıbbın diğer şubeleriyle aynı seviyedeki bir dalı haline yükseltti.

Singrid Hunki

Adı geçen eser Sh. 151-158

Alkol ve Trafik

Mesut CAN başlanmaktadır ki, bu da şimdiye kadar zannedildiğinden çok daha az miktarda alkolü içkiye tekabül etmektedir.

İsveç'te, 37 kişilik iki tecrübeli şoför grubu, araba kullanma kabiliyetlerini gösteren özel testlere tâbi tutulmuşlardır. Bunardan bir gruba bira veya diğer imbikten geçmiş alkolü içkiler içirilmiş, diğer grup ise kontrol grubu olarak alınmıştır. Her gruba iki defa (alkol alan gruba içmeden önce ve sonra) testler tatbik edilmiştir. Elde edilen neticeler şöyle toplanabilir:

1 — % 4 alkol ihtiva eden biradan 3 veya 4 şişe (1-1,3 litre), veya % 40 alkol ihtiva eden içkiden 100-130 cc. (yekûn olarak vücut ağırlığının kilosu başına 0,55 gr. alkol) içmek çok alışkan şoförlerin bile arabada kullanma kabiliyetlerini % 25-35 nisbetinde tahrîb etmektedir.

2 — Aynı tecrübeler alkol almamış şahıslarda yapıldığı takdirde, ikinci seferinde, aksine araba sürme kabiliyetlerinde % 20 nisbetinde bir artma müşahade edilmiştir. Bu da alkol almışlarda görülen kabiliyet teki azalmanın tecrübeler sırasında ki yorulmaya bağlı olmadığını isbat eder.

Bu araştırma göstermiştir ki, trafik kazaarında alkolün rolü resmî istatistiklerde bildirilenin çok üstündedir. Kanda alkol seviyesi % 0,035 ilâ 0,04 ü bulduğu zaman arabada kullanma kabiliyeti bozulmaya

Bu tebliğde, hakiki tehlikenin az içen kimselerden gelmesine rağmen bütün araştırmaların sadece ağır sarhoşlar üzerine teksif edilmesinin tehlikeleri belirtilmektedir. Bilhassa Fransa gibi şarap istihsal eden memleketlerde bu kabil içkilerin kullanılmasının ve satışının teşvik ve reklâmı da tehlikeyi arttırmaktadır. Fransa'da «Mutedil miktar» olarak, günde bir litre şarap gibi yüksek miktarlar kabul edilmekte, alkolün ancak belli bir dozdan sonra tehlikeli bir zehir olduğu ileri sürülmekte, bu da meselenin ehemmiyetini arttırmaktadır.

Zamanımızda vasıtaların adedi, büyüklüğü ve sür'ati hızla artmakta, buna mukabil insanın kendi kabiliyetlerinde buna paralel bir inkişaf görülmemektedir. Trafik meselesi günden güne daha fazla bir milletlerarası karakter kazanmaktadır. Bu meselenin halli için bir tek çare vardır: Bütün araba kullananlara alkolü içkileri tamamen yasak etmek. Belli bir miktarın altını tehlikesiz addetmek, şoförlere son derece tehlikeli bir «hatalı emniyet hissi» vermektedir. Bilhassa gençlere bu mevzuda yeterli bilgi verilmelidir.

Urfada Folklör

MAHMUT AKCAN
HALK EĞİTİMİ BAŞKANI

Güney Doğu Anadolu Bölgesinin FOLKLOR beşiği olan Urfa İli, folklor yönünden nasibini alamayan ve folklor, onu çevreye duyuramayan ili olma üzüntüsü içerisinde.

Folklor halkımızın anladığı mahnada yalnız oyun değildir. Folklor bir milletin, bir ilin geçmiş ortak yaşantılarını dile getiren (örf, adet giyiniş oyunları ve müzikal faaliyetler v.s.) ve bunları yeni kuşaklara bu eski benliği ve değerli aşılayan bir faaliyet koludur.

Urfa ili bu ortak yaşantıların kaynağı olduğunu, içinden yetiştirdiği sanatkarıyla, tarihi eserlerinin ve turistik yerlerinin çokluğu, halkının nezehetli duygulu ve türkçülüğün hasletleri (özellikleriyle) ile dolu olduğunu göstermektedir.

Ancak bu görünüşler, Urfanın sıratları içinde kalmaktadır. Bunun üzüntüsü hepimizin Urfanıdır. Bu üzüntülerimizi gidermek, diğer iller yanında kendi harslarımızı göstermek babında gençlerimizi geliştirmek nedeni ile, Orta dereceli okullar (Lise, Ticaret lisesi, Öğretmen okulu, kız ve erkek sanat Enstitü-

sü, İmam Hatip Okulu ve orta okullar) arasında 11 Nisanda folklor müsabakası, okullar ve Halk Eğitimi Başkanlığı işbirliğinde tertip edilmiştir. 11 Nisanda bu folklor gösterileri bir gelenek haline getirilecektir. Ve ileride festival şeklinde olacaktır. Festival olunca, bütün illerin ekibi davet edilecektir.

Bu sene orta dereceli okullar tarafından kurulan ekipler. Urfa'nın kendine has milli oyunları oynayacaklardır. Orta dereceli okulların ekiplerinin kurulması için gerekli toplantı ve çalışmalar ilgili okul müdürleriyle yapıldı. Okul ilgililerinden meydana gelen bir komite kuruldu. Komite ekiplerin nasıl ve hangi Urfa oyunlarını oynayacakları üzerinde kararlar aldı. Bu alınan kararlar okullara bildirildi.

Şimdi her okul ekibini kurdu ve gerekli filoklor çalışmalarına geçildi. Bu küçük çalışmalarımıza bu sene Urfanın kurtuluşuna bir çekiş katabilirsek, gelecek çalışmalarımızda bize ve okul idarecilerine, öğrencilere kuvvet vermiş olacaktır. Okullardan aldığımız ve halktan

göndüğümüz teşvikle folklor'u çevremize ve diğer illere götürmeye çalışacağız.

Folklor'u geliştirdikten sonra, folklor, un diğer kolları olan tiyatroya müzikal faaliyetlere ve sportif çalışmalara yer verilecektir.

Halk Eğitimi toplum birimlerinin boş zamanlarını böyle çalışmalarla böyle çalışmalarla değerlendirirken, yan gelir temin edecek olan el sanatlarına da ilimizde gerekli değer verilerek, olanaklar nisbetinde erkek lerimizin, kızlarımızın ve kadınları-

mızın birer sanat sahibi olmalarına çalışacaktır. İlimiz bu yöndende geri kalmış bir durumdadır .Bunu yatırımcı daire müdürleri ile koordineli çalışmalarla, programdaki hizmetle rimizi çevremizden genişleyerek hūra köylerimize kadar götürmeye çalışacağız.

Her türlü sosyal faaliyetlerin yapılmasında folklor ekiperinin kurul masında hizmetleri geçen orta dereceli okul müdülerine, öğretmen ve öğrencilere, çalışmalarında büyük şevk içinde bulunmalarını diler, saygı ve sevgilerimi sunarım.

Urfa Lisesi kız mahalli ekibi bir gös eri sırasında

Okullar Açılırken

MUSTAFA ALATAŞ
TİCARET LİSESİ TARİH ÖĞ-
RETMENİ

1970—1971 Öğretim Yılı başlar-
ken, bizde eğitimin kısa bir tarihçe
si ile önemini anlatacağız.

Şüphesiz bir toplumun en büyük
sorunu okuma yazmadır. Toplum-
ların şuurlu ve bilinçli bir şekilde
yetiştirilmesi ancak onun okuma yaz-
ma oranı ile mukayese edilebilir.
Kalkınmış ülkelerin tümünde görü-
len bu yüksek oran o devletlerin
kalkınmasında da başlıca neden teş-
kil eder.

İslâmiyetten evvel Asya'da muh-
telif tarihlerde bulunan, Türk dev-
leterinin içinde Uyğurlar hariç, di-
ğerlerinde okuma yazma oranı az-
dı. Nitekim İslâmiyetten evvel Ara-
bistan medeniyetten tamamen uzak
bir şekilde yaşarken daha sonrala-
rı Asya Afrika ve Avrupa'ya ka-
dar yayılıp büyük imparatorluk kur-
ması. İslâmiyetin temelinde yatan
ilime, kıymet vermelerinden gelir.

Ortaçağ Avrupa'sında Skolâstik
Düşüncesinin hâkim olduğu bir dö-
nemde, Türkler İslâm ülkelerine ha-
kim olmuşlar ve şehirlerde yaptır-
dıkları medrese ve kütüphanelerle
ileri bir medeniyet seviyesine ulaş-

mışlardı. Bu devirlerde (onuncu as-
rın sonlarında) Büyük Selçuklu sul-
tan 1. Melik şah ve onun veziri Ni-
zam-ül-mülk Bağdatta 600.000 cilt
kitaphâğı ile ün kazanırken. Buhara
Semerkant, İsfihan şehirleri birer
kültür yuvası haline gelmişti.

Osmanlı İmparatorluğunun ilk
zamanlarında Bursa, Edirne ve Fa-
tîh Sultan Mehmet zamanında İs-
tanbulda yaptırılan medreselerde
müsbet bilimlere fazlasıyla yer ve-
rilmekteydi Fatih medresesinde Ma-
tematikçi Ali uşçu yüzlerce talebe
yetiştirmekteydi. İslâm ülkelerin-
den bir çok şair, bilgin ve sanatkar
lar gelip bu şehirde himaye görerek
çalışıyorlardı.

On yedinci asırdan sonra bizde E-
ğitim ve Öğretim gerilemeye başla-
dı. Medrese ve tekkelerde yapılan
öğretim ilerliyen toplumların arka-
sında kalıyordu. Zira Avrupa'da Rö-
nansans hareketleriyle çoğalan Aka-
demi ve Üniversiteler genç dimağlar
yetiştirmekte ve Pozitif bilimlere
kıymet vererek yeni keşif ve icadla-
ra hizmette bulunmaktaydı.

19. Asırda Eğitimde bazı tedbir-
ler alındı isede cemiyetin ihtiyaçları
nı karşılamaktan uzaktı. Devlet As-
ker'i ihtiyaçlar için medreselerin di-
şında mesleki ihtisas okulları açtı.

Tanzimat devrinde bu hareket daha çok genişledi. Avrupa'daki benzerlerine göre okullar açıldı fakat müsbet bilimlere az yer verildiği için gelişmedi.

Müslüman olmıyan halk ise Kapi tülâsyonardan istifade ederek kendi dilleriyle kültürlerini yaymak için kurdukları okullar, Milli kültürün gelişmesine engel oluyorlardı. Bu durum Cumhuriyetin kurulmasına kadar sürdü.

Türkiye Cumhuriyeti Milli, Demokratik ve laik bir ülkeye amaç kabul eden bir eğitim sistemi kurdu. İlmin ışığında gelişen okullar kısa zamanda yurdun her tarafında halkın hizmetine açıldı. Bugün ilkokullarda 5 milyon öğrencinin olması sevinci bir gelişimdir.

Türkiye'de hızla gelişen okul ve öğrenci sayısı bu günün Ekonomik şartlarına göre eğitilmemektedir. Yurdumuzun gelişen sanayi ve Ticari dallarındaki şartları gözönüne alınmamaktadır.

Sanat Okullarından mezun olanlara Teknik Üniversite Ticaret Liselelerinden mezun olanlara İktisat, Hukuk, Siyasal bilgiler fakültesi ile İmam — Hatip okulu mezunlarına İlahiyet fakültesi kapalıdır. Halbuki burada okutulan dersler saydığımız fakülteerde okutulan müfredata uygundur.

Türkiye'nin koşulları artık eğitimin, gelişmekte olan sanayiye ve üretime göre ayarlanmasıdır. Üretimde verimlilik sanayide kalite ucuzluk, ancak radikal bir eğitimle olur.

URFA

Bir hasret bileniyor kor kor
Fitilliyor vahset acılarını tek tek
Gözler tekerleklerde çakıllı ve ezik.
Bizi gözleri tekerlekleri iten,
Zalim bir felek ayırdı.
Seni ve beni böyle uzak kentlere
İşte böyle çekiyorum sineme gurbet zehirini yudum yudum
İşte böyle gerçek sevgili Urfam..
Dost unutmaz sev iyi acıyı
Seni herşeyinle özliyorum...

Ceylân gözlü Bacılar
Şefkat ruhu Analar
Huzur isteyen Ağabeyler
Ve kalbi sevenine çarpan Bahalar?..
Para şöhret aşk yalan yalan
Dostluklar kalacak. Bakı..
Benim gerçek sevgilim Urfa?
Ben sıcak avuçlarımmı kam sıcak çocuğuyum
Bir çift göze değişmem seni
Cahil değilim ben,
Benim gerçek sevgilim URFA...

OSMAN ERKAN

Yusuf Başa Mah. Erdem sok, No: 11/A — URFA

İSLÂMDA İŞÇİ HAKLARI

«... İslâmiyet, Cemiyetlerin sosyal bünyesine en uygun şartları vaz etmesi ile bugün üzerinde durulan ve çilesi çekilen meselelerde söz sahibi olmuştur...»

İslâm inancına göre sebepsiz ve fuzuli hiç bir şey yaratılmış değildir. Küçük bir böcekten en mükemmel yaratık olan insana kadar her şeyde bir hikmet vardır. Buna göre biz dünyada herşeye bir değer veririz. Çünkü İslâma göre herşey insan için yaratılmıştır. İnsan kendi yaratılış gayesini daha iyi anlayabilmesi ve yolunu seçebilmesi için diğer yaratılış gayesini daha iyi anlayabilmesi ve yolunu seçebilmesi için diğer yaratıklardan istifade eder. Kur'an-ı Kerimde : «Biz orada (toprakta) hurmalıklardan, üzüm bağlarından nice bostanlar yaptık. İçlerinde pınarlardan (nice-sini) fışkırttık.» (1) buyruluyor. Bunların zikrinden murat insanın dünyada rahat etmesi için Allahın yarattığı her şeyde bir faydanın bulunduğudur.

Yalnız insanlar hayatta aynı hak ve vazifelere sahip olmazlar. Sadece insana has özelliklerde aralarında fark yoktur. Zira hayatta yapacakları mücadele ile durumlarını tâyin ederler. Yoksa insanların hayat şartları hiçbir zaman aynı olmaz. Bütün insanlık aynı seviyede hiçbir zaman olmadığı gibi, bundan sonra da olamayacaktır. Çünkü her zaman bir idare edenle, idare edilenler olacaktır. Her zaman bir âmir bir de memur sınıfı bulunacaktır. Nizamsız ve düzensiz bir topluluk olamaz. İnsanlığın hayat mücadelesinde tek gayesi, insanlığı daha iyi şartlarla yaşatmak ve onları refaha kavuşturmaktır. İslâmda ihtirasın yeri olmadığına göre herkes durumuna göre pek çok vazife düşmektedir. Bunun için Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyruluyor: «Allahın kiminizi, kiminizden üstün kılmağa vesile yaptığı şeyleri unmayın.» (2).

İslâm'da idareci zümre ile halk arasında daimi bir irtibat vardır. Fakir tabakayı idare edenler kendi kabuklarına çekilmezler halkın için den geldikleri için dertlerini bilir,

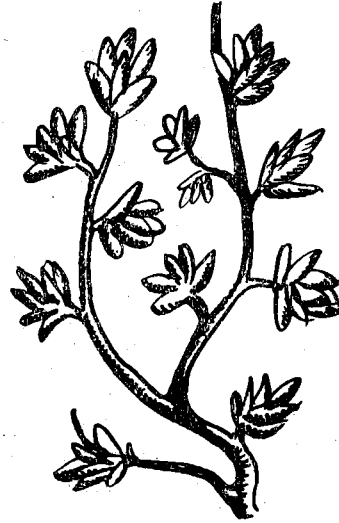
onlara faydalı olma yolunu ararlara İmam-ı Gazalî idareciler için: «Sabah namazından sonra atına binip tebaasına bir haksızlık yapıp yapılmadığını teftiş için taşraya çıkmalıdır.» (3) der. Şayet idare edenler halkın dertlerine kulak asmazlar. Avrupa'da tatbikini gördüğümüz sınıf farkı ve idare edenle edilen arasındaki sosyal ayrılıklara yol açarlarsa, memleketlerinde anarşi baş gösterir. Sınıf çatışması vukubulur. Batı devletlerinde bunların bir çok örneklerine şahit olduğumuz halde İslâm memleketlerinde tarih boyunca bu türlü düzensizliklere tesadüf edemeyiz. Çünkü İslâm dininin ruhunda olan insan emniyeti ve refahı hakkı ile tatbik edildiği devirlerde insanlar arasında en mükâmil içtimai denge sağlanmıştı. Keykâvuş (Kâbusname) adlı eserinde oğluna idarecilik vasıflarını tarif ederken zikrettiği prensipler hikrimizi doğrulamaktadır: «Eğer günün birinde vezir tayin olunur, san aklın fikrin ziraat işlerini ıslah etmede olmalıdır. Zira iyi bir hükümet silâhlı kuvvetlerle emniyet altına alınabilir. Silâhlı Kuvvetler ise altınla tutulur. Altın ziraatla elde edilir. Ve ziraat ise köylüye adalet ve hakkaniyet dairesinde verilmesi icabedenin verilmesi ile kalkındırılır. Bu itibarla âdil ve insafli ol.» (4).

İnsan yaratılışında en kuvvetli duygu ihtirastır. İnsanlar ihtirastla-

rını tatmin için en meşru nizamları hiçe sayarlar. Farabî: «İmparatorluk kurmak için sebep zayıfla tahakküm etmek için daima hasret çeken insan tab'ında mevcuttur.» (5) der. İslâm ezmek ve tahakküm etmek ihtirasını insanın içerisinden silip atar. Temiz duygularla ve âdil hareketlerle dünya nizamını sağlamak hedefini güder.

Zahmetsiz kazanç, tufeyyilik yoktur İslâm'da. Cemiyette durumumuz ne olursa olsun hayatımızı başkalarının sırtından kazanmayız. Bir hadisde şöyle buyrulur: «Hiç bir kimse kendi ekmeğini yemekten hayırlı bir lokma asla yememiştir.

Allahın peygamberi olan Hz. Davut da kendi elinin emeğini yerdi.» (6).

Bundan hareket ederek İslâm idaresi kim olursa olsun, herkesi aynı şartlara tabi tutar. Hz. Ömer evinin nafakasını temin için gece kervanların konakladığı yerlerde ücretle bekiçlik yapardı. Taksim edilen malda halkla aynı hisseye sahipti. Bunun gibi idareciler halkın durumuna göre kendilerini ayarlarlardı. Onların üstün ve gizli bir hayatları yoktu. Onlara vazifelerini hatırlatan idari mercilere saygı beslerlerdi. Bugün sosyal adalet edebiyatı yapanların suratlarına çarpılacak en açık delil şudur: «Emevi hükümdarlarından Ömer Bin Abdülâziz kerimelerine bayram elbisesi almak için bir ay evvelinden tahsisatını hazineden almak istemiş fakat maliye vekilinin bir ay sonra hayat ta olup olmayacağına dair bir ka-

fiyet mevcut olmadığını söylemesi üzerine maaşını avans olarak almaktan vazgeçti.» (7) Elbette hükümdar ne kadar para isterse alabilirdi. Fakat aldığını hak ederek almak duygusuna sahip olduğu için böyle hareket etmiştir. Kur'an ve hadis yolunu tutan ve halka örnek olacak bir müslümanın tutacağı yol da bundan başkası olamaz. «Hz. Fey gamberden: «En temiz kazanç hangisidir?» diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: «Kişinin kendi el emeği ile bir de temiz ticarettir.» (8).

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyruluyor: «Allah rızık hususunda kiminle kiminizden üstün kıldı. O üstün kılınanlar onda hepsi eşit olmak üzere rızıkla onu ellerinin altındakilere verici değildiler. O halde bunlar, Allah'ın nimetini bilecek inkâr mı ediyorlar?» (9) bu âyet bize halkın muhtaç ve fakir tabakaasına karşı vazifelerimizin olduğunu hatırlatıyor. Ve hattâ ikaz ediyor. Zengin ve mal sahibi kimseler için yapılan bu ilâhî hitabdan sonra bütün varlıklı müslümanlar sosyal dengeyi sağlamak babından çalışmadan geri kalmamışlardır. Hiç bir devirde Aristokrat sınıflar İslâm ülkelerinde görülmemiştir. Tarih buna şahittir. Şayet zenginler hegemonyası olsaydı İslâmı yıkmak isteyenler fenalıklarından bir an geri kalmazlardı. Halbuki bugün durum tamamen aksinedir. Sahte sos-

yal adalet simsarları kendilerine taraftar bulmak için İslâm'daki içtimai görevleri kendilerindenmiş gibi göstermeğe çalışmaktadırlar. Prof. Muhammed Kutub yukarıdaki fikrimizi şu sözü ile teyit ediyor: «Büyük İslâm fakihlerini mal sahibi sınıfı korumak gayesi ile çalışmalar aleyhine içtihat yapmadıklarına dair tarih şahadet eder.» (10) Bizim için uyulması gereken ve tatbiki en uygun olan yol Hz. Peygamberin yoludur. Bu yol Allahtan gelmiş ve Allaha gidecektir. Bu inançla, yine halk tabakasını aziz tutan ve refah içerisinde yaşayan idarecilere ikaz mahiyetinde olan Hz. Peygamberin şu hadisi şerifini zikretmemiz kâfidir: «İş başındakilerin en fenası (idaresi) altındakileri hor kullanandır.» (11).

İslâmiyet cemiyetlerin sosyal bünyesine en uygun şartları vaz etmesi ile bugün üzerinde durulan ve çilesi çekilen meselelerde söz sahibi olmuştur. İslâm âlimlerinde İbn-i Ebî Rebî geri kalmış devletlerin üzerinde durduğu mesafelere milâdî 9. asırda parmak basmıştır: «Bir memleket halkının iki türlü topluluğu vardır: Köylü yahut çiftçi ve şehirli. Köylü kısmının ehemmiyeti bütün memleket halkının gıdasını istihsal ettiğinden ileri geldiği söylenir. Ve bu itibarla köylü memleketin dayanılacak kısmıdır, mesnedidir.» (12) İktisadî ve sosyal bakımdan geri kalmış memleket

lerin en büyük dayanakları halkın ekseriyetini teşkil eden köylü ve işçi olduğuna göre, onun üzerinde durmak mecburiyetindeyiz. (13) Çünkü köylü kendi işinin işçisidir. El emeği ile çalışır. Kazandığı en meşrû kazançtır. Bunu kimse, elinden alamayacağı gibi kimse de göz koyamaz. Çalıştığının tam hakkını alacaktır. Bu İslâm'da değişmeyen bir kaziyedir. Bir hadis-i kudsi'de (14) Allah şöyle buyurur: «Bir kimse (ücretle) bir işçi tutar ve ondan istifade eder de ücretini vermez. Kıyamet gününde ben o kimsenin hasmıyım.» (15)

Asırlar boyu Avrupa'da sömürülen, patronlara mücadele eden ilk, halkın sırtından geçinen patronların örnekleri hala yaşarken İslâm bunun aksine en meşrû yolunu devam ettirmektedir. Hiç bir zümre

den yana olmamış, cemiyetin refahı için prensipler vaz'etmiştir. Prof. Muhammet Kutup: «İslâm halk sınıflarına vermediği teşriî veya kazâî hakları idarecilere de vermediği için sınıflar meselesi ile zihinlerimizi karıştırmak doğru olmaz... İslâm nizamında arazi sahiplerinin başkalarını köleleştirmeye veya arazi mülkiyetini istismar etmeye sağlayan haklar tanınmamıştır.» (16)

Yukarıdan beri anlatmak istediğimiz İslâmiyetin bütün gücü ile çalışan halkların işçilerin en tabii hakları olan emeklerini en meşru bir hak görüp desteklemesidir. İslâm nizamında işçi hakları ağır müeyyideler va'etmeden insani yollarla garantiye alınmıştır. Bu hususta bütün amirler akıl sahiplerine ve kültürlü insanlardır. Biz de iki hâdisle hem mevzumuz son verelim hem de yazımızın ana fikrini Hz. Peygamberle neticceye bağlayalım.

«Muhakkak ki insan, eliyle kazandığını yemekten hayırlı hiç bir taam yiyemez..» (17)

«İşçiye teri kurumadan ücretini veriniz.» (18)

1 — Yâsin Suresi: 34

2 — Nisâ Suresi: 32

3 — İslâmda Siyasi düşünce ve idare (sayfa: 108)

4 — İslâmda siyasi düşünce ve idare (sayfa 81)

5 — İslâmda siyasi düşünce ve idare (sayfa 64)

6 — Tecrit tercemesi, Cilt: 6, sayfa : 442

7 — İslâmda siyasi düşünce ve idare sayfa: 110

8 — Bulul-Meram, cilt 1 sayfa: 158. Tercit tercemesi: cilt 7 sayfa 168

9 — Nalh suresi 71

10 — İslâmın etrafındaki şüpheler: sayfa 100

11 — Riyâz-üs-Salihîn, cilt 1 sayfa 233

12 — İslâmda siyasi düşünce ve idare sayfa 39

13 — Yukarıda çıkacak bir eserimizde İslâmi cepheden içtimai meselelerimiz etrafınca ele alınacaktır.

14 — Hadis-e Kutsi: Mana Allahın söz peygamberden olan ayethadis arasında sözlerdir.

15 — Bul'u-ul-Meram, Cilt: 1 Sayfa: 188 Tecrid Tercemesi Cilt: 6 Sayfa: 66 Tac. Cilt: 2 Sayfa: 201

16 — İslâmın etrafındaki şüpheler sayfa: 113

17 — Tecrit Tercemesi cilt: 5 sayfa 352

18 — Bul'u-ul-Meram cilt 1 sayfa 118

Harran, Tarihi Kültür Şehri

Urfayı Camieri bu camilerin üze-
rinden yükselen minareleri; ilâhi ye-
şilliği ile berrak suları ve yüz-
yılları görmüş koca gövdeli selvile-
ri ile bir çiçek demeti gibi semaya
boy veren tarihi abideleriyle seyret-
tikten sonra tarihlerden tarih yara-
tan Harran şehrine geçelim.

Miladın ilk yarısında yaşamış o-
lan Amasyalı STRABON meşhur
eserinde üç memleket adı saymak-
tadır. Birinci Fırat havzasında Kom-
magen) dir. Merkezi Samsat olan
bu küçük memleket çok verimli o-
valarda bulunuyormuş. İkincisi (Mik-
don) dur. Masion dağları eteğinde
Nisibis Nusaybin üçüncüsü (Karhai)
HARRAN şehirleri idi. Bunlar sular
la çevrilmiş kalelerdir.

Bazı kayıtlara göre, Harran -
Karhai - M.Ö. 4000-5000 yılları a-
rasında Sümer ve Hititliler tara-
fından kurulmuştur. M.Ö. 2000 Sa-
miler, 2000-612 Asurlular hakimiyet-
leri altına girmiştir. Ve bu yıllar
arasında birdenbire yürüyerek ; şö-
retli şehir ve medeniyet merkezle-
rinden biri olmuştur .M.Ö.612 de
Asurluların devrilmesi ile Harran,

Met ve Banil devletlerinin eline geç-
miş M.Ö.600 Pres Krallığı eline geçti
ve bu istilâ 530-531 senelerine ka-
dar devam etmiştir. Mekondaya'-
lıların - Persleri mağlup etmeleri
üzerine Harran şehri, 323 de İske-
dere tabi olmuştur. İskenderin ö-
lümü ile Harran, Selefkos'un hisse-
sine düşmüş. 327 sene devam eden
Selevkıyan devleti, Roma'lılara yap-
mış olduğu bir muharebede, Ponpe-
os ordusuna mağlup olmuş ve Har-
ran, Roma hudutları içinde kalmış
tır. (M.Ö. 64). Roma'lılar bir asra
yakın, hakim oldukları Harran'a
büyük hizmetlerde bulunmuştur.
M.S. 300 yılların Harran'a saldırı-
lan Ağbalar, Harran'ı ele geçirmiş-
lerdir. Bu arada devamlı suretle el
değiştiren tarih ve Tabiatın virane
ye çevirdiği tesisleri tamir ettire-
rek mamur bir şehir haline soktu-
ğu Harran'ı Romalı'lar, Arap akın-
larına karşı kullanmışlarsa da tutu-
namamış ve bu şehri terk etmek
mecburiyetinde kalmışlardır. M.S.
750. bu tarihten itibaren Araplar,
Harrana ehemmiyet vermiş, İslâm
kültür ve medeniyet merkezi ola-

rak değerlendirmişlerdir. M.S. 1071 de, Malazgirt meydan muharebesini kazanan Alparslan, Harran'a layık olduğu ehemmiyeti vermiş ve beşinci asrı değerlendiren tesislerden Medrese ve HARRAN DARULFUNDU'nu kurmuş ve ihya etmiştir.

Bugün Harran'da Selçuklulara ait, başta üniversite olduğu halde bir çok kalıntılara tesadüf etmekte dir. Bunlar yıkık ve harap bir halde dir.

Harran bölgesi, verimli toprak lariyle diğer bölgelerden ayrılır. Bu sebeple buranın, tarihten beri çiftçiliği meşhurdur. Tarihte yalnız arazi bakımından değil coğrafi faaliyet itibariyle de bir çeşit sahası bulunan bu ülkede, siyasi hayat çok karışık geçmekle beraber medeniyet alanında devamlı bir ilerleme göze çarpar.

Birçok ülkelerde büyük hizmetler yaşatan Sümerler, Harran'da da medeni gelişmeye sebep olmuş, ticari münasebeti ile birlikte, birçok medeniyet unsurlarını yaymış, bu bölgede de refah ve saadetin artmasına hizmet etmişlerdir.

Bugün, geniş bir sahayı kapsıyan eski şehir harabeleri, eskiden akıllara hayret verecek bir kültür şehri imiş... İlk çağlardan Harran Üniversitesi devrin en yüksek ilim kaynağı halinde imiş... Her yer

Fırat'tan alınan yer altı kanallarının getirdiği sularla güllük gülistanlık imiş... Harran'dan Urfa'ya kadar uzayan yol, hep nar bahçeleri arasından geçermiş... Bugün o medeniyetten, bir yığın enkazdan başka bir şey kalmamıştır.

HARRAN KALESİ : Harran Kalesi, biri asıl kale diğeri de aşağı sur olmak üzere iki parça halinde dir. Aşağı sur, bütün şehri içine almaktadır. Genişliği, bir kilometre lik bir çevre içerisinde dir. Yüz metrede bir olmak üzere on burçlu tahkim edilmiştir. Surların yüksekliği, tahminen 6-8 metre kadardır. Batı ve Doğu yönlerinden iki kapısı görülmektedir.

İçkale, 7-8 metre yükseklikte surlarla çevrili, altı burçlu, içerisi büyük konaklarla süslü, gerek erzak anbarları, su mazhenleri, burçların iç kısmındaki iki katlı muhafızlara ait barınaklar hepsi de az çok belli olmaktadır. Kemerli, işlemeli doğu ve güney yönlerine açılan iki kapısı ve doğudaki kapı üzerinde bir de arslan kabartması mevcuttur. Ayrıca kalenin doğusunda (İmam Bakır), kalenin batısında (Şih Hayati Harmani) isimlerinde Türbe ve ziyaretgâhları bulunmaktadır. Urfalıların bunlara karşı çok büyük bir saygısı vardır, ziyaretgâhtır.

Urfa'nın Prehistoryası

(Urfa'da taş devrini yaşamış olan insanların tarihi).

İbrahim BILLURCU

Urfamızın tarihi hakkında bugüne kadar yazılan birçok küçük çap da yazılar vardır. Fakat bugüne kadar Urfamızın tarihi taraflı bir şekilde tarihçilerimiz tarafından ele alınmamıştır. Urfamız yazının icadından binlerce sene önce mağara devrini yaşayan insanlar tarafından işgal edilmiş ve bu devir uzun bir zaman devam etmiştir. Biz bunları nereden anlıyoruz. Şimdi bunları kısaca izah edelim.

Urfamız insanların yaşamasına elverişlidir. Suyu bol toprakları verimli, mağaralarının bolluğu taş devrini yaşayan insanlar için bulunmaz birer mesken yerleri idi. Türkiye'de Diyarbakır'dan sonra en fazla mağarası olan yerde Urfadır. İşte bu mağaralarda insanlar uzun bir müddet yaşamışlardır. Biz bunları kesin olarak bırakmış oldukları kültür ve medeniyetlerinden anlıyoruz. Yaptığım araştırmalarımda Ur-

fanın şehir stadyumu çevresinde taş devrine ait bir el baltası buldum bu el baltası Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji müzesinde saklıdır. Sayın müze müdürümüz Hamevioğlundan bu tarihi eseri Urfa müzesine kazandırmasını arzu etmekteyiz.

Yine Türkiye'de taş devrine ait ilk buluntu Birecik civarında olmuştur. Urfamızın bu yazısız tarihini meydana çıkarmak için Bozova kazısında da kazılar yapılmıştır.

Daha sonraki yazılarımda bulun-
tuları açıklayacağım. İyi günler si-
zin olsun, saygılarımla...

Kaymayagörsün Ayağı Bir Toplumun...

Büyük bir toplum kir kere düşmeyegörsün; bir kere ayağı kayma ya görsün güngörmüş bir halkın. Ah, ne paniktir o! Ne yuvarlanmıştı o başaşağı!

Küçük toplumların iniş ve çıkışları da küçüktür. Ama büyük toplumların çıkışların nasıl aklı aşan bir hız ve kalite de ise düşüşleri de çokdefa sanıldandan çok daha korkunç olmaktadır.

Evet, Mısır Medeniyetinin çöküşü, Mezopotamya ülkelerinin maddi bakımdan olduğu kadar ve daha çok mânevi alandaki çölleşmeleri, Gerek medeniyetinin sönişü ve dev yapılı Roma sütünlarının devrilişü... hep aynı sallantılar, şaşırtıcı alçalışlarda oldu.

Büyük ve uygar toplumların şüur alanı küçük ve ilkel toplumların kine göre çok geniştir. Bir kerede bu şüur idrâk, düşüşe ve çöktüşe, alçalış ve inişe kaptırmasın kendini. Güç bitmiş, fakat etkilenme ve duyarlılık, engin bir ölçüde genişlenmiş... Nasıl kendini derlersin toplarsın o insanlar? Bu toplumlar, çok defa çözüm yokluğundan değil ri yavaşlıkla azgın acele, korkunç

vurdumduymazlıkla o'nmaz gözü yaşlılık böylesi toplumlarda içicedir.

Düşmanına karşı ne kadar hoş görürlüdür o toplum! Sanırsınız ki insanlığı evrensel barışa götürecektir bir yeni insancılık çağının mustucu su olmakta. Oysa aynı zamanda ne kadar zalimdir kendinden olana, kendi içinden, kendi tarihinden gelece.

En küçük ve hurda, en akıl ermez adalet hesapları o toplumda yapılır. Ve yine aynı toplumda en büyük adalet cinayetleri hiç çekinilmeden ve sözde en aydın olan katlarınca gönülden ve alkışlanarak işlenir!

Görünüşe dışa karşı ne büyük dikkat, içe karşı ve doğru ne büyük körlik! Gerçekten ise dışa körükörüne teslim oluş, içe karşı da kıyasıya direniş ve dayatış.

Bir kere kaymayagörsün ayağı bir toplumun... Vatan hainliği, yurt aleyhine çalışma ülkücülük sayılır, öte yandan gerçek ülkücülük de gerilik ve yurt düşmanlığı.

Ölçüler bütün bütün kaybolmuştur âdeta bu toplumda. Toplumun yorgun omuzları bu yarılanmış şüurun duyarlığını taşıyamamakta-

dır. Her duygu kendini dışa vururken tersiyle ifade etmektedir. Onun için dostunun düşmanı, düşmanın hayranıdır o toplum artık.

İç tutukluk, toplumu samimilikten sahteliğe, kendine güvenden kenden şüpheye, doğruluktan yalana dostoğru yürümekten şaşkınlığa itmiştir.

En büyük mazlumlar da, en büyük zalimler de artık o toplumda kucak kucağıdır kimi zaman da bıçak kesimi ayrılmışlardır. Sözün en söylenmemesi gerekeni gününbirlik dedikodu halini almış, en söylenmesi gerekeni de en büyük cezalarla yasaklanmıştır.

Buyruk ve yasak, suç ve ceza, inanç ve iş yerdeğiştirmeler, toplum tam bir koas ve anarşi içine yuvarlanmıştır.

İslâmın en aydınlık dönemlerini yaşayan bir toplum sapmış olursa.. yani iş'âm deyimlerine göre toplum mürted olunca, yukarıda tablosunu çizdiğimiz herhangi bir toplum düşüşünün düşünülebilecek en şiddetlisi ile cezalanacaktır. İlâhî Kudret tarafından elbet..

Kişi mürted olursa, yani islâmı bırakıp ta yanlış inanç ve varoluşların kucacağına kendini atarsa, islâm toplumunun ona vereceği ceza belli olduğu gibi, o cezadan önce o kişinin kendini böyle birdüşüşle peşin cezalandırılmış olması apaçıktır.

Ama toplum mürted olursa... işte o vakit, topluma kim ceza verecektir?.

Yoksa böyle bir toplum cezasız mı kalacaktır?.

Hayır! Dünyada bir hardal tane-si kadar iyilik ve kötülük kaybolmaz. Bir zerre suç cezasız ve sevap armağansız kalmaz. Bu kural, ilâhî bir kanun olduğuna göre, yeri ve göğü dolduracak büyüklükte bir haksızlık ve suç olan, islâmdan dönme, caymanın en büyük cezadan kurtulmasına imkân yoktur. Toplum mürtedliğinin tepkisiz kalmasına ne gök ve ne de yer razı ola bilir.

Toplumun ayağı kayar. O kendini içinden çıkan kahramanların zaferi ile bu düşüşten kurtulamazsa,

önü uçurumdur. Uçurumların girda-
bında dönüp duracaktır artık o.

Toplum sapar. Sapkınlığının ilk,
ateşten zakkum yemişlerini görür
görmez kendini toplamazsa türlü
toplumsal hastalıklar, kabuslar ve
hayaletler başına düşecek ve o
böylece cezalanmış olacaktır. Bede-
nin cüzzamı, firengisi, kanseri var
dır. Sapmış toplum ruh ve göğresi
ne de cüzzamı, firengisi, kanseri
vardır. Taklit, toplum ruhunun firen-
gisi aşağılık duygusu toplum zihni-
nin cüzzamı, zengin düşünce hayatı-
nı yitirir, toplum hayatının kanse-
ridir.

Toplum azar. Şeytanın yardımcı-
ları olan bir takım yalancı kahra-
manlar onu düzelmek adınadaha da
azdırır, yoldan çıkarırlar O kişiler
putlaştırılır. Böylece toplum, en il-

kel toplum, putatapan toplum hali
ne gelir ki, bu, sapmış toplumun
kendini kendi eliyle bilmeden ceza-
landırmasının en keskin görüntüsü-
dür.

Demek ki, mürted bir toplumu
Allah taktir ettiği tarih şartları ve
sosyal kanunlar çerçevesinde ceza-
landırır. Mantığını tersine çevirir,
gerçek bilgisinden ve hikmetten
mahrum eder onu. Bir nevi başaşa-
ğı gelecek şekilde onu mänen idâm
etmiştir. Artık başaşağı asılmış gi-
bi olan o toplum akı kara, karayı
ak görecektir. Huzurdan rahatsız
olur o. En şiddetli rahatsızlıklarda
da rahat aramaya kalkar, huzur
bulmaya çalışır! Kendine sapıklık
yolunu öğütleyenleri izler. Kurtuluş
yolunu gösterenleri de taşlar. Ken-
disine en kanlı vuruşları indiren, ca-
nının dostudur. Böylece o halkı Al-
lah daha dünyadayken cehennem
hayatına mahkûm etmiştir. Ruh
bir cehennemde kavrulup durmakta-
dır mürted toplumun.

O toplum, dünyanın bütün insan-
ları ve toplumlarınca hor bakan
toplumlara yaltaklanır durur. Yal-
taklandıkça küçümsenir, küçümsen-
dikçe daha çok yaltaklanır. Ne dü-
şüştür o Yarabbi!

Yalnız Allah'a ve Allah yolunun
erlerine karşı alçakgönüllü değil-
dir. Hattâ gururludur!

Ama bu gururu kafasının kısa za-
manda kayalara çarpmasına sebep
olur olmasına. Yine de uyanmaz, uğ-

ranılan şiddetli cezayı göremez. Bu düşüncü de Doğru Yoldan yeteri kadar ayrılmadığına bağlar! Ona göre suç, kendini eskiden yücelten uyarılıktır. Kendine değil de tarihin imtihanını başarıyla yüzakıyla vermiş düşünceler, duygular ve davranışlardır. Kendi tarihini dolduran şanlı anlarıdır. Böyle bir toplum, suçu, kenarda köşede tek tük, âdetâ toplum dışı durumda kalmış doğru kişilerin omzuna yükler. Tanrı yolunun son izlerinden ve silik anılarından bile kurtulmak ister. Ve o kurtuluş adına, düzeltmek adına ne yapsa büyük bir sapmaya, düşüşe, şaşkınlığa uğrıyacaktır. Böylece bizzat sapmanın kendisi, düşüşün kendisi cezayı da beraber getirmiş olmaktadır.

Evet, din, nasıl iyiliğin, mutluluğun, ilerlemenin ve yücelmenin tohumlarını beraberinden getiriyorsa, ondan çıkış ve uzaklaşmak demek olan mürtedlik de kötülüğün, sapmanın, düşmenin, çürümenin, kısırlaşmanın ve korkmanın, yeri göğü leş kokusuyla kokutmanın iğrenç tohumlarını beraberinde getirmektedir.

Evet, ilâhî ölçü hiç şaşmadan ebedî olarak hükmünü yürütmektedir. Bir toplum iyilikten, doğru yoldan ayrılmadıkça Allah da o toplumu doğru yoldan ayırmaz; ama bir topluma gün gibi açık gerçeği islâmî, Kur'an yolunu bırakır

da karanlıkların peşine takılırsa, yoldan çıkarsa, Allah da onun yolunu büsbütün karıştırır, onu büsbütün şaşırır. Sanki o toplumdaki iyi güzel ve doğru bir rüzgârla silinmiştir. Güzel, doğru ve gerçek sesler kaybolmuş, çirkin, kötü ve yalan sesler ortalığı çimlatmaktadır.

En azından hür düşüncenin merkezi olması gereken Üniversite, böyle bir toplumda köleşme doktorlarıyla dört elle sarılır; tutsaklığı özgürlük şarkıları gibi çağırır.

Böyle bir toplumda, tarih, hainleri kahraman, kahramanları da hain sayan bir şarlatanlık ve dalkavukluluk edebiyatı olmuştur.

Böyle bir toplumda felsefe, inkâr hezeyanlarının, mantık yoksulluğunun zavallı huritlarıdır.

Böyle bir toplumda bilim, ezber ve taklitçilikle hafızaya yüklenmiş kör bir yığın aktarma bilgilerdir.

Böyle bir toplumda basın, ahlâksızlık propagandası, cehalet reklâm cılığı, kendi ülkesinin öz değerine hareket, yabancı ve düşman kültürlerin salgılandığı kalitesizliğin ifrazat bataklığına saplanıp kalmaktır. Böyle bir toplumda basın, şanlı dördüncü kuvvet değil, süflü beşinci koldur.

Böyle bir toplumda, edebiyatta ünli kişiler, bir yetenesizler ordusunu meydana getirirler.

Böyle bir toplumda aydın, halktan kopmuştur, halk aydından kop

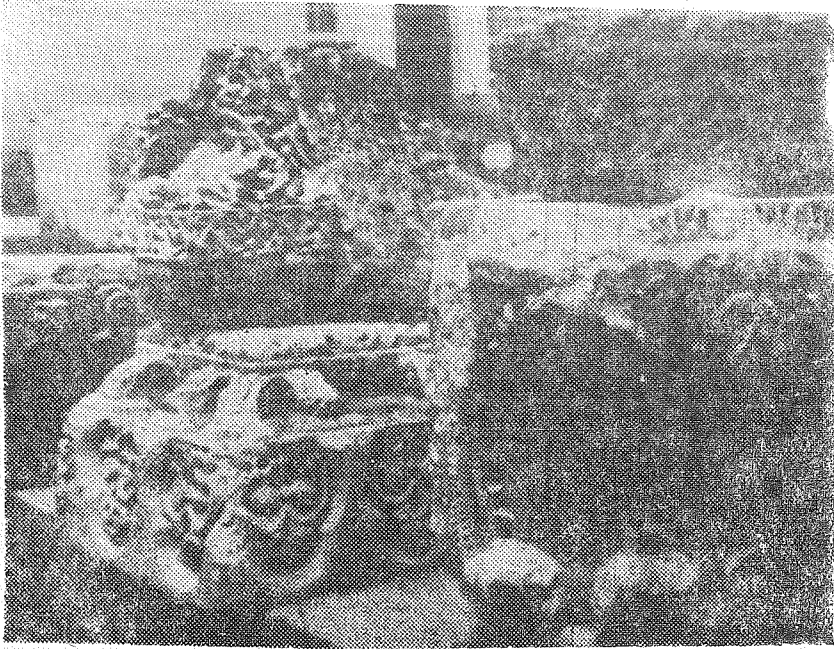
muştur. Eski kültür yok edilmiş, yerine yeni bir kültür de konulamamıştır.

Toplum feragat ve aşk toplumu olmaktan çıkarılmış, küçük çıkarlar ağı haline getirilmiştir.

Deha göplükte, küçük kurnazlık suyun başındadır.

Hiç kurtuluş ümidi yok mudur bu hale gelmiş bir topluluk için? Var dır. Ve o kurtarıcı, öz mayasını bütün yitirmeyen halkın içindedir.

Bu toplum nerede diyeceksiniz. Derim ki, gözünüzü yumup elinizi uzatınız, korkarım ona dokunacaksınız.

Urfa müzesini süsleyen tarihi sütun başları

Ağlayan Kudüs

Mehmet H. ÖCAL

«—İslâm aşkı için vurun,
Vurun Küffarı Askerler...
Bizim için yaratıldı;
Bizde kalmalı bu yerler...»
Diye diye coşan Hakan,
Coştukça coşturan Hakan;
Selâhaddin-i Eyyübi,
Kükremiş bir arslan gibi,
Şanlı orduyu kaldırdı,
Haçlı sürüye saldırdı..
Rabbim, kaçınıcı vuruştı,
Kaçınıcı karşı duruştu :
Bitmiyordu (Ehli Salıp)...

En sonunda Tanrı galip
Eyledi Selâhaddin'i
Çiğnetmedi Hilâlini..
Kudüs yine İslâmındı,
Medine'nindi, Şam'ındı..

Süleyman'a kalamadın,
İsa'ya yar olamadın..
Ömer fethine kanmıştı,
Yavuz aşkıyla yanmıştı;
Şimdi ellerdesin Kudüs,
Şimdi dillerdesin Kudüs..

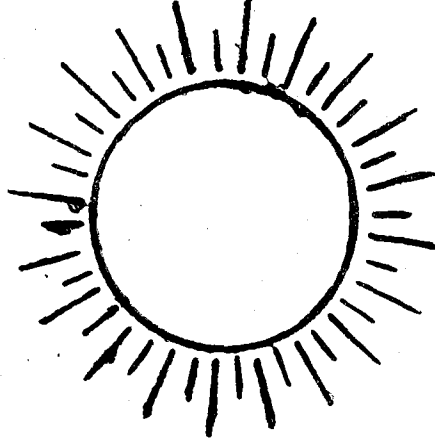
İslâm'ın bir Kâbe'siydin,
Mukaddes kitabesiydin..
Affedilmez bir gafletle,
Sosyalizme ülfetle,
Seni mahv ettiler Kudüs,
Küfüre gittiler Kudüs..

Kubbetu's-Sahra donmazdı.
Mescidu'l-Aksa yanmazdı;
İslâm bilinseydi Kudüs,
Gönül verilseydi Kudüs..

Musa ası'yla dokunsa
(Mukaddes Su) yine aksa;
Selâhaddin'in aşkıyla,
Yine ezanlar okunsa..
Kurtuluşumuz yakınsa;
Yine ağlar mısın Kudüs,
Ciğer dağlar mısın Kudüs?.

Bu aziz, mübarek günde,
Diz çöktük Hakkın önünde :
Yalvarırız sana Kudüs,
Yine dön İslâm'a Kudüs..

İKRAMİYELİ

G Ü N E Ş

Sofra Tuzları

Tuzlarımız itina ile hazırlanmıştır

AHMET GÜNEŞ

Yeni Hal İçi

URFA

Balıklı Gölün Hikâyesi

Aynzel Halülülrahman

Urfa'nın güney batısında Halk tarafından efsanesi dilelere destan olan bu Hazret-i İbrahim'in ateşe atıldığı yer olarak gösterilen AYN-ZELİHA isminde 50 metre uzunluk ve 30 metre genişliğinde bir göl vardır. Yerli halkın göller hakkın da çeşitli efsane ve inanışlara sabit tir. Bunlardan birisini, efsanede olsa daha sıhhatli malumat bulunmadığı için hikâye edeceğim.

O zaman Babil'de Nemrut hüküm dardı. Saray Kâhini, birgün müsaade alarak Nemrut'un huzuruna kahulûnu istedi ve kabul edilerek bu zura alındı. Kâhinin :

— Ya Nemrut, Pek yakında yeni doğacak bir çocuk kevmi dinle rinden ayıracak, sana karşı gelecek Emirlerinde itaat etmiyecek, Kâvmini sana düşman edecek. Demesi üzerine Nemrut, saray ağasını :

— Sınırlarımız dahilinde ne kadar gebe kadın varsa hepsi toplanacak

ve hapsedilecek. Diyerek sıkı bir emir verdi.

Nemrut'un, Mezopotamya'lı Azer isminde bir de başveziri vardı. Saray ağası, bütün gebe kadınları toplatarak hapsedtirmişti. Halbuki, Azer'in karısı Zeliha gebe idi. Fakat Zelihada hiçbir gebelik a'âmeti görülmediği için o hapsedilmemişti. Nemrut bu işin ifratına kaçmış. Hapiste bulunan gebe kadınlar doğurdıkları anda, çocuklar boğdurluyor, ölüleri vahşi hayvanlara yediriliyordu. Gün, saat gelmiş çatmış Zeliha sancılanmaya başlamıştı.

Kocasından da gizlediği bu mühim meseleyi kimseye duyurmamak için bir mağaraya sığınarak orada doğurmuş. Günde üç defa mağaraya gitmek suretiyle çocuğunu emziren Zeliha, gine bir gün İbrahim'i emzirmek için gittiğinde, bir geğişin çocuğu emzirdiğini görmüş ve

günde üç defa gittiği mağara vazi fesini haftada bire indirmiş.

Seneler geçti. İbrahim on altı yaşına gelmişti. Gün ışığınca mağara dan çıkar, akşama kadar gezer, akşam olunca tekrar mağaraya yatar dı.

Bir gün kale nöbetçileri, Uzun boylu, kıvrıkcık saçlı çok genç ve yakışıklı bir delikanlının kale kapısı önüne gelerek Nemrut'u görmek istediğini saraya bildirirler. Nemrut :

— Sorun bakalım isteği neymiş, diye sordurunca, İbrahim sert bir mukabelede bulunmuş ve :

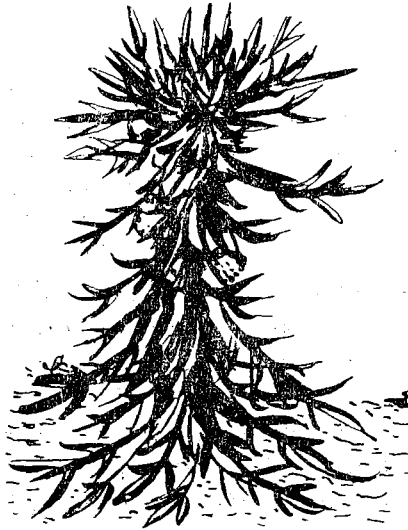
— Söyleyin Nemrut'a kalesini al mağa geldim.

Bu istek, Nemrut'dan tutunda saray sspürgesine kadar bütün kale halkının alay etmesine bir vesile olmuştu. Nihayet Nemrut, İbrahim'i

kabul etti ve huzura alındı.

Nemrut'un Zeliha isminde, çok güzel ve oldukça gösterişli bir de kızı vardı. Hazret-i İbrahim'in huzura kabülünde Zeliha da babasının yanında bulunuyordu. Kız İbrahim'i görür görmez aşık olmuşu. İbrahim, içeri alındığı zaman ayakta bulunan Zeliha, dizlerinin bağı kırılmış gibi olduğu yere yığılıvermişti.

O anda ki manzara hem hazin hem de çok korkunçtu. Hazret-i İbrahim, belleri yarıya kadar büyük iki muhafız arasında dimdik duruyor, Nemrut ise avunu pençesine düşürmüş bir arslan hırsı içinde küklüyor, fakat bir taraftan da kâhinin verdiği haber aklına gelince hareketlerinde dan odayı, enine boyuna adınlayan Nemrut, bir ara olduğu yerde hareketsiz duran İbrahim'in önünde durarak :

— Adın ne senin. Diye sardı
— İsmim İbrahim, Mezopotamya
lym.

— Peki beni neden istiyorsun?

— Allah'ın birliğine imandırmak,
tapmış olduğunuz bu putları parça
lamak istiyorum. Eğer bu teklifleri
mi kabul etmediğiniz taktirde...

— Evet etmediğim taktirde.

— Kaleni istiyorum.

— Vay vay vay vay. Demek ki ba
şımı istiyorsun,öyl e mi? Ben şım
di sara bir hükümdarın kellesini is
temenin cezasını veririm. (Saray a
ğasına dönerek) Hapsedin şu adamı
zindana diye bağırdı. Saray muhafız
larından on tanesi Hazret-i İbra
him'in iki koluna taksim olarak o
nu zorla götürmek istemişlerse de
İbrahim'in bir defa silkelenmesiyle
onuda yere serpilmişti. Bu hareketi
gören Nemrut, daha fazla gazaba
gelmiş ve Saray muhafızlarının
hepsini toplayarak, Hazret-i İbra
him'i zorla zindana attırmıştı.

Bütün bu hadiseler ve İbrahim'in
ilahi kuvvetine şahit olan, Nem
rut'un kızı Zeliha'nın Hazret-i İb
rahim'e olan sevgisi artmış ve bu
günden itibaren, babasından, İbra
him'in affı için yalvarmaya başla
mış.

Nemrut, gün geçtikçe, biricik kı
zının yalvarmasına dayanamıyor.
Fakat Kâhinin sözleri de aklına gel
dikçe can korkusundan gazaba ge
lerek, Hazret-i İbrahim'e çeşitli iş

kenceler yaptırıyordu? Nemrut, gine
günlerden birgün Kâhini huzuruna
kabul ederek :

— Bak bakalım, Tahtıma göz di
ken o menhus nerede?

— Efendimiz, zindanda. Ta... ken
disi, İbrahim

Nemrut, bunu işitir işitmez, bu
günkü Aynzeliha gölünün bulundu
ğu yere günlerce odun yığdırarak
muazzam bir ateş yaktırır

Ateşin en kızgın zamanında İbra
him'i ateşe atmak istemişse de ate
şe yaklaşma imkânsız olduğu için
şimdi dahi Urfa kalesinde mevcut
iki sütunu yaptırıyor. Bu iki sütun
anasına birde mancınık kurduru
yor.

Birgün evvelinden, münedilerin (tellâların) dâveti bütün Urfa halkı nı, sütunların etrafında topluyor. Bu meydana, Nemrut'un kızı da sütunun yanında ve krala ait, kale burcu üzerindeki seyir yerine çıkıyor. Zeliha son olarak babasına, İb rahimi affetmesi için yalcarıyorsa da, bu dileği reddediyor. Halk bii yük bir merakla neticeyi bekli - yor.

Mancılık çekiliyor ve Hazret-i İb rahim ateşin üzerine doğru fırlatılıyor. Fakat ilâhi emir ateşe (Sali mol) diye buyurunca orada HALÛL LÛLRAHMAN gölü meydana geliyor. Hazret-i İbrahim mancılıkla fırlatılırken son olarak (Bismillahirrah manırrahim) kelimesinin, halk tarafından - Rahmanırrahim kısmı işi tilmiş. İbrahim atılınca, onun sevgi sinin ayrılığına tahammül edemiye ceğini anlıyan Zelihada kendisini ka le burçlarından aşağı atmış ve yanında bulunan anahğının «AYZE - ZİHA» diye feryadı halk arasında isim olarak kullanılmış ve Hazret-i İbrahim'in düştüğü yere «HALİL - ERRAHMAN» Zeliha'nın düştüğü yere de «AYZELİHA» denmiştir. Hazret-i İbrahim'in ateşe atıldığı yer olarak gösterilen Halil-Errahman Gölü, 151 metre uzunlukta, 27 metre genişliktedir. Zeliha'nın atladığı yer olarak da gösterilen Aynzeliha gölü

ise 50 metre uzunluk 30 metre geniş liktedir.

İlâhi emrin ateşe «Salim ol» diye buyurunca, o muazzam ateş hakka karşı suya inkılâp etmiş ve etrafı yemyeşil bir gülistanlık halini almış, odun parçalarından ise onbinlerce balık vücuda gelmişti. Bu durum karşısında Nemrut, Hazret-i İbrahimden af dilemiş ise de Hazret-i İbrahim artık bu şehirde kalmıyarak, Urfayı terk etmiş Evvelâ Halep'e bilâhare Filistin taraflarına giderek orada yerleşmiştir. Azer'in diğer bir oğlu, Hazret-i İbrahim'in kardeşi Harran'muş Bu zat da, Urfaya 35 km. re mesafede, tarih)i eserleriyle isim yapmış

ve Abbasiler devrinde büyük İslâm âlimlerini yetiştirmiş olan Harran kasabasını, ismine izafeten kurmuş. Urfa kalesinin eteğindeki, bugün muhafaza altına alınarak mukaddes bir ziyaret haline getirilen mağara, Hazret-i İbrahim'in doğduğu yer olarak gösterilir. Kur'anda da İbrahim'in ateşe atıldığı, fakat oranın güllük-gülistanlık bir hale geldiği belirtilir.

HAMMER : Kalirhue membaı tarafından beslendiğini söylediği göldeki balıkların eski Suriyeliler tarafından Astarte ilâhesine tahsis edilen hayvanlar olduğunu kaydeder.

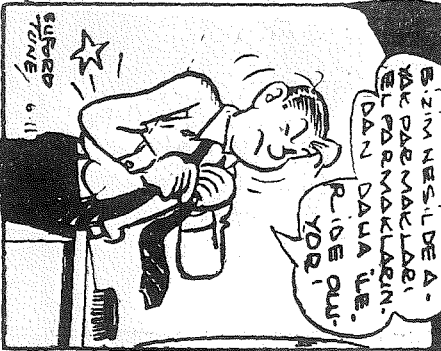
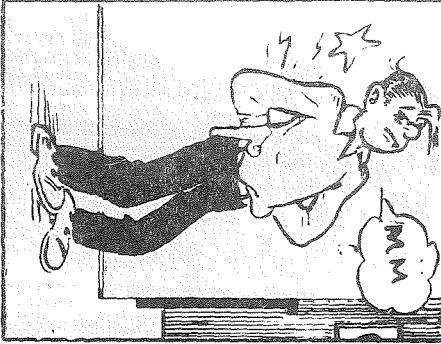
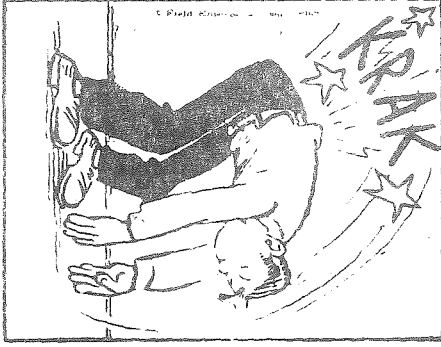
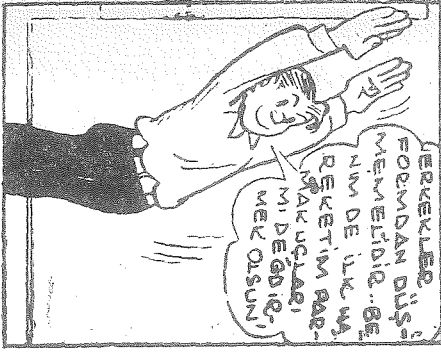
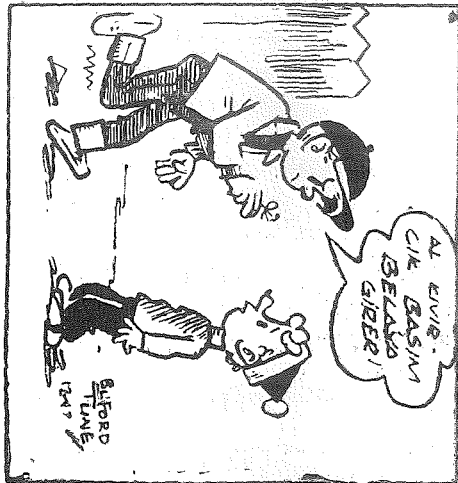
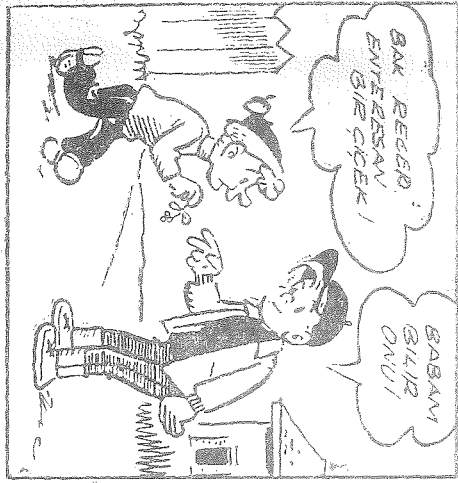
TABERİ : Hazret-i İbrahim'in mançılıkla ateşe atıldığına rivayetle beraberdir. Fakat bazı kaynaklar, bu hâdiseden sonra Hazret-i İbrahime Filistine gelmesinin bildirildiğini, kendisine burada topraklarının iade edileceğine dair bir müjde aldığını kaydederler. (Filistine Arzı mevud) vadedilmiş arazi denilmesinin sebebi de budur. 175 yaşında öldüğü rivayet edilen Hazreti İbrahim, Türklerin Halil'ül-Rahman dedikleri HALİL'de gömülü olduğu kabul edilmektedir.

Başka bir rivayete göre de, Fevtifar'ın karısı Zelihanın adına izafeten, Aynzeliha denilen bu göle isim verilmiş.

Göllerin, etrafı bir kaç asırlık

cınar ağaçları ile çevrilidir. Her iki gölde arz altı suları ile beslenir. Milâddan evvelki zamanlardan beri bu göller mukaddes tanındığı için suya ve balıklarına kat'iyen dokunulmaz. Ziyaretçilerin bu Balıklara Buğday, Mısır ve simit atarak yedirmelerinden ehlileşen balıklar, göl kenarında yürüten insanların peşinden sürü halinde akar giderler. Göl-ler çok eğlenceî bir manzara arzederler. Aynzeliha ile Halil'ül-Rahman gölleri arasında bir çok kanallar açtırılmak suretiyle su parkın içinde gezdirilmiştir. Dünyada ne kadar çiçek mevcutsa parkta bulundurulmakta ve parka çok iyi bakılmaktadır.

Tarihi Eserlerimize Saygı Borcumuz

Şükrü GÜLLÜOĞLU

Bir medeniyet diğeri ile karşı karşıya geldiği zaman, üstün vasıfta olan öbürünü yener. Bu karşılığmada galebe çalanlar yeni bir üslûb ile ortaya çıkar ki, bu, üslûb medenî bütün hasletlerini, kendine taşır.

Her büyük milletin, diğer milletlerin kültüründen aldığı motifleri kendi hakim kültürü ile yoğurduktan ve damgasını vurduktan sonra ortaya koyduğu medeniyet o milletin ta kendisidir. Millet topluluğu içinde müşterek kıymetler, masal, şiir, musiki, örf, âdet, mimarî hattâ tarih, geçitli içtimâî ve siyasi âmillerinin baskısı altında ve zaman kadrosu içinde yön değiştire gelmiş olduğu bir gerçektir. Büyük millet kendine has olan medenî karakterini her devirde muhafaza ve idame edebilmiş olandır. Tarih bu hususta bin bir misal ile doludur. Milletlerin en şerefli tarafı, kendi mâşerî vicdanında yaşattığı değerleri yaratmış eserlere giydirmesini bilmesidir. Urfamızın ve İstanbul'un fet-

hinden sonra ki, Türk hâkimiyeti devresinde bütün vatan sathı millî karakteri taşıyan mimarî eserlerle donatılmıştır. Bunlar yaşadığı çağa, ve geleceğe hükmeden ve geleceğin millî duygu ve temayüllerine yön veren didaktik eserlerdir. Balkanlardan Haran'a kadar hâlâ kudret ve büyüklüğünü gösteren Türk mimarî âbideleri san'at ve yaratıcılık itibariyle değil, milletler için, belki beşeriyet için iftihar konusu olmak seviyesindedir.

Türk mimarî üslûbu; Urfa, Erzurum, Kayseri, Bursa, Edirne... İstanbul gibi şehirleri şaheserlerle bezedi, kendi millî damgası altında, Cami, medrese, hamam, hastahane, çeşme, han hasılı sosyal bütün tesisleri âbideleştirdi.

Fethedilen şehirlerde yabancı miras ve gelenekler kısa zamanda ayıklandı, bu şuurlu tasfiye temposu bugünkü Türk Anadolu ve Türk İstanbul'u meydana getirdi. En küçüğünden en büyüğüne kadar bütün Türk yapıları, camiler içerden ve

dışardan san'at yönünden ne kadar munis, müteselli ve güzeldir KİLİSE-
nin dışardan hırçın ve tırmaıayıcı,
içerden kasvet ve sakalet dolu üs-
lûbu karşısında Türk caminin insa-
na telkin ettiği huzur ve emniyetin
içtimai bünyede yarattığı birlik,
Türk Demo-dinamizmasında birinci
derecede müessir olmuştur.

İstanbul'da Fatih, Bayezit, Sü-
leymaniye, Sultan Selim külliyesi
Bizans kalıntılarını ikinci ve üçün-
cü plâna itmiştir. Sinan, Şehzadesi
ile Süleymaniyesiyle, Halice kadar
uzanan medreseleri ile Rüstem Pa-
şa, Sokullu, Kılıç Ali Paşa camileri
ve su kemerleri ile İstanbulun yarı-
sını doldurmuştur.

Kendisini Türk mimarî üslûbu-
na teslim eden, dünyada bu sıfatı-
le şöhret yapan tek şehir İstanbul-
dur. Burada Bizans'tan kalma eser-
ler Türk mimarî üslûbuna teslimi-
yeti kabul ettiği için yaşayabilmiş-
tir. Ayasofya, kîdemi ne olursa ol-
sun, bir Türk camiidir. Ayasofya,
bodrumundaki gizli karanlık su ve
şarap mahzenleri ile Ayasofya de-
ğildir; burası minaresi, Çilehanesi,
itikâf yeri, Şadırvanı, kütüphanesi,
mermer gövdeli kurşun kubbeli pa-
dişah türbesi ve tekmil mimarî a-
hengi ile Türktür. Dört minaresiz,
Şadırvansız ve kütüphanesiz bir
Ayasofya tasavvur edilebilir mi?

İstanbulu fethedenlerin ilk işi
Ayasofya'ya Türk kisvesini giydir-

mek olmuştur. Bizans müzesi haline
getirmek gerekçesi ile meşhur Aya-
sofya kitaplığını başka yere naklet-
mek Türk kültürüne saygısızlık o-
lur. Çeşitli yapılarla birbirini ta-
mamlayan bu külliyenin kısmen de
olsa bozulmasında haklı ve mantıklı
bir taraf yoktur. Bu eserler Türk
milletinin emanetindedir.

Bizans müzesini sırf Bizans e-
seri haline getirmek düşünülüyorsa,
böyle bir davranışta ne milli tarih
şuuru, ne bilgi, ne de mantık var-
dır. Bu ölçüyü maazallah bu külli-
yeye tatbik edersek, sırasıyle: İsti-
nad duvarlarını, minareleri, Padişah
Türebelerini, Şadırvanı ve Sinan'ın
yaptığı duvarları da nakletmek icab
eder. O zaman Ayasofya Bizans o-
lur. Ama Ayasofya'yı bugüne ka-

dar yaşatan kıymetler ve destekler de ortadan kalkar.

Esasen mesele Ayasofya da değildir. Zirzeminde gönüllü kalan Bizans'ın tuğla ve mermer parçalarına gün geçtikçe rağbet artmaktadır. Sarayhane geçidi açılırken, yer altından çıkan tuğla ve taş parçaları itina ile muhafaza altına alınmış ve bugün nöbetçi nezaretindedir. Bu parçaları sanat eseridir diye parklar için de teşhir etmek için Londra'dan usta bahçıvanlar getiriliyor. Adliye Sarayının yanı başındaki en iptidai şekilde bulunan mukaddes tuğla duvarcıkları şâhane parklar da beslemektedir; yeşil çimlerin içinde iki sıra harçlı tuğla!..

İbrahim Paşa Sarayı bu tuğlalar için feda edilmiştir.

Yer altından çıkarılan tuğla parçaları; san'at eseridir, medenî millet, san'at eserlerine karşı saygılı olur, onu muhafaza eder... Peki bu tuğlalar için feda edilen Saray, Han ve hamamlar san'at eseri değil midir?

Vatan ve millet caddeleri açılırken (bu hamisi isimlerin maskesi altında) ilk yüz sekiz parça cami, medrese, hamam, mescit, çeşme, türbe... yerle yeksan edilmiştir. Bayezit'teki SİMEKEŞHANE de kıyasıyla yıkılmıştır.

Altından çıkarılan molozlar hâlâ caddenin ortasında beklemektedir. San'at bakımından mermerciler

için, MICIR yapmak üzere ham madde olmaktan başka bir kıymet ifade etmeyen bu taş parçalarının caddenin ortasında daha ne zamana kadar ayakta tutulacağı da belli değildir. Simekeşhanenin zedelenmiş duvarlarını, bu gayri ehli taş parçaları karşısında ağlar halde bulundurmamak millete, milletin tarih duygusuna ve san'at eserine karşı saygı göstermemek olur.

Simekeşhane ve arkadaşlarının hıçkırarak ağlamakta olduğunu gören ve duyan da yoktur, bu facialar İstanbul'un hattâ Türkiye'nin en seçkin kütlesini teşkil eden (sosyal ve siyasî trajedileri temaşa etmekte temkinli bulunan) Üniversite mensupları tarihçilerin gözleri ö-

nünde cereyan etmektedir.

Bu facialara karşı mesul makamlarında Mağara Yaranı gibi gekimser bulunmaları halkımızı kara düşüncelere sevketmektedir. Bizansın tuğla ve mermer parçalarını millete sanat eseridir diye yutturmak isteyenler İstanbul'un Türk Damgasını silmeğe çalışmaktadırlar. Bu samimiyetsiz hareket devam ederse, gayelerinin tahakkuku uzak değildir.

Resmî ve mesul makamların da, bilerek veya bilmeyerek, bu samimi yetsiz teşebbüslerin paralelinde olduğunu görmekteyiz. Hazreti Meryem Anamızın evi restore edilirken yanı başındaki Selçuk camii bir harabe halindedir. Doğu Bayezitteki İshak Paşa külliyesi, İstanbul Bayezit meydanındaki SİMEKEŞHANE Misali ağırlar durumdadır...

Şu hususu herkesin iyice bilmesi ve bellemesi lâzımdır ki, memleketimizi (Turist) olarak ziyarete gelen, bizim eserlerimizi, sanatımızı, camilerimizi, folklorumuzu, suyumuzu görmeğe gelirler. Hristiyanlığı görmek isteyen Roma dururken Türkiye'ye gelmez...

Turizm Bakanlığının bütün hazırlıkları hristiyan turistler içindir; Kilise - şarap - aşk. Madalyonun öbür yüzünü de görmek lâzım. Bunun için de UZMAN olmağa hacet

yoktur. Asırlarca İslâm âleminin siyasi ve idari merkezi olan İstanbul, Edirne, Urfa'yı ziyarete gelmek isteyen milyonlarca insan vardır. Bu istek bütün İslâm âleminin, tarihlerinin emri icabı, vicdanlarında yaşamaktadır. Kiliseye, şaraba ve Bizans molozlarına karşı gösterilen yağcılıktan bir nebzesi bu tarafa ortaklarımıza gösterilirse, nazlı frenk turistlerinin şımarıklığı biraz olsun azalır.

Hazreti Ali'nin kılıcı Topkapı Sarayından alınır ve Dolmabahçe Sarayının MUAYEDE salonunda iki Yeniçeri kıyafetli nöbetçi ile teşhir edilirse NECET ve Kerbelâ'nın ağlayan ziyaretçilerinin gülme konağı İstanbul olacaktır...

Urfanın Sesi

Urfahya selâm olsun telimden
İmanlı Türk anlar benim dilimden
Gidiyorum Hakka doğru yolumdan
Destanında şehir köye haber var.

Yales attı temelinin taşını
Nuhun oğlu sormayınız yaşını
İBRAHİM'dir bozan Nemrut düştünü
ALLAH, birdir dedi kulda peder var

Ol Hazretin mancınığa konusu
Kor ateşin çimenliğe dönüşü
Ortasına meleklerin inişi
TANRI emri dünya borcu öder var.

Urfahının gönlü bugün yaralı
Fakiri çok az bulunur paralı
Bağrım ezik düşkünleri görelî
Hayatımı bu yüzde birde kader var.

Asur Akad Sümer yörük Türkleri
Nesli Türkmen Bozkurt Oğuz ırkları
Nişanesi başındaki börtleri
Duydum sende Hakka adak adar var

Susuz yayla susuz ova susuz köy
Susuz esnaf susuz memur susuz bey
susuzluktan tahıl da bir karış boy
URFA, seni bugün inkâr eder var.

İman dolu Urfalının yüreği
Bulamazsın orda çekic ornağı
Çıksa dahi okunuyor gereği
Vatan için şehit olup gider var.

Senli benli çekişmeyi yaparlar
Urfa seni onarmazlar yıkarlar
Kazananlar zevk yoluna saparlar
Fakıra da kuru ekmek isod var.

DİVANI, der yaylaları bozlanır
Yeli eser kurak yazı tozlanır
Seçim günü oy avcısı hızlanır
Urfa sana oy oy diye HABER var.
Vekillerde koltuk için KADER var.

Halk Ozanı
Zülfikar DİVANI
Bahçelievler

SURUÇ OVASI

Temmuz ayı yollarda
Ateş soluyan bir koca «Deve»!
Rüzgâr alev a'lev..

Şurada toprak
Mermer gibi ak,
Ötede kan kırmızı
Ninelerin saçları, gelinlerin avuçları
gibi.

Kızarmış yana yana toprak,
Kına toprak, ana toprak!
Sağnak sağnak ateş yağıyor göklerden,

Koskoca bir fırın Suruç ovası...
Yer yer
Acaip toprak yığınları : Köyler..
Köyler ki omuzlarında yüzyılların
yası
Ve yüzyılların gerisinde yaşarlar.

Tutuşan yolda göründü bir ihtiyar,
Gözlerinde bir gazap gelmiş dile..
Sonra tozdan bulutlar...
Köyün çamurlu deresi...
Bir tokaç sesi.
Ne garip kadın
Başını kaldırıp bakmadı bile..

Fakat ağırlı çocuk gözlerinde bir
şey var,
Özleyen, isteyen bir şey...

İhtiyar kızıyor, kadın aldırmyer a-
ma

Çocuklar seviyorlar makinayı...

Urfa Hasreti

HADİ KAZANCI

Ne zaman Urfa ismini duysanı,
buğulu gözyaşları arkasına gizlen-
miş bir hatıra demeti gibi eriyip
kaybolduğunu hissederim.

Başka dünyalardan geliyormuş-
cusına bir tarih yığını sürüklüyen
Fırat'tan Harran ovasına kadar Ur-
fa; benim için masal bahçelerinin
büylüsünü taşıyan bir kadersizler
diyarıydı.

Bir azmanlar bana ümid ve ne-
şe verenler, keder ve ızdırabımı pay
laşanlar şimdi neredeler?.

İssız ve ışsız kalan bu vatan
parçasının evlatları! Bana ses ve-
rin...

Bu sesler benim yıllar boyu de-
vam eden hasretimin cevabı ola-
caktır.

ANADOLU GERÇEĞİ

Yahnayaklarınla koştun mu tarla tarla
Duydun mu çıplak toprağın, çıplak insanın yasını
Ağlayan kadınlarla, ihtiyarlarla
Yaşadın mı bir yağmur duasını

Bozbulanık ırmaklarda çimdin mi
Kulak verdin mi yürekten kavala, saza
Bir ipek seccade üstünde gibi huzurla
Durdun mu toprağın namaza?

Bilir misin Urfa köylerinde akşam olunca
Çekilir el ayak ortahktan
Bir hüznü ay doğar karanlığa sapsarı
Başlar bir ağıt gibi, sulardan, kapılardan
Kurbaga feryatları, köpek ulumaları.

Geceleri süt kokan, gübre kokan evlerin
Topraktır hep damları, duvar kerpiç
Seferberlik yıllarını dinlerken ürpererek...
Tandır başlarında uyudun mu hiç?

Kılığın kıyafetin sarmadı beni
Söylediğin türküler, bizim türkümüz değil
Başka çeşmelerden doldurmuşsun tasını
Yüreğinde nakış yok, acı yok bizden...
Bulutlar rahmetini kesmeden yavaş yavaş
İnsanlar selâmını esirgemedi
Savaş git içimizden.

Kürtler Niçin Türktür

Edip YAVUZ

Emekli valilerden Edip Yavuzun yığımız için hazırladığı yazıyı ehemmiyetine binaen özetliyerek say falarımıza alıyoruz. Yazı büyük bir araştırmanın mahsulüdür.

Bugün Kürt diye andığımız kimseleri, ayrı bir varlık ve ayrı bir uruk olarak düşünmek çok yanlış bir görüş olur. Zira Kürtler, bir çok Türk oymaklarının binlerce yıldan beri birbiri üzerine yığılarak kaynaşmasından ortaya gelmiş bir topluluktur.

Dikkatli ve iyi bir inceleme sonunda, bunlar arasında Türklerin her boyundan her oymağından birer parça bulmak mümkündür. Bunlar Türk uruklarının tıpkı bir konglomerası durumundadır. Özel anaç güden bazı yazarlar Kürtlerin bu kadar eski bir tarihi olmasına karışık şimdiye kadar özgür bir devlet kuramamaları üzerinde adeta teşvik edici bir önemle durmuşlardır. Ancak şu veya buna bağlı küçük beylikler halinde görülmelerinin nedenlerini araştırmışlardır. (1)

Bir Türk devleti olduğunu Urartu'lardan sonra çevrede Akkoyunlular ve Karakoyunlular çağına kadar tarihte yer alan belli başlı

bağımsız bir devlet kurulamamıştır. Bunun nedenleri ortada ve apaçıktır. Önceleri Saka Türkleri ile Urartu Türkleri birden anlaşılmadıkları gibi çeşitli zamanlarda çeşitli yönlerden gelen ve az çok birbirine karşı yabancılaşmış Türk boylarının tam bir kaynaşma vücuda getirememeleri, İran veya Osmanın Hâkim olduğu çağlarda baş kaldırmalarına imkân vermemiştir. Selçuklular, Akkoyunlular, Karakoyunlular ve Osmanlılar çağında ise hâkimiyete yine bir Türk olarak katılmışlardır. Çok sarp ve dağlık bir çevrede yaşamaları, oymaklar halinde özgürlüklerini korumaya elverişli olduğundan eski Türk oymakları geleceğine göre her çağda özgür yaşamışlar ve birbirleri ile çarpışıp durmuşlardır. Ancak Türklerden gayri Bizans, İran, Rus gibi yabancı devletlerin saldırılarına karşı derhal aralarında ve Türklerle birleşmede gösterdikleri büyük anlayış onların yine yüzlerce yıl bu özgür yaşayışlarının başlıca sebebi olmuştur. Yanlarında birleşebilecekleri kuvvetli bir Türk devletinin bulunmadığı çağlarda ise karşı koyamayacaklarını anladıkları zaman uysal

görünmeğe çalışarak, sözde bağılık devirlerini, hâkim devletin zayıf a-nını kollamakla geçirmiş ve ilk fır-satta yine özgürlüklerine kavuşmuş-lardır.

Başka başka yerlerden gelen bu Türk oymakları, yakın zamanlara kadar yarı konar göçer hayatlarını, ancak bu bölgede yaşayabildikleri için oralarından getirdikleri dilleri yerli dillerle birbirine karıştırmış-lar ve bu sarp bölgeler arasında ayrı ayrı lehçelerin doğmasına da sebep olmuşlardır. Dilleri daha Ev-liya eÇlebi zamanında 15 lehçe far-kı gösteriyordu. Aşiret kavgaları, arazi engelleri, kan davaları birbir-lerine yaklaşmalarına ve kaynaşma larına engel olmuş ve bugünkü bir-birlerinden çok ayrı ve adeta arala-larında anlaşılamayacak kadar uzak laşan dil grupları ortaya çıkmıştır.

Yakın zamana kadar torunu Türkçe bilmeyip Zazaca konuşan fakat büyük minesini hala Yörük leh-çesi ile en saf Türkçe'yi konuşan oymaklara tanık olunmakta idi. Bunlardan biri de Pülümürde Dan-zik bucağında Baluşağı aşiret reisi Eyüp Ağanın çok yaşlı ölen büyük annesidir. Bugünkü Zazaca'nın bile bölge bölge ayrılan konuşma ağız-ları göstermesi bu yüzden ileri gel-mektedir.

Dil ihmalimiz yine devam ede-cek olursa yarın bütün lehçeler bir-leşmeye doğru gidecek ve yeni Türk

çe, Kurumca, Lurca, Mîmilce ve Zazacadan birleşme bir dil ortaya çıkacaktır. Zira nakil vasıtalarının çoğalması, yolların yapılması, birbir-lerine yaklaşma imkânlarını arttır-mıştır. Artık onları birbirinden ayı-ran engellerin kıymeti kalmamakta-dır.

Kurmançlar arasında bu birbi-rine yaklaşma hemen hemen olum-lu bir hale gelmek üzeredir. Bun-da İslâmiyetin Hanefî, Şafî mezhe-binin kaynaştırıcı etkileri de görül-mektedir.

Dersim Zazalarının Alevî oluş-ları; Kurmançlarla anlaşamayacak kadar büsbütün ayrı bir dile sahip olmaları sonucunu doğurmıştır. Eunlar arasında da Zaza şive farkla-rı da gün geçtikçe kaybolmaya baş-lamıştır.

Zazalardan Sünnî olanların Kur-manç diline doğru kaydıkları ve şimdiden her iki dili konuşmaları bunu göstermektedir. Fakat bugün bile Erzurumda oturan ve Kurman-ca konuşan biri ile Musul'da oturan bir Kurmanç yine birbirlerini anla-yabilmekte az çok zorluk çekerler. Zazalar içinde uzaklıklar aynı so-nucu verir.

Bu hal bize Kürtçe diye genel bir dil olmadığını da göstermekte-dir. Bu dil Dr. Frig'in dediği gibi «Diller karışımı bile olmayıp keli-meler karışımı bir dildir.»

Bu kelimeler karışımı dilde ta-

mamen Türk yapısı üzerine kurulmuştur. Bunu ileride dil konusunda açıklayacağız. Bu da bize gösteriyor ki, esas Kürt oymağı (yani Gurtlar) Gur soyundan gelen Türklerdir. Kurmanca (yani Gurmanca) Gur Türklerinin ana dâli üzerine sağdan soldan gelen katılmalarla kurulmuş bir dildir. Bu bakımdan Onda, Ari, Sami, Hind-u, Avrupa-i diller gibi özel bir dâl yapımı aramak boş bir çaba olur.

Buna karşılık eski Türk lehçelerindeki sözleri çıkarmak için Kürtçe bir hazine durumundadır. Burada buna güzel bir örnek de verebiliriz.

Pülümür'de kırlarda, kışa doğru açmakta olan bir çiçeği göstererek, adını sorduğumda bana Türk çesini bilmediklerini söylediler. Kürtçesini sordum, «Karbelik» dediler. İşte sizlere güzel ve gerçek bir Kürtçe. Karın yağacağını belli eden bu karbelik Türkçe değil Kürtçe imiş. Ancak kırlarda görülen ve şehirleşmeyen bir çiçeğin adı da konar - göçerlik'le Kürt bunu kendi malı bilmekte haklıdır. Yalnız unut tuğu bir şey varsa o da kendisinin de aslında Türk olduğudur. Zira Kürt adı da Selçuklu, Karamanlı, Osmanlı gibi bir Türk boyunun adıdır.

Fakat Kürtler konusunda, asıl en önemli nokta, böyle Kurmanca, Gazaca, Lurca, Dimilce gibi birbi-

rinden tamamen farklı diller konuşan, ayrı ayrı mezhep ve inançlara bağlanan, hatta ayrı ayrı topluluklar halinde özel adları bulunan bu urukların hepsine birden nasıl oluyorda Kürt adı veriliyor? Asıl Kürt oymağı bu topluluklar arasında azınlık bile denemeyecek kadar az olduğu halde birçok oymaklara nasıl oluyor da adını verebiliyor?

İşte bu problemin çözümü bize Kürt adının yayılış sebeplerini de ortaya koyacaktır. Bunun için Kürtleri incelerken, bunları Kardular, Urartular, Haldiler veya Araratlar (Alarotlar) olarak genel bir şekilde ele almak hiç bir zaman doğru olmaz.

En doğru yol, yakın zamana kadar aşiret hayatını sürdüren ve halâ anılarını ve birliğini koruyan bugünkü oymaklar üzerinde, tarih boyunca yapılacak araştırmalarla bulunacaktır.

Şimdiye kadar yapılan bütün araştırmalar Kürtleri bir toplum olarak ele almış bunun içinde yanlış sonuçlara varmıştır. Yine bu işte de tutulan usul kılâsik dâl araştırmaları ve dil benzetmelerinden ileri geçememiştir.

Her biri ya bir görev sırasında veya bir gezi dolayısı ile bir iki ay içinde daha çok yetkisiz kimseler tarafından yapılan bu araştırmalar eksik bir görüşün ortaya konması şeklindedir. Az çok yetkili kimse-

lerde yine kısa incelemelerinde ken-
dilerinden önceki hatalı araştırma-
ların etkisinden kurtulamamışlar-
dır.

Türk tarihini en eski çağlarına
kadar gayet iyi ve esaslı bir şekil-
de öğrenmeden, Eski Anadolu ve
Kafkaslar üzerinde bugünkü götü-
nüşlerine bakarak Türkkologlardan
başkaları tarafından yapılan böyle
kısa araştırmaların esasen doğru
bir osnuç vermesi de beklenemezdi.

Ne yazık ki bugün Türk tarihi-
nin kendisi bile henüz iyi bir araş-
tırma ile ortaya konmuş değildir.
O da bugünkü konuşma dillerine gö-
re klasik lengüistiklerin etkisi altın-
da bulunmaktadır.

KÜRK ADININ KÖKÜ

Yeni tarih araştırmalarında U-
ruk adlarına da değer verilmekte-
dir. Fakat bu adlar eğer bir Türk
adı ise önemi daha da artar. Zira,
Türklerde, ata, oba, ocak kutsallığı
çok eskiden beri sürüp gelen bir
gelenek halindedir. İranlıların Skyt-
hlerle yaptığı savaşta gördüğümüz
gibi, Skythlerde ataya hakaret en
büyük bir suç ve bir savaş vesile-
sidir. Yine bu günkü Bektaşilerde
ve Caferi, Alevi olan Zazalarda eş-
iğe basmak saygısızlık ve bir günah
tır. Zira eşik obaya giriş yerinin
başlangıcıdır. Boylar, Kutsallığı o-
caktan aldıkları için ocağın adını ve
totemini değiştiremezler. Bir ocak-
tan türeyen çeşitli boylar ancak

sanları ile birbirinden ayrılabilirler.
Boylar büyüyerek oymaklar haline
geldikçe yine aynı görenek yürür
gider. Uruk halinde ise, birçok boy
ve oymaklar birleştiği için yeniden
bir ün aldıkları görülmektedir. Fa-
kat çok kere Uruk aynı soydan ge-
len boy ve oymakların birliğini ko-
ruyan adı genel ad olarak aldığı da
olur. 3. Bölümde açıkladığımız Gur'
lu oymaklar bunun güzel bir örne-
ğidir. Bunun içindir ki, bir oyma-
ğın adına tarihin her çağında rast-
lamak mümkün olur. Hele ilk Şa-
manizm ve totemizm çağlarında bu
koruma kesin bir gelenek halinde
idi. Bu töre İslâmiyetde yine az çok
korunabilmiş ise de Hristiyanlıkta
bütün töre ve gelenekleri ile birlik-
te küçük oymaklardan başlayarak
yavaş yavaş bütün ad ve sanlarını
kaybetmişlerdir. Ancak büyük ulus-
lar adlarını koruyabilmişlerdir. Şim-
di bu eski oymak adlarını dağ, de-
re, köy gibi yerlerde bulabiliyoruz.
Zira sonradan büyük şehir ve ka-
sabaların da adları değiştirilmiştir.

Eski çağlar için özellikle Türk
tarihinde adların büyük bir yeri var-
dır. Zira bu oymaklar, gittikleri yer-
lerde ya oymak adlarını veyahutta
eski bıraktıkları ocak yerinin adla-
rını vermeyi gelenek haline getir-
mişlerdir. Bu yüzden bir oymağın
gelip geçtiği yerleri de dikkatli bir
arama ile ya bir köyde veya dağ,
dere, göl gibi yer isimlerinde her

zaman bulmak mümkündür.

Tarihçiler, Kürt kelimesi üzerinde dururken ilk önce bu adın nereden geldiğini araştırmakla işe başlamışlardır. Birinci bölümde, İslâm Ansiklopedisinde Kürtler konusu yazarı Monorski'nin bu yolda yapılan bütün araştırmaları belirten yazısına karşılık verirken, teker teker bu görüşleri ele almış ve uzun boylu incelemelerde bulunmuş olduğumuz için tekrar etmekte bir fayda görmüyoruz. Burada kısaca bir hatırlatma ile yetineceğiz.

Doğrudan doğruya Kürt adına ilk olarak Arap eserlerinde ve Arap yayılması çağlarında rastlıyoruz. Çok kere çoğulu Ektrat olarak gösterilen bu uruk adının on binlerin geri çekilmesinde Ksenofon tarafından söz konusu edilen Kardukh lar olduğu ileri sürülmüş ve Kardukh sözünün sonundaki (Kh) nin Ermenicede çoğul eki olduğu söylenmiştir. Geriye kalan Kardu'daki du ekinin de Türkiyedeki ye gibi memleket anlamına geldiğini evvelce belirtmiş olduğumuzdan kök olan kar, adın kendisidir. Karlar, Hindukuş dağları çevresinde Gursistanın Pak tika bölgesinde Kardu-el yani (Karlı) nde yaşayan bir Türk oymağıdır. Demek oluyor ki vaktiyle bunlardan bir bölümü; Çarlar, Gurlar, Peçenekler, Karluklar, Bohtlarla birlikte Kenterides (Kent-eri) bölgesine ve Bohtan suyu ile Dicle a-

rasına yerleştikleri ve buraya da yine eski illerinin adı olan Karduv ve yine eski bölgeleri olan ve Herodot'un Pakti diye adlandırdığı Bohtı adını verdikleri görülmektedir. Fakat Monorsky bu karduları Kürtlerden saymadığı gibi Hartman, Noldek, Veisbah'ın araştırmaları da xx. yüz yıl başlarına kadar Karduların Kürtler olduğu yolundaki kesin kanıtları çürütmüş ve yeni bir çığır açmıştır. Bunlar dilcilik bakımından Kürt ile Kardunun birleştirilmeyeceği bunların birbirinden ayırıldılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Kürtlerin ancak, Strabon'un (xı. 130), (xv. 131) de gösterdiği Medya ve Farsdaki varlıklarından söz ettiği Cyrti'ler olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Zira bugün de bu bölgede birçok Kürt aşiretleri bulunmaktadır. Bu görüş bizim de teizmize uygun düşmektedir. Zira eski Roma ve Yunan dillerinde Y harfi U şeklinde okunduğuna göre bu da Kurti şeklinde okunur. O halde Kur — Gur'un T'li çoğulu Gurt ve bunun incelmış şekli olan Gürt — Kürt demektir.

Şu hale göre, Gurlar ilinden ve Hindukuş dağları çevrelerinden, Bibruz (Alp Uruz) dağları etekleriyle Zagrus dağlarına gelen bu Türk oymaklarının bir bölümü, Zagusları aşarak Doğu - Anadolu'da yerleşirken diğer bir bölümü de bu dağların

doğusunda kalmış ve Gur adını bu güne kadar koruyabilmiştir. Gerek Karlar her ikisi de birer Türk uruğudur.

Bugün Bohtan suyuna adını veren ve Herodot'un ağzında Pakti şekline giren Bohti oymağı da yine aynı bölgeden yani Hindukuş dağları çevresindeki Pakti'den geldiğine göre Karlar ve Gurlar gibi halis Türklerden olması gerekir. Yerleştikleri bölgenin adı da bunlardan zaman zaman hakim duruma geçen oymağa göre değişmekte Karel, Kar-du, Karduel, Pakti, Bohti, Bohtan, Gurtu; Gurli; Gurya (I) Gur—eli (II) Gursistan Gurdistan (Kürdistan) şeklini almaktadır. Karel gibi Guril Gurya Gürcistan'da olduğuna göre anlaşılıyor ki bu akın, Zagrus dağlarının kuzeyine de uzanarak Ararat ve Kafkas dağları çevresine de ulaşmıştır ve Kur nehrine de adını vermiştir. Hindukuş dağlarının eski adı da Kafkas dağları olduğuna göre oradaki yurdlarının adını da buraya getirdikleri görülmektedir.

I. Amasya Tarihi s. 53 ve Kars Tarihi s. 491.

II. Türk Tarihinin Ana Hatları
«Mavar, Baş Kurt, Urus, Nemş ülkelerinin zaptı için hazırlıklar» başlıklı yazı da, «Kışın Karakurun, Arakum, sir suyu, Çu'nun ayağı oğuldan oğula Şiban han evladında kaldı. Bugün de Gurel'de hüküm sü-

ren bu ailedir.

Lahman Haupt Karduları batıdan gelen göçmenler olarak görme sine karşılık E. Mayer bunların geliş yönünü Aras nehri orta bölgesinde bulmaktadır.

Bizce bu iki görüşte sakattır. Gerçekten bugün Doğu - Anadolu'da bulunan oymaklar arasında Kafkaslardan ve batıdan gelen Türk urukları da vardır. Fakat bugünün oymaklarına bakarak bunu ta Urartular çağına kadar götürmek hatalıdır.

TARİHTE İLK KÜRT ADI ve BU AD ALTINDA TANINAN İLK OYMAKLAR

Tarihte ilk Kürt adına Mesudi'de 332 - 934 ve İstahri'de 340 - 951 de rastlamaktayız. Muruç (III. 253) Hemedan ve Daynavar'da, Şucan; Kangavar'da, Macırdan; Azeabeycan'da, Hazbani ve Sarat; Cibal'de Şadancoan, Labza, Madancoan, Mazdanakan, Barisan, Hali (Celâli), Cabarki, Cavani, Mustakan; Suriye'de Dababila; Musul ve Cudi'de Hristiyan Kürtler ve Gurkanlar. Aynı yazarın Tanbih'inde (s. 88-91) Bazincan, Naşavira, Bozikan, Kikan'ları da buna eklemektedir. (I) İstahri Farsta beş rumun'un (çoğulu ramm) adını yazmaktadır. Bu söz Kürtlerin yayıldığı bölgeleri gösterir.

Can Türkçedir. Şucan, adları bir Farsî bir de Türk isminin birleşmesidir. Bu bize birçok Türk Han ve hâkanlarının islâm olduktan sonra

ki Türkçe adı yanında birde müslüman adı katma heveslerini hatılatmaktadır. Bununla beraber bunlar arasında Madancan, Bazıncan gibi her ikisi de Türkçe olan birleşik adlar da vardır. Nitekim Ulus ilçesin de Madan, Devrekte Madanoğlu, Mudurnu, İskilip, Buldan'da Madanlar adlı Türk köyleri de bu madan sözünün Türklüğünü göstermektedir.

Bazıncan, Baz Türkçe sözünün (In) belgi eki almış hali Bazın'dır. Baz, Türkçe «Avam, Ecnabi, Garip Sulhu» anlamlarına (II) geldiği anlaşılmaktadır. Bazıncan belkide «garipsemiş can» demektir. Urfada da bazı adında bir köy vardır. Bazlar Van tarihinde (s. 63) «Aslen Türk oldukları halde tamamen Kürtlere benzeyen ahali» arasında gösterilmiştir.

Sarat oymağı; Dr. Phl. A. N. urat peçenek tarihi'nde Sarat sözü, Hazarca olarak gösterilmiştir. Hazarların hâkim olduğu çağlarda Azak denizi kuzeyinde Don nehri üzerinde bu adda bir şehir bulunuyordu. (III) Bu adın Peçenekler veya Macarlar tarafından Romanya'ya da götürüldüğü anlaşılmaktadır.

M. Ö. 662 yılında Asurlulara saldıran Saka hükümdarı Gog'un oğullarından birinin adı Sarati idi. Sarat Türkçede tacır anlamındadır. (VI) Şu hale göre Azarbeycan'da Kürt diye gösterilen bu oymak'ta aslında Türk'tür ve sakalar zamanın

dan kalma bir oymaktır.

Hali (Celâli) oymağı : Bu oymağın asıl adı Hel'dir. Araplar (E) le ri çoğunlukla (A) diye konuşurlar bu yüzden arapça yazıları da Hal şeklinde görülmektedir. Sonunda (İ) nin de nisbet eki olduğu anlaşılmaktadır. Elkuş (Hel) daha öncede açkıldığı gibi Türkçede kartala benzeyen bir kuştur. (VII) Erzincan Türk leğesinde (Hel) şeklinde hâlâ yaşamaktadır. Bir Türk oymağının da tötemidir.

Cabarki oymağı :

Bununda Türkmen oymaklarından Cabarlu (Caberlu) oymağından olduğunda hiç şüphe yoktur. Tarihçi Ahmet Refik'in «Anadolu'da Türk Aşiretleri» adlı Osmanlı arşivlerinden derlenen eserlerinde Caber'ler yeni-il Türkmenleri olarak gösterilmektedir. Sonraları bunlara Halep Türkmenleri de katılmış, Yeni il ve Türmanı Halep Mukataasında gösterilmiştir. (VIII)

II. Tarama Dergisi.

III. Peçenek Tarihi, s. 27, 149.

IV. Stielers. Hand - Atlas 1928/30; 57. C. 4. 7/5; 58. C. 5. 3/3.

V. A. E., 61. E. 5. 8/3.

VI. Kargaslı Mahmud, Divan-ı Lügat-üt-Türk (Dizin, 495).

VII. A. E., 175.

VIII. Ahmed Refik, Anadolu'da Türk Aşiretleri, s. 129, 142, 156, 171, 190.

CAVANI OYMAĞI

Arapların Ağzı ile Cavan diye söylenen bu sözü Farsça civan sözüne yaklaştırmak hatalıdır. Çünkü Cavan sözünü Araplar olduğu gibi konuşabilirlerdi. Gerçi Ahmet Refik'in «Anadolu'da Türk aşiretleri» dergisinde Danişmendli aşiretinin Aydın Evi oymaklarından bir de Civanşir oymağı adı geçmekte ise de bu adı taşıyanlar da tamamen bir Türk oymağıdır. Bunlar hakkında Ayasluğ'dan Torbalı'ya, Balıkesir'den Susurluk yakınlarına kadar boş ve harap köylere diğer aydın ve Danişmendli'lerle birlikte yerleştirilmeleleri 1103 Hicri tarihli buyrultuda açıklanmaktadır.

Danişmendli'lerin de adları Farsça olduğu halde Sivas ve çevresinde bir Türk devleti kurduklarını da biliyoruz. Danişmend adı da Farsçadır. Fakat bu da Civan sözü gibi Türkçeleşmiştir. Hatta Türkçeden Farsçaya geçmiş sözler olduğu da ileri sürülebilir. Zira danışmak Türkçe'dir. Danışman bilgili olan danışılan adamdır. Danişmend de hemen hemen aynı anlamdır. Trakya ve Anadolu'nun her yerinde yüze yakın Danışık, Danışman, Danışmanlı, Danışmant, Danışmatlı ve Danışment adlı köylerde bu sözün Türkçeliğini hiç olmazsa ortaya koymaktadır.

MUSTAKAN OYMAĞI

Yine Tarama Dergisinde Mustak; buzul, cumudiye andlamındadır. Görülüyor ki, burada yine B—M değ

çini göze çarpmaktadır ve tamamen Türkçe bir kelimedir. Mustak - Buztak aynı şeydir. Bu sözün kökü olan Must şeklini de köy adı olarak bulmaktayız. Cide'de yukarı ve aşağı Must, Marmaris'de Musturu, Göynük'te Mustan, Kah'da Mustan çayırı köyleri. Görülüyor ki, bu sözün de kökü daima Türkçe birlikler almaktadır.

BOZIKAN OYMAĞI

Bu oymağın adı da Türkçe boz sözünden gelmedir. (İk) eski Türkçede şimdiki (Li) edatı veya çoğul bildiren bir ektir. Bozik, Bozlu demektir. (An) Farsça çoğul eki olduğundan Bozikan, Bozlular anlamına geleceği gibi bu kelimeyi Bozikân şeklinde de ele alırsak yine İ Farsça nisbet edatı ile Bozi, Bozlu demektir. An çoğul eki sesli harfler sonunda gelirse başa bir (K) sesi getirildiğinden «Kân» kılıfına girer.

Türk ulusu içinde bu boz adını alan birgok oymaklar vardır. Bozulus, Bozcalı, Bozkır, Bozdoğan, Bozkoyunlu, Bozlu Bozkurt Bozok, Bozik Uşağı v.b. gibi. Yine yüzlerce köy ve kasaba adı da vardır. Ovacık'ta Bozikân; Sason'da Bozik, Afyon, Dinar, Kığı, İspir, Sivrihisar, Cihanbeyli'de Bozan; bunlardan başka Boz, Bozlar, Bozlu, Bozolar köyleri de bulunmaktadır.

KARIYAN VEYA

KARRIKÂN OYMAĞI

Bu da aynı kuralla Karlılar de-

mektir. Bunun da Kar adını taşıyan birçok oymakları vardır. Bunlar hakkında Kurdular konusunda yeterli bilgi vermiştir. Bu oymaklar Kardı (Karlı), Kareller, Kari (Karlı), Karikalı uşağı (Karlı-Kal uşağı), Kartavi (Karlılılar), Karya (Kareli), Karlı oğulları, Karlıg (Karlık), Karmanya (Karman eli) v.b. gibi. Yine Anadolu'da bu adı taşıyan birçok köyler de vardır. Basıkil, Sivrice ve İpir'de Karik (Karlı); Adıyaman'da Kaikan (Karlılar); D. Beyazıt'da Kariler (Karlılar), köy adları olduğu gibi Kar, Karlar, Karlık, Karlı, Karlı adında da yine birçok köy vardır.

BARİSAN (BARZAN)

OYMAĞI

Bu oymak hakkında daha önce Mil oymağının yayılması dolayısıyla söz etmiştik. Heride oymaklar bölümlere ayrılarak her biri üzerinde durulduğu zaman bu oymağın önemli dolayısıyla tekrar ele alınacaktır. Bu da çok eski su katılmamış bir Türk oymağıdır.

MARDANAKAN OYMAĞI

Mardanakan sözünün anlamı bu günkü Türkçede tamamen kaybolmuştur. Fakat aynı kökten üreyen sözlere bakılırsa bunun da Türkçe olduğu anlaşılmaktadır. Söz Tarama Dergisinde, Mardalı — iri yapı ve iri kemikli pehlivan bir adama anlamına olduğu ve yine Maradıl'da, iri kemikli hayvan manasına geldiği ve bugün Anadolu'nun bazı

bölgelerinde hâlâ söylenmekte olduğu göz önüne alınırsa bu sözünde Türkçeliği üzerinde durulabilir. Bunun Türkçeliği yine Türkçeye mahsus bir özellik olan B — M değişimi ile Barda haline giren bu şeklin de, kudret, çaba, kuvvet anlamına gelmesi ile açığa çıkmaktadır. Zira bu anlamda pehlivanlığın ve yiğitliğin bir unsurudur. O halde Mardanakan'ı Pehlivan yapırlar anlamına geleceği düşünülebilir. Nitekim Merdane Farsca'da Yiğit demektir ki, aynı anlamdadır. Türkçe'de ise Merdane her şeyi ezip düzelden silindire denir. Bu da yine kudret ve kuvveti gösterir.

BABA BİLA (DABA - BİLE)

OYMAĞI

Daba - bile, yine Türkçe birleşik sözdür.

Baykal gölünden Şamo bölgesine gelen yol üzerinde Maymaçen şehrinin kuzeyinde Ulandaba ve bu şehrin güneyinde Burulundaba ile Baykal gölünün Batı güneyindeki Koso gölüne, güneyden karışan Eğin çayının güneyinde Utağhandaba Tepeleri, bize Daha sözünün Kızgınlarda tepe demek olduğunu göstermektedir, bile ise Tarama Dergisinde; beraber, maiyet ve kul anlamına gelmektedir. O halde anamı Tepekulu olur.

LABZA OYMAĞI

Labza sözünün asılının Lazba olduğu sanılmaktadır. Çünkü Türk ağızlarında bey; beğ, bağ, bay şekli

Millî Oymağı

Milit (Milidi) ler konusunda uzun boylu sözünü ettiğimiz bu oymak; ta, Urartular çağından beri adını ve varlığını koruyabilmiş oymaklardandır.

İslâm Ansiklopedisinde bunların Arabistan'dan geldikleri yolundaki söylenti her halde adının millet kelimesinden türediği düşüncesinden ileri gelmiş olsa gerektir. Millet sözünün Arapça oluşu Millî oymağının da Arap olması kanısını ortaya çıkarmıştır. Halbuki 'Ahmet Refik' in (Anadolu'da Türk Aşiretleri) adındaki Osmanlı arşivlerinden derlenmiş eserinde hicrî 991 yılında bunların Alaiye Sancağında Militan (Militan) Karayörük tayifesi olarak adlandırıldıklarını görmekteyiz.

Nitekim ileride de açıklanacağı gibi Millilere bağlı Barazi (Barzan) oymağı da Edremitte bugün yine bir yörük oymağıdır. Bunlardan Cibirtilerin de Teke Sancağından gelme oldukları yine bu oymağa bağlı Karakeçili oymağının da Teke Sancağı yörüklerinden olduğu 975 tarihli fermanda belirtilmiştir. Görülüyor ki, bunların Arap olması kanısı hiçbir esasa dayanmayan bir yakıştırmadan başka bir şey değildir.

Bugünkü Şehrizer adının Sur şehri adına, Urfanın da Ur şehri adına benzediği gözönüne alınırsa bunların Sümerler ve Elamlılarla

çağdaş olduğuna da inanmak gerekir.

Sin Mabedi yerine bugün Diyarbakır'da Sin Camii'nin Hozat'ta da bir Sin bucağının bulunuşu bunların inanış birliğini de ortaya koymaktadır.

Mil topluluğuna giren oymaklar incelenirken bunlar hakkında daha geniş bilgi verileceğinden tekrarlaraya yer vermemek için üzerinde daha fazla durmayacağız. Esasen daha önce de eski çağları hakkında yeterli bilgi verilmiştir.

İ Z O L L U O Y M A Ğ I

İzollar da şarik soy kütüğünde adı geçen 12 Türk oymağından biridir ve bunlar şu şekilde bildirilmektedir. «Abdullah min kabile-ti-izol elmüsemma üç ayak bi-lakab-ı iki bölüm» yani geldikleri yer olan «üç ayakla adlanan lakabı iki bölük olan İzol kabilesinden Abdullah.» demektir.

Üç ayak bugün Bilecik'in Bögürtlen bucağında bir köy adıdır. Burası çarlardan bir köy olan Çarmelik ile komşu bir köydür. Şecerenin yazıldığı H. 1186 tarihinden önce bugün de hâlâ orada bulunan millî oymağı ile birlikte Urfada bulunuyormuş sonraları bunlardan bir kol Elazığ'a gelerek Baskil'in İzol köyüne adını verdikten sonra Malatya'nın Besni merkez ve Key-sun bucaklarında yerleşmişlerdir. Elazığ'a gidenlerin bir kısmı Tunceline geçerek orada alevi olmuş ve Zaza dilini benimsemiştir.

Toplu Görüş

Buraya kadar Kürt adı altında yaptığımız bu araştırma ve incelemelerden sonra Görülüyor ki, Gerek Gurmanca (Guran) (yani Batı - Dersimli), Zaza (Dersimli, Doğu - Dersimli) oymakları ayrı ayrı hepsi birer Türk oymağıdır. Durum böyle olduğu halde bunlara niçin topuna birden Kürt denilmesi nedenlerini bu bölümün başında açıklamıştık. Yine bir Türk oymağı olan Kürtler yani Gurmanlar bu günkü topluma oranla küçük bir azınlıktır. Asıl çoğunluğu öteki Türk oymakları meydana getirir.

Bu oymakların bir takımı, Elburuz (Alp Uruz) dağları yoluyla çok eskiden gelerek Mezopotamya Doğu - Anadolu ve Kafkaslara yayılmışlar ve Karadeniz kuzeyine de geçmişlerdir.

Doğu - Anadolu'nun sarp dereleri ve yüksek dağları özgür yaşamağa elverişli durumda olduğundan büyük devletlerin baskılarından uzak kalmağı sağlaması bir çok külfetlerden bunları korumakta olduğu için Gurların etrafında toplanan oymaklar çoğaldıkça daha kuvvetli olmalarını ve kendilerini büyük devletlere karşı daha kuvvetli olarak savunmalarını kolaylaştırmış Gur yani (T) li çoğulu olan Gurt adı her, gelenin eskilerle kaynaşması sonucu yayılıp durmuştur.

Etraflarında kurulan İran Roma Bizans gibi büyük devletler arada

sırada bunlar üzerine kuvvetler göndererek sindirmekte iseler de hiçbir zaman sürekli bir hâkimiyet kuramadıklarından dolayı da özgürlükleri devam edip gelmiştir. Bu hal vergi ve asker alınmasını güçleştirmekte ve Kürt adı onlara özgür bir durum sağlamakta idi.

Doğu - Anadolu'ya gelmeden önce uzun çağlar boyunca İranlılarla komşu veya beraber yaşamaları dolayısıyla Acemce ile karışan dilleri sonra Anadolu'dan Suriye kuzeyine sürülen Yörüklerin de Arap etkisi altında kalan dillerinin de karışması ile Rusçayı bile içinde bulmak mümkün olan bu dil gruplarının topuna birden de Kürtçe denilmiştir. Bunun içinde değişik ağızlarla konuşulan Zazaca'nın da doğmasına sebep olmuştur. Bunlardan Dimilce en farklı bir Zazaca koludur. Bu değişik Lehçeler V. Bölümde dil konusunda açıklanacaktır.

Türkiye'de Kürt olarak gösterilen oymaklar bölümünü tamamlayabilmek için Dömbeli Zazalarla bunlardan bir kol olan Yezidleri de ele almak gerekmektedir. Bunlar hakkında incelemelerim sona ermediği için burada söz konusu etmek istemedim. Gerçi onlar da aynı oymaklar karakterinde iseler de mezhep ayrılıkları az çok inanış farkları meydana getirmiş olduğundan başlı başına bir konu özelliği taşımaktadırlar.

Bunlar hakkında da genel görüşlerden çok, ayrı ayrı oymaklar ü-

zerinde durarak inceleme en doğru yoldur. Zira genel görüşler her yöne çekilebilir durumda olduğu şimdiye kadar Kürtler hakkında yapılan yayınlardan anlaşılmıştır.

Esasen yapılan bu bölümler de incelemeyi kolaylaştırmak için itibar ve az çok dil ve mezhep üzerine dayanan bir bölünmedir. Bun-

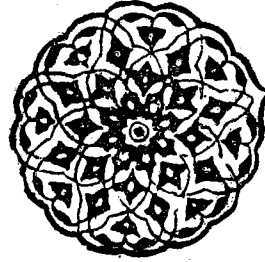
ların tam ayırıcı yönü yoktur. Bir oymağın bile bir bölümü kurmanç dili konuşur ve Şafii mezhebinde bulunurken öteki bir bölümü de yezidiler arasındadır.

Bu sebeptendir ki, biz bölümleri aynı bölgede aynı inanışta bulunan çoğunlukları gözönüne alarak ayırma yoluna gittik.

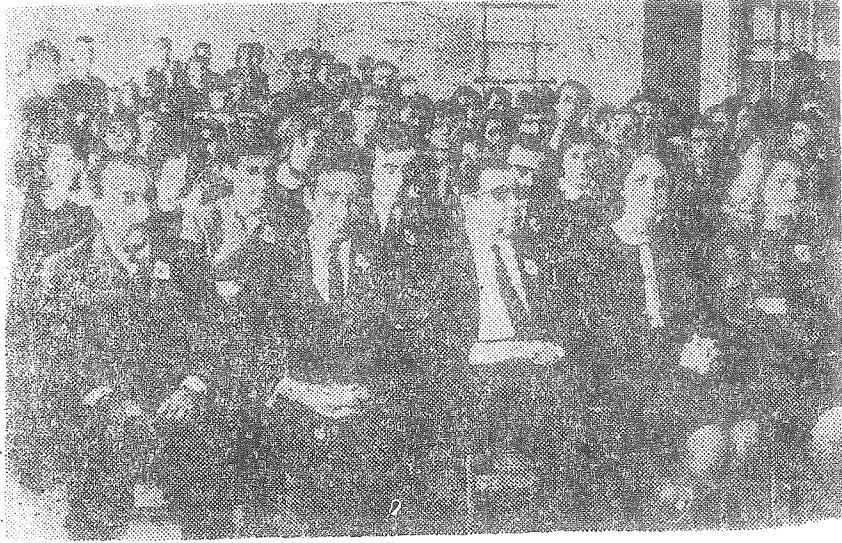
Urfalıyam

Ükkâş ULGEN

Doğan ay'ı, güneşi,
Sölerdi Urfalıyam!
Açılan menevşesi
Sölerdi Urfalıyam!
Enrakoyun, Direkli
Eyleme beni dertli.
Yigidi çüt yürekli
Sölerdi Urfalıyam!
Dağı, daşı, kayası
Mis kokan gül havası,
Şehirlisi, ağası
Sölerdi Urfalıyam!
Şairler piri Hikmet
Yanında Şevket İsmet...
Nabi, bulunmaz kıymet,
Sölerdi Urfalıyam!
Bülbülün şakrak sesi
Sessiz akan deresi,
Şu Halepli Bahçesi
Sölerdi Urfalıyam!
Tarifi kabul değil,
Peygamber diyarı; bil!
Başta İbrahim Halîl
Sölerdi Urfalıyam!

Luğda keklik figanı...
Gül kıkar dört bir yanı,
Kara gözlü ceylanı
Sölerdi Urfalıyam!
Saz, deblike, keman, ud
Bütün dertleri unnt!
Top Dağ'yle Şih Mahsut
Sölerdi Urfalıyam!
Beratı, daha nesi?
Var binbir efsanesi...
Hele şu çiğköftesi...
Sölerdi Urfalıyam!

Liseyi yöneten Urfalı öğretmenler ve lise müdürü Mustafa Bengisu lisenin tertiplediği bir gösteriyi izlerken...

Urfa'ya Su!..

Mehmet H. ÖCAL

—Abuzer DALBAŞI'ya —

Şirin köyde güzeller,
Doldurur bakraca su..
Burda açılır eller:
«Ya Rabbi, muhtaca su!...»
Yanarız ateş gibi,
Alevlere eş gibi,
Kavrulduk güneş gibi;
Yavruya - Ancak su!...
İşler çıkmıyor düze.
Baht dönmüyor gündüze,
Koyun, tavuk, öküz;
Doymuşa su.. Aca su!...
Yeşiller oldu sarı,
Kayb etmişiz baharı.

Bulsak (Su) denen yarı;
Toprağa - Ağaca su!...
Sabrın kaldıysa dayan,
Ekmeğe yan, suya yan..
Canımıza okuyan;
Olmuş «Zalim Hoca» su!...
Halk dokuz doğuruyor,
Kurtarıcı arıyor,
Urfa'mız bağılıyor:
Bir uçtan - bir uca, su!...
Payamlı - Mercihan'a,
Bozova'ya - Hilvan'a,
Siverek'e - her yana,
Harran'a - Suruç'a su!...

Hasan Gazeteci çalışma masası başında...

Urfalı Harika Çocuk Hasan Gazeteci 3 Eser Yazdı

Halen İstanbul'da ikamet eden hemşehrimiz Koçalı Gazeteci'nin oğlu Hasan Gazeteci'nin 3 ayrı eser (Hikâye ve Masal) meydana getirdiğini bir gazetenin neşriyatından öğrenmiş bulunmaktayız.

Urfalı olması hasebiyle gurur duyduğumuz hemşerimizin günlük bir gazetede çıkan haberi aşağıdadır. Urfadaki eğitim kurumlarında okumakta olan öğrencilerimizin de aynı başarıları göstermesini dileriz.

Günaydın'daki neşriyatı ay-
nen aşağıya alıyoruz.

Türkiye'nin ve belki de dünyanın en küçük yazarı Hasan Gazeteci üç eser birden verdi. Bakırköy Kültür Kolejinin üçüncü sınıfını bu yıl «Pekiye» ile bitiren küçük hikâye ve masal yazarı Hasan Gazeteci, geçen ders yılında, derslerinden artan vakitlerini değerlendirmiş, «(Kahraman Ali), (Keloğlan) ve (Kral ile Oğulları) adlı üç eser yazarak yayınlamıştır. Küçük yazar «Büyüyünce de yazarlığa devam edeceğim» diyor. «Ama çok okunan ve aranan ünlü bir yazar olarak».

Urfam Üstüne

Necip MİRKELAMOĞLU

Kara gözlü ceylan gezer dağında,
İlgıt İlgıt esen yeller konuşur,
Al göğüslü bülbül öter bağında
Mor sümbüller, sarı güller konuşur!
Bu cihanda rastlanılmaz eşine.
Şehit makberidir, basma taşına;
Mübârek şehirde adım başına
Öksüzler, yetimler, dullar konuşur!
Tanrı'nın büsesi parlar alnında,
İmtihan vermiştir vatan yolunda,
Gayret zamanında, namus gününde
Mavzer kabzasında el'ler konuşur!

Seher bülbül gül'e geldiği zaman,
Dertli mızrap tele geldiği zaman,
Mukim Tahir dil'e geldiği zaman,
Gamlı saz göğsünde tel'ler konuşur!
İhvan'lar yine doldurmuş eyvan'ı,
Sazlarda çalınan Urfa Divan'ı,
Türkü İbrahimi, hoyrat şirvanı
Halepli'de ehl-i diller konuşur!
Urfalıyım, gam dilini bilirem,
Bülbül gibi gam dalına gelirem.
Ölürem ben, gam çımazsa ölürem:
Böyle ancak Urfa'lılar konuşur!

Osman Güneş

**Müessesesi Sayın Hemşerilerinin
Hizmetinde Her Türlü Eşyalarımız
Toptan ve Perakende olarak
Emrinizdedir.**

**YENİ KIRTASIYE VE BAKKALIYE ÇEŞİTLERİMİZ
GELMİŞTİR.**

TEDİYEDE KOLAYLIK YAPILIR.

**MÜESSESEMİZE BİR DEFA UĞRAMANIZ MENFAA-
TİNİZ İCABIDIR.**

ESKİ HAL PAZARI YANINDA

URFA

Urbamızı uzun yıllar temsil eden şehrimizin
modarı iftihar büyük folklor Ustadı Mikım Tahi
rin milli kıyafetle bir resmi, Kendisini minnet Bedri Çağlayan (Her şey
ve şükranla anıyoruz. Urfâ için)...

Usta ve talebesi: Urfayı ca
nından çok seven sanatkar-
lardan biri de Seyfettin Su-
cudur. Daimi; «Ben Urfanın
içinde, Urfâ benim içimde o-
lursa huzur buluyorum» diyen
eşsiz sanatkar Ustası Bedri
Çağlayanla milli kıyafetleri i-
le görülüyor.

Besteleriyle Urfa'yı dünyaya tanıtan değerli bestekâr: Abdullah BALAK..

Cemil Cankat: Fışh başına bir dev sanatkâr olan hemşerimiz hâlâ hafızalarda unutulmayan eşsiz bir sanatkârdır.

Güzide sanatçı hemşerimiz Mahmut Çoşkunes her konserde olduğu gibi yukardaki sahne ziyafetinde en fazla alkışı toplayan sanatçı ünvanını kazanmıştır.

HER TÜRLÜ REKLAMLARINIZ İÇİN

TÜRKAY ENDÜSTRİ ve TİCARET A. Ş.

KİBRİTLERİ

Kutu etiketleri üzerine
Hertürlü reklâmlarınızı
Yurdun her yerinde
Teşhir eder.

AYRICA

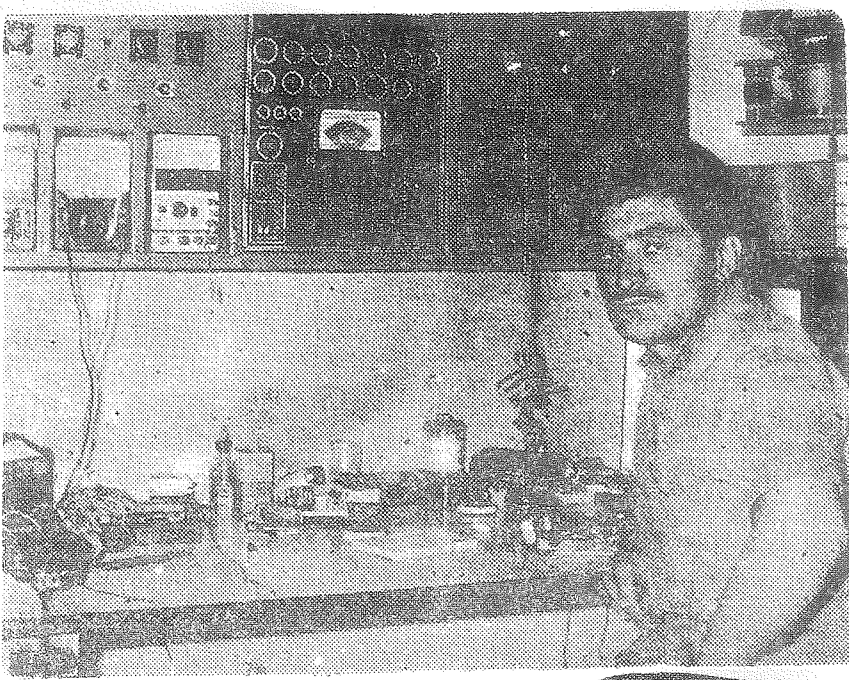
Hususi Reklâm poşet
ve büyük kutu kibritler
le de reklâmlarınızı en iyi
şekilde yapabilirsiniz.

Taahhüt için müracaat:

Tel: 63 36 00-01

Adres: Çayırbaşı sokak No 1

İstinye - İstanbul

İstanbulda iş hayatına atılan muhterem hemşerimiz, Mehmet Kıvrır, elindeki mahdut imkânlarla rağmen, radyo tamir sanayiinde yaptığı elektronik bir beyinle topluma büyük hizmetlerde bulunmuştur.

Bozuk bir radyonun arızasını ânında tesbit eden âlet sanayi muhitinde günün konusu olmuştur.

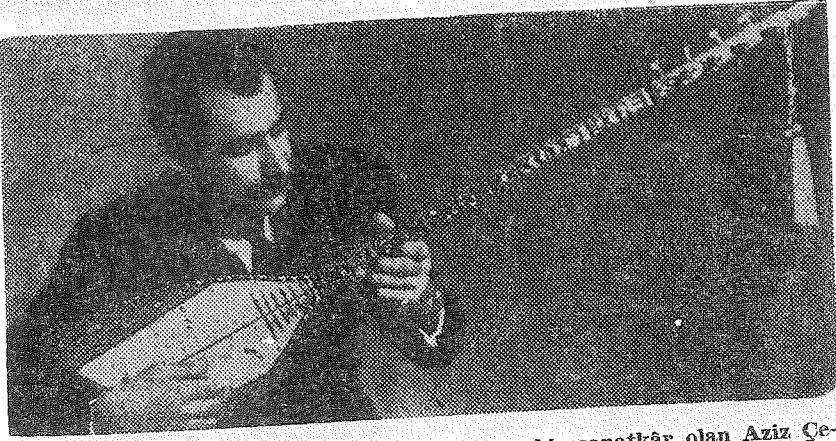
Genç ve kabiliyetli hemşerimizi tebrik eder, başarılarının devamlı olmasını temenni ederiz.

MUSTAFA ŞAHİN

Efendi yaşayışı, berrak ve billur gibi sesiyle sanat çevrelerinin dikkatlerini üzerinde toplayan Mustafa Şahin Urfa'da çalışmasına rağmen İstanbul gazinolarından davet edilmiştir. Dindar bir genç olan Şahin içkili gazinoların teklif-

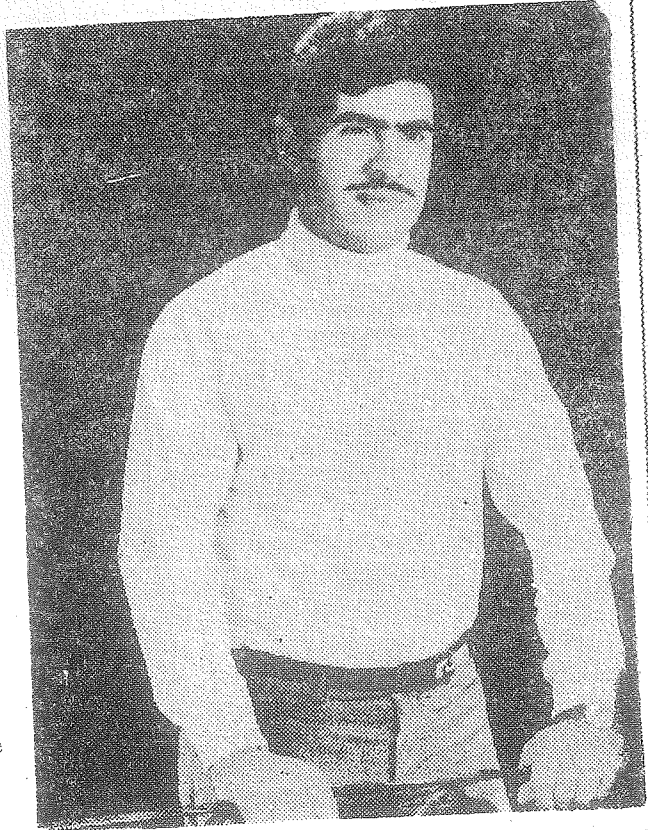
lerini reddetmiş ve; biz para pul için değil de sanat ve hemşerilerimiz için okuruz demıştır. Genç sanatkâra başarılar.

Aziz Çekirge: Şöhreti yurt çapında klas bir sanatkâr olan Aziz Çekirge Urfanın da çok sevdiği sanatkârların başında gelmektedir. Yukarıda Aziz Çekirgeyi sazıyla başbaşa görüyorsunuz...

İstanbulda isim yapmış Urfalı hemşerilerimizden Mustafa Yıldızoğlu okuduğu plakla bilhassa güneyde tutulmaktadır. Yukarıda Yıldızoğlunun entere san bir pozunu görüyorsunuz.

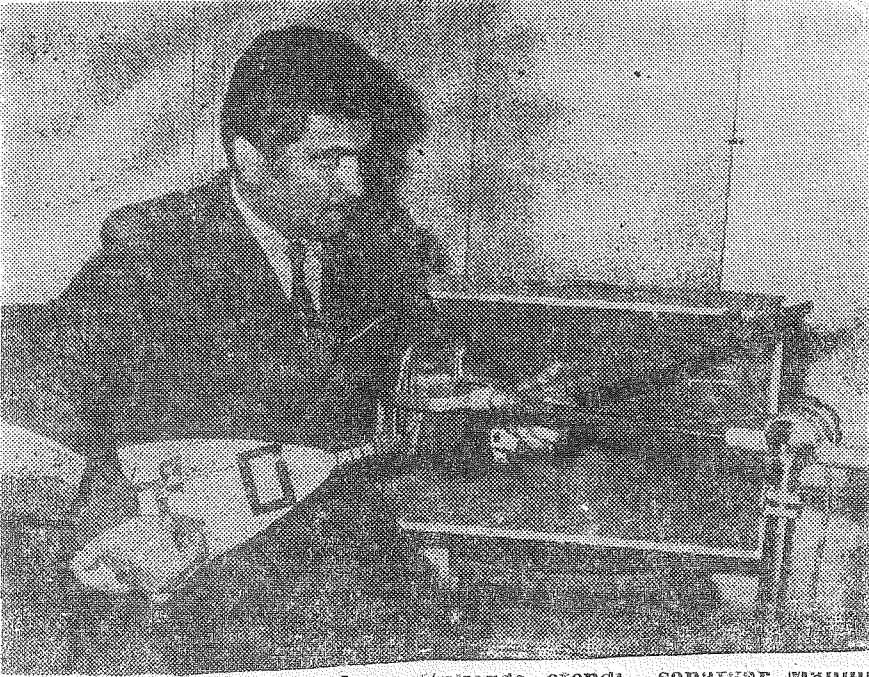

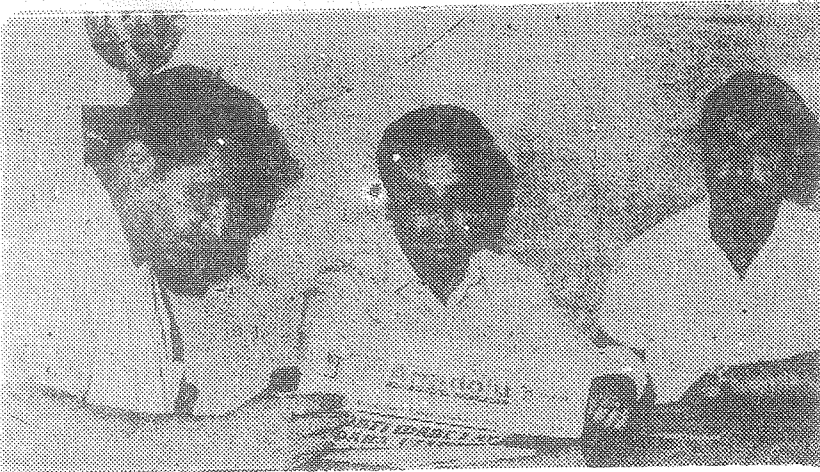
Mahmut Türkücü: İstanbulun sevilen Urfalı sanat kârlarındandır. Sesi kadar efendiliğiyle de taktir toplamıştır. İstikbalin k'ıs sanatçısı olma yolunda. Şimdilik bir seri plak yapmakla istikbale hazırlanmaktadır.

Vilâzehirli hemşerimiz sanatkâr Fahri Yüksel İstanbulda doldurduğu plak ve sesiyle büyük ilgi toplamıştır. Yukarda Yükselin enteresan bir pozudur.

Kendisi gibi sesi de coşkun .Yukarda erendi sanatkar Mahmut Coşkunes saziyla görülüyor.

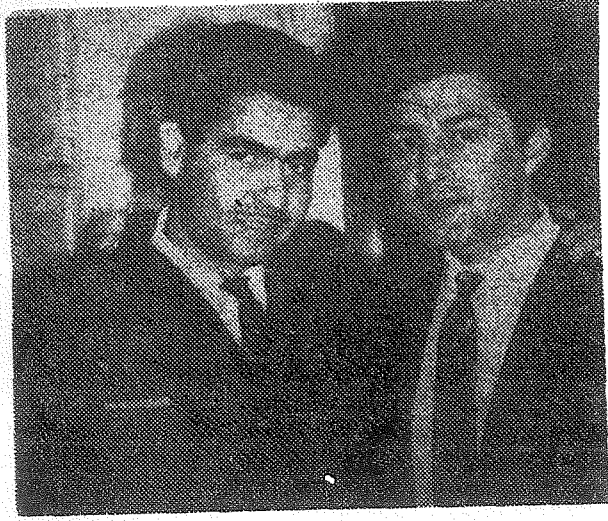

Urfa'nın Güzide sanatçısı Seyriddin Suci Besler... İsmail Simitçi ile birlikte...

Ankara Radyosu her 11 Nisanda Urfamızın güzide sanatçılarını
bağrına basmaktadır. Yukarda geçmiş bir 11 Nisanda Mehmet Ataş,
Aziz Çekirge ve İbrahim Billurcu bir arada görülüyor.

Urfa'yı şerefle temsil eden iki büyük ses sanatkârımız: Nuri Sesigüzel ile Eyüp Uyanıkoğlu. Her şey Urfa için derken.

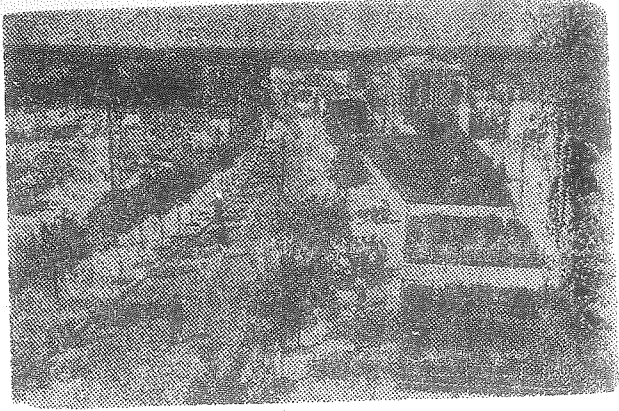
Bir dev bestekâr ve iki sanatçı hemşerimiz Halil Campolat ve Abbas Sütçü bir plâk del-dururken.

(Fotoğraf: Bekir S. Akalın)

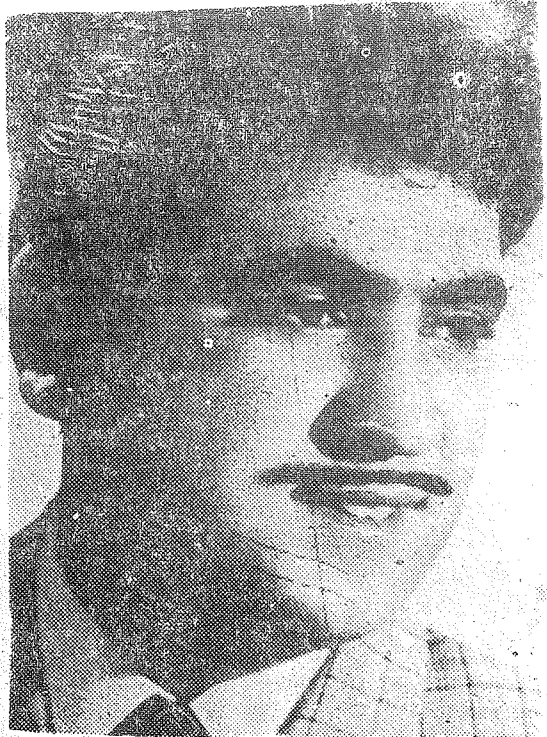
Celal Kirmizinin; Beste, güfteyi sevdiği kadar kızı ve çiy köfteyi de sever. Yukarıda sanat-kâr Celâl Kirmızının en teresan bir pozunu görüyorsunuz.

Eski Urfadan bir görünüş...

Kazım Ayıbo. Halâ unutulmayan eşsiz sanatkârlardan biridir.. Merhuma Allaktan rahmet dileriz.

Mahmut Çoşkunes: Efendiliği ve okuduğu Orta türkülerile büyük bir sanatkâr olduğunu ispatlayan Çoşkunes objektifimiz karşısında...

Uzun yıllar Urfa
folklorüne hizmet eden
iki dev sanatkar. Urfa'
dan uzaklaşmasına rag-
men Urfa sevgisini kal-
binde bir aşk halinde
hisseden büyük beste-
kar Bedri Çaglayan...
Resmî elbiseli sanatkar
ise Urfa'mızın yakından
sesini dinlediği İzzet De-
mir, kontimize daha
güçlü eserler kazandı-
mak azminde..

Foto: Celâl AKTÜCCAR

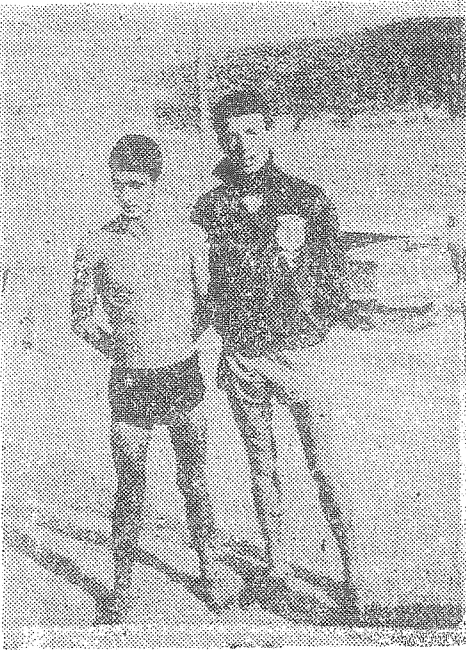
Geçen sezon başarılı maçlar çıkaramıyan Urfa spor bir maçtan önce...

Belediye Başkanı:

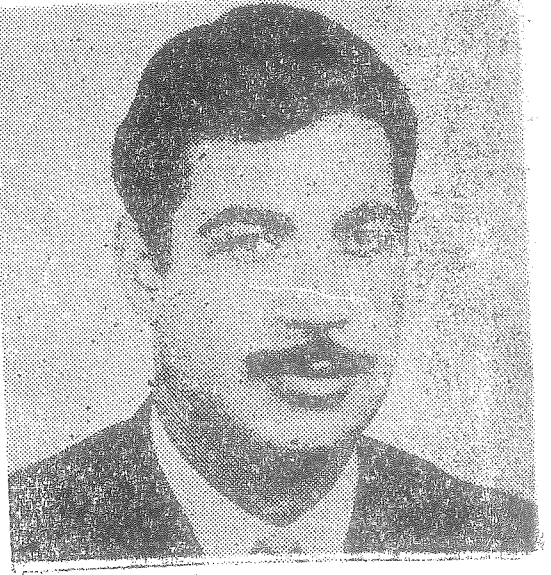
Atınada yapılan ikinci Balık kan yüzme şampiyonasında 200 m. sırtüstünü 2,44,6 da yüzerek yeni Türkiye rekoru kıran milli yüzücümüz Mehmet Tuz ve V. uluslararası Marmara maratonu 1. sırası Fuat Arslan'a tertip edilen törenden sonra. Urfa Valisi Nazım Kenal Deniz tarafından hediyeleri verildikten sonra soldan sağa:

Urfasporun as başkanı: Nihat Güven Urfasporun umumî kaptanı ve Balık yüzme ihtisas kulübü başkanı Zekâi Edemen: Maratoncu: Fuat Mustafa Kılıç, 200 m. sırtüstü rekorunu Kemal Deniz, B.T. Bölge Müdürü: Osman Çiftbudak.

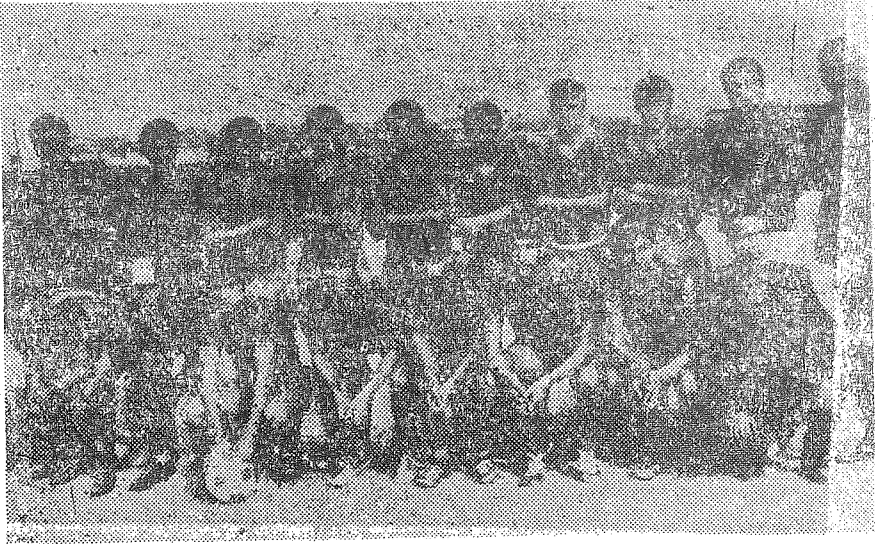

Urfa'nın başarılı genç iki yüzücü-
sü, Fuat Arslan ve Mehmet Çoban.

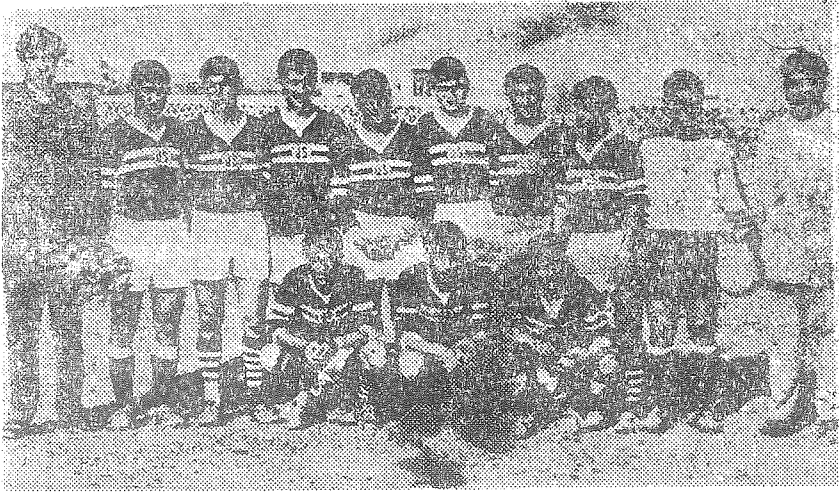
Urfa sporu büyük faydaları do-
kunan ikinci başkan Nihat Güven
gelecek sezon biz de iddiabız der-
ken görülüyor..

Bahkesirde yapılan Türkiye Genç karmaları Final maçlarında Futbol
Federasyonu tarafından Türkiye genç karmalar centilmeni seçilen
Urfa bölge genç hırması B.T. Böl-ge Müdürü Osman Çiftbudak, kafi-
le başkanı Mehmet Lobut eski antrenör: Emit Tath ile.

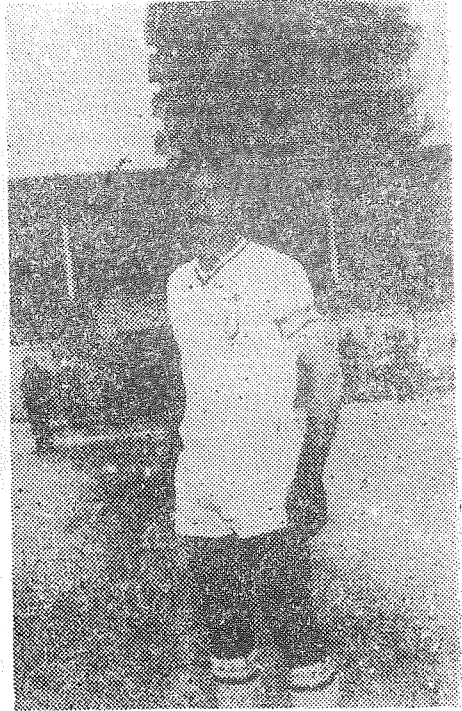

Urfa Balık yüzme ihtisas kulübü Konya'da gurup şamp'yonu olduk-
tan sonra katile başkanı Kadri Mermerle...

Bir zamanlar maziye bak.

Urfa futbolunun bu seviyeye erişmesinde büyük hizmetleri dokunan
idareci ve kulüpleri şükranla anmaktayız. Yukarda bir zamanların
Uyanış sporu idarecilerinden Şükrü Çadırcı ile birlikte görülüyor.

Urfa sporun dört ası Recep, Ahmet, Beyazıt, Necmi...

Uria spor onbiri bir maçtan önce: Soldan sağa: İrfan, Beyazıt,
Mustafa, İzret, Ahmet; Sezgin, Cemal, Galip, Salih; Ercan; Necmi.

(Foto: Hanifi İnal)

100 m. ve 200 m. Sırtüstü birincisi ve 200 m. Sırtüstü Türkiye Rekortmeni Mehmet Tuz, Mehmet Polatla birlikte...

Foto: Osman İNCİ

Urfa bölge genç karmasından
genç milli kadroya çağrılan Yaşar
Çudircioğlu.

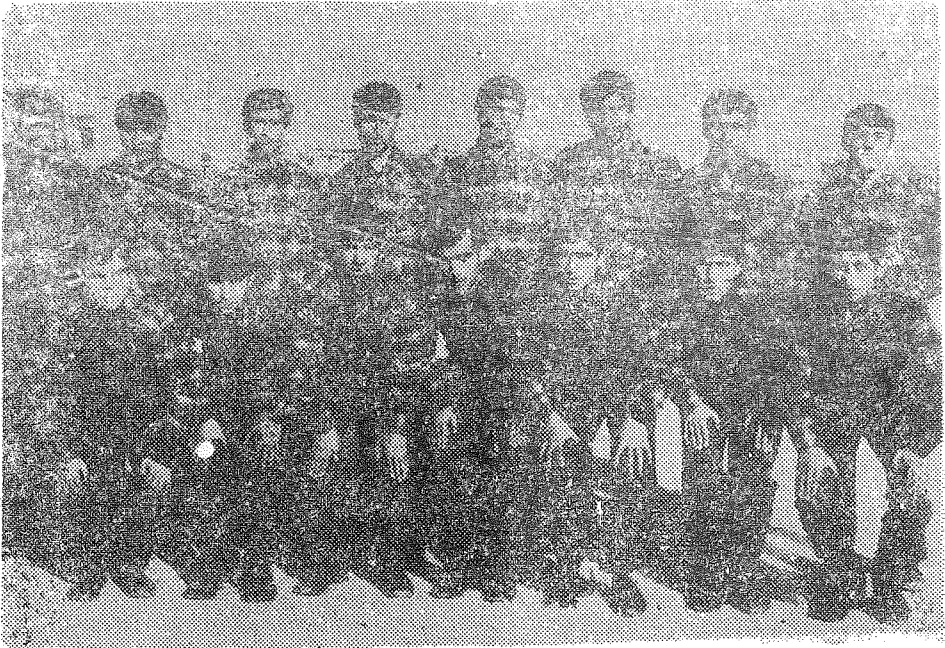
Sağlık gençlik spor kulübünün
genç atleti Mustafa Mesçi..
Foto: Mehmet ÖREN

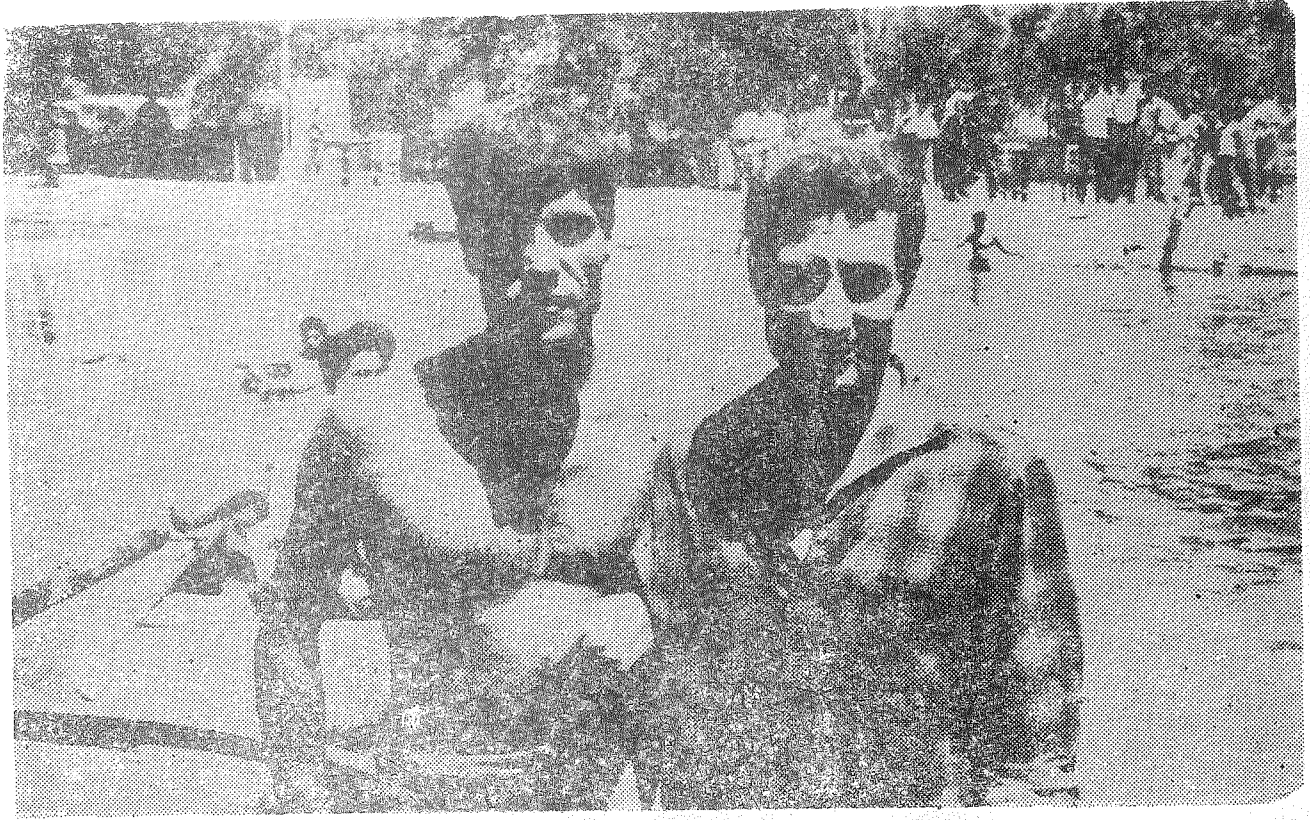
Urfa Spor yedek kalecisi.

Mehmet Bahk

7. Gurup Bölge genç karmaları şampiyonu. Urfa Bölge Genç kar-
ması tek tip kıyafetleri ile..

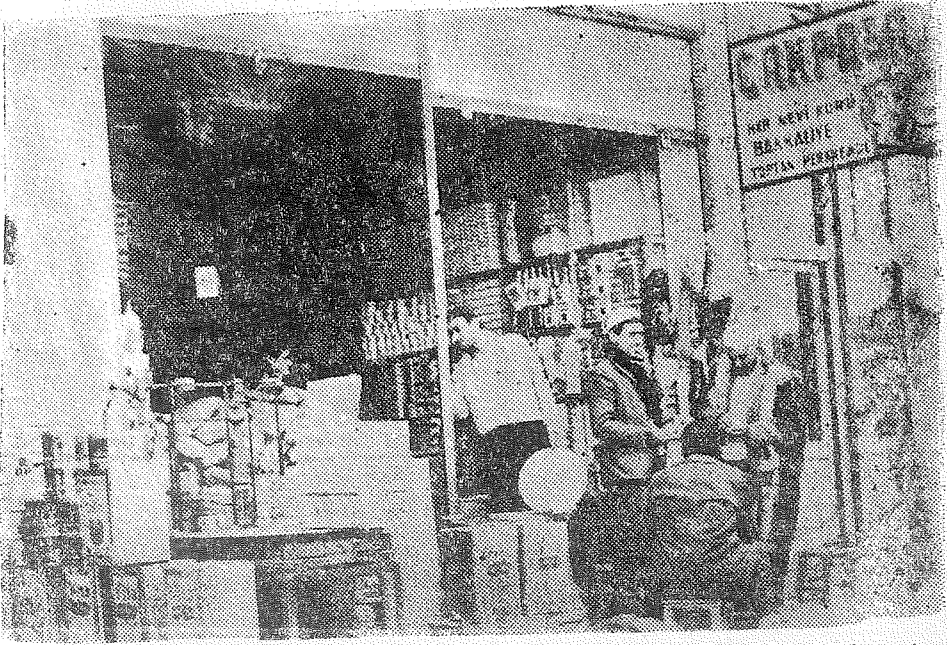

B.T. Bölge Müdürü Osman Çiftbudak, yüzücülüğü sırasında Urfayı ziyaret eden
futbolumuzun Ordinaryüsü Leftlerle...

Foto: Yaşar ÖNCEL

B.T. Bölge Müdürü Osman Çiftbudak. Bir Milli müsabakada, Hakemliği sırasında milli yüzücümüz Mehmet Çoban ve Mersinli yüzücü Mete Aybarsla...

Hadi Canpolat toptancı dükkânında Urfalılara hizmet ederken...

Hadi Canpolat ve Kadir Canpolat

SAYGIDEĞER HEMŞERİLERİNİN HİZMETİNDE.

HERTÜRLÜ BAKKALİYE, KIRTASIYE VE ZÜCCACI-
YE ÇEŞİTLERİMİZ TOPTAN VE PERAKENDE OLARAK
EMRİNİZDEDİR.

Adres : YENİ HAL ÇARŞISI

URFA

S İ T E

Neolid «Sunı Kösele» Fabrikası

Ayakkabı Sanayiinde Güvenilecek İsim

Kalite, Zerafet Ucuz Fiat SITE Mamüllerinde

HARİKA YAPIŞTIRICI — SITE 101 —

AYAKKABI ve LASTİKÇİLİK A.Ş.

BEYAZIT TOPTAN AYAKKABICILAR SİTESİ No. 15

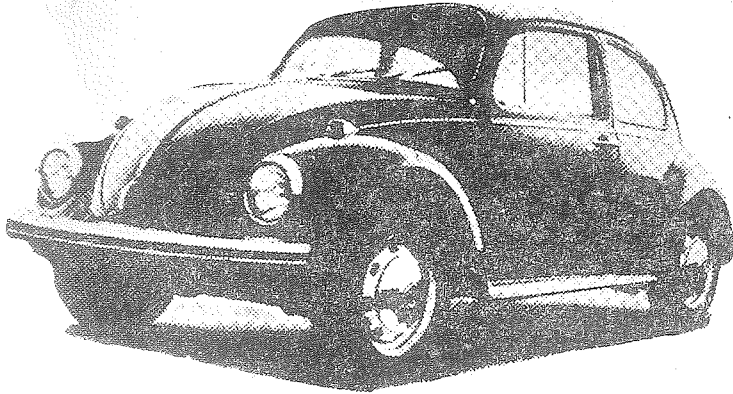
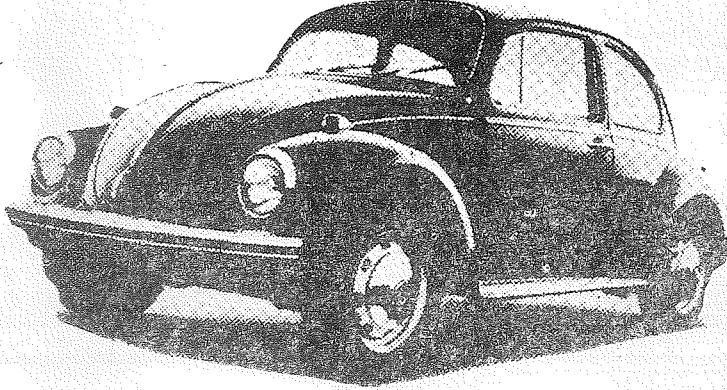
Telefon : 22 22 31

Fabrika » : 21 71 29 İSTANBUL

WOLKSVAGEN

Yedek Parçaları

İthalat ve Perakende
OTOÇARH'da

BAHADDİN ÖMER ÇARHOĞLU

- Yeni Sanayi Çarşısı Tunç Cad. No: 7
Tlf : 117149 — 114425 - ANKARA
- Taksim Topçu Cad. Elbir AP. 22/B
Tlf: 454607 -İSTANBUL

RENK

BOYA VE APRE
FABRİKASI

TÜRK MİLLETİNİN
HİZMETİNDEDİR.

Tlf : 21 10 4

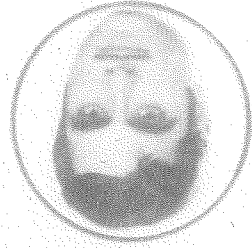
HER TÜRLÜ LAHMACUN VE

FURUN İŞLERİNİZ İÇİN

HALİL ÇAPLI

GEDİKPAŞA'DA HİZMETİNİZDE

ABDULLAH
GÖKALP

ABDULLAH
GÖKALP

ABDULLAH
GÖKALP

ABDULLAH
GÖKALP

ABDULLAH
GÖKALP

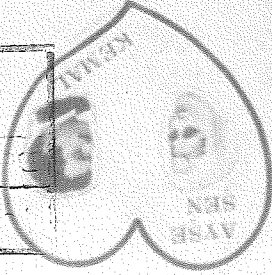
ABDULLAH
GÖKALP

URFANIN SESİ PLAK

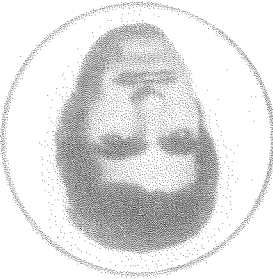

ABDULLAH
GÖKALP

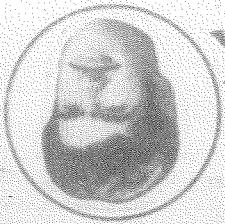

ABDULLAH
GÖKALP

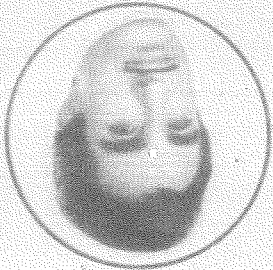
ABDULLAH
GÖKALP

ABDULLAH
GÖKALP

ABDULLAH
GÖKALP

ABDULLAH
GÖKALP

KAV KÜTÜPHANESİ	
Tasit No.	0435
Tasit No.	

« ŞELLİ » MÜZİK MAĞAZASI

SAYIN MÜŞTERİLERİNİN
HİZMETİNE AÇILDI..

RADYO MOTOSİKLET
TUNP BİSİKLET
PIKAP DİKİŞ MAKİNASI
PLAK ÜTÜ
GİTAR GAZ SOBASI
MELODİKA KÖMÜR SOBASI
ÇEŞİTLİ MÜZİK ALETLERİ

FORM ÇELİK MASA SANDELYELER

SATIŞINA AŞLANILMIŞTIR

SAYIN MÜŞTERİLERİMİZİN UĞRAMALARI

MENFAATLERİ İÇERİDİR

ŞELLİ MÜZİK MAĞAZASI

M. FERİT ŞELLİ

Sümerbank Karşısı Nümune Pasajı — URFA

NOT : TAKSİTLE SATIŞ YAPILIR.

REHA

saf
kahve

MAHMUT APAYDIN

Reha Kurukahvecisi Sarayönü 75
Tel: 19 73

URFA

BENAL

KONFERANSİYON
Tel : 26 45 26
İSTANBUL

Sirkeci
Gar
Lokantası

Temiz Servis, Ucuz Yemekleri
ile Bütün Konşehrillerinin
Hizmetindedir

Ramazan ABÜRAHİM

1970 yılında bütün hemşehrilerine sağlık, Affet ve
Hoşgörü ileer diler.